

AALBORG UNIVERSITET

HISTORIE
DET SAMFUNDSVIDENSKABELIGE
FAKULTET
FIBIGERSTRÆDE 1.
9220 AALBORG Ø

Genbrugsbørnene

EN HISTORISK GENNEMGANG AF SYNET PÅ ADOPTEREDES
TARV GENNEM DEN DANSKE ADOPTIONSLOVGIVNING

Rasmus Vesterdal Korsbakke
Katrine Tegisti Broberg

Studie nr. 20183111
Studie nr.20183101

Vejleder: Marianne Rostgaard
Antal tegn: 204.691
Antal normal sider: 85

Abstract

This thesis will focus on how the Danish laws from 1923, 1956, and 1972 perceive adopted children and if their rights improved throughout the period. The thesis uses a thematic analysis, to treat the themes that were focused on in the laws. These themes are e.g. the adopted child in society, the roles of the parents in the family, and how international conventions ensure the welfare of the adopted child.

The thesis will do this, by first looking at different definitions of terms used in the laws and the debates thereof, like biological, natural, and adopted. Further with discussion on whether or not the child was a bastard, which was very relevant in 1923. In the first part of the analysis, we thereafter give a historical context on the child, and what their role was in society. This is followed by an analysis of what a good and bad child was. Furthermore we then analyse the options for dissolution of the adoption.

The second part of the analysis will focus on the roles of the parents in the family, and how their roles as providers and caretakers developed throughout the period. This is followed by a conclusion on how society perceived the changes of the roles in the family throughout this period.

The thesis will then in the third part of the analysis, focus on the welfare of the adopted child. This will be done through analysing how subjective the opinion of the child's welfare is. This will be exemplified by observing how different organisations and public authorities perceive the best interest of the child, and legislate about it.

The fourth part of the analysis will discuss the opinions and perceptions of the Danish political parties, and how they express this in the debates of the laws throughout the period. This will be followed by a brief summary and conclusion on the rest of the analysis.

This will be followed by the discussion, which will carry over several points from the analysis. Most importantly the impact of international adoption on Danish adoption history over the past 50 years. The first part of the discussion will focus on how a small collection of people started the international adoption system in Denmark. Furthermore how their unstructured organisations and methods, likely was in opposition to the best interest of the child.

The second part of the discussion will focus on the humanitarian aspect of Danish adoption, because it was created from housing and taking care of children affected by the Second World War. It will then focus on how the humanitarian aspect is damaging for the children, and often leads to the adoptee having to overcompensate by swearing off their original culture.

The last part will write about how Denmark has tried to brand themselves as wanting to be the best country to be a child in, but often the government forgets the international adoptees. This will lead to a conclusion about

how the Danish government, while they're writing a new childrens law, should revise the current adoption law.

The conclusion of the thesis will be that adopted children have gained rights through legislation the past hundred years. Furthermore governments, and organisations have bettered childrens welfare in society, nationally, and internationally, therefore childrens best interest is more prominent today than throughout the rest of the period.

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Forskningsoversigt.....	9
Metode.....	13
Analyse.....	15
Barnets placering i samfundet	15
Adopterede og biologiske børn	15
Barnets rolle historisk set	18
Barnet 1923	18
Barnet i 1956	19
Barnet i 1972	20
Det gode barn	22
Det gode barn i 1923	22
Det gode barn i 1956	23
Det gode barn i 1972	25
Ophævelse af adoptionen	27
Ophævelsesmulighederne i 1923.....	27
Ophævelsemulighederne i 1956	27
Ophævelsesmulighederne i 1972.....	29
Opsummering	30
Familien.....	31
Moderens rolle i familien	31
Faderens rolle i familien.....	36
De forskellige roller i familien	39
Barnets tarv	40
Adoption og Samfunds idéer til et nyt adoptionssystem	41
Barnets tarv i tidlig international lovgivning	44
Barnets tarv i Børnekonventionen	46
Barnets tarv i Haagerkonventionen	48
Ændringer i den nutidige adoptionslov	50
Konklusion på analysen.....	53
Partiernes syn på barnet gennem tiden.....	53
Opsummering af analysen	55

Diskussion	57
Adoption efter 1972	57
International adoption i Danmark: begyndt af en lille tætsluttet gruppe.....	57
Den humanitære behandling af børn i Danmark.....	63
Danmark skal være verdens bedste land at være barn i.	67
Konklusion	71
Litteraturliste	76
Artikler	76
Bøger	76
Lovtekster.....	77
Hjemmesider	78

Indledning

De sidste 100 år har adoptionsområdet fyldt i socialpolitikken, og adoptionslovgivningen fortæller en lang og kompliceret historie om samfundets syn på barnet. Den første danske adoptionslov blev vedtaget i 1923, og viste et samfundsmæssigt behov for lovgivning på området, eftersom der i perioden var formidlet flere adoptioner end tidligere.

Kongeloven fra 1665 var den første lovgivning, der omhandlede adoption, fordi den gav kongen juridisk ret til at bestemme alt. Artikel 3 gav kongen alene magt og myndighed til at lave love og forordninger, dermed blev Frederik d. 3 den første enevældige konge i Danmark.¹ Han kunne træffe afgørelser om enkeltsager, herunder adoption, hvilket der ikke står direkte i artikel 3, dog blev der under udformningen af lovgivningen foreslået, at en mand kunne tiltage sig et barn, der ikke var hans eget.² Dette er dermed første skridt til egentlig lovgivning om adoption, dog til at starte med var fokus på en mands ret til adoption. Helt frem til 1815 var det alene kongen, der bevilgede adoptioner,³ og fra 1818 overtog Kancelliet opgaven. I 1800-tallet var der ikke behov for en egentlig adoptionspraksis eller lovgivning, fordi der i gennemsnit kun blev bevilget fem til ti adoptioner om året.⁴ Af denne årsag blev adoptionerne bevilget ved kongelig anordning på sag til sag basis, og når adoptionen var gennemført, blev adoptivbarnet alene adoptanternes ansvar. Dermed var denne del af adoptionens historie præget af få adoptioner, og den "formidlende" instans var kongen, der sikrede adoptionens lovlighed.

I løbet af 1800-tallet kom der et stigende fokus på børnedødelighed og at passe på barnet. Dette ses bl.a. med *Lov om Tilsyn med Plejebørn* fra 1888, som var den første lov omhandlende børn i pleje hos andre end deres biologiske forældre. Loven blev skabt på baggrund af historierne om englemagerne, som dræbte deres plejebørn. Plejeforældrene fik et engangsbeløb for at tage børnene til sig, hvorefter enkelte af dem dræbte børnene og tog nye plejebørn til sig for at gøre det samme igen.⁵ Der begyndte at blive gjort opmærksom på dette i midten af 1800-tallet, hvor der blev lavet opgørelser over spædbarnsdødelighed.

Plejefamilier stoppede med at modtage enkeltbeløb i slutningen af 1800-tallet, fordi der blev oprettet børnehjem.⁶ *Lov om Tilsyn med Plejebørn* betød, at staten var underlagt at kontrollere plejebørnenes forhold,

¹ Danmarkshistorien.dk ' Kongeloven, 14. november 1665' 2012

² L. Frost. 'Fremmedadoptioners retshistorisk belyst'. Jurist og økonomforbundets forlag. 1. udgave, 1. oplæg. 2005. s. 3

³ Adoption og Samfund 'Adoption i Danmark: oplæg til reform'. Forlaget Thorup. 1995. s. 32

⁴ L. Frost. 'Fremmedadoption - retshistorisk belyst' s. 3

⁵ Kristeligt dagblad. 'Børn blev solgt på auktion i 1800-tallet' Ritzau. 2020.

⁶ Kristeligt dagblad. 'Børn blev solgt på auktion i 1800-tallet'

og at de skulle komme på uanmeldte besøg en gang imellem, for at sikre sig, at barnet havde det godt.⁷ Derudover hvis penge var involveret, så skulle kommunen og kommunerådet godkende plejeforholdet.⁸

I 1905 blev den første lov vedtaget om børns rettigheder.⁹ Den hed *Lov om Behandling af Forbryderske og forsømte Børn og unge Personer*, som i daglig tale blev omtalt som *Børneloven*. Bl.a. gjorde loven det muligt at barnet kunne fjernes, hvis det: "blev mishandlet af forældre eller opdragere."¹⁰ Titlen på loven antyder, at den på den ene side omhandlede at straffe et "dårligt" barn eller ungt menneske og på den anden side at beskytte barnet.¹¹ I 1914 kom Mellemandsloven¹², der skulle sikre at adoptionen skete på en etisk forsvarlig måde, så mellemmandene ikke økonomisk udnyttede situationen. Loven kom til at få betydning i opstarten til international adoption, eftersom de private og ulovlige formidlinger var i strid med Mellemandsloven. Dermed var der frem mod Adoptionsloven i 1923 forskellige love, der satte rammer for et barns tilværelse. Det var dog først med adoptionsloven, at der blev lavet juridiske tiltag for adoptivbarnet.

Op igennem 1900-tallet skete der en stor samfundsmæssig udvikling, som påvirkede familien og børnene. I 1930'erne indførte regeringen en lang række velfærdsreformer, heriblandt *Socialreformen af 1933*, som blev en spire til den kommende velfærdsstat.¹³ Socialreformen indeholdte fire love: loven om offentlig forsorg, loven om folkeforsikring, loven om ulykkesforsikring og loven om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring.¹⁴ Alle fire lovgivninger forbedrede forholdene for særligt arbejderklassen.

I 1950'erne og 1960'erne skete der endnu en samfundsmæssig fornyelse og forandring. Dette, på baggrund af nye socialreformer, foruden opbygningen af velfærdsstaten, som begge bidrog til at hæve levestandarden for den danske befolkning. Nogle af de love der blev vedtaget handlede om støtte for permanent handicappede børn efter børnelammelses-epidemien i 1952, gennemførelsen af *Folkepensionsreformen* i 1956 og *Lov om Offentlig Forsorg* i 1961.¹⁵

Igennem det 20. århundrede ses der dermed store forbedringer i levestandarden for samfundet. I konteksten af dette er det interessant at undersøge i hvilken grad børnenes forhold ligeledes blev ændret og forbedret. Specialets fokus på de adopterede børn skyldes, at der er lavet flere adoptionslove igennem det 20. århundrede, som muligvis spejler samtiden. Derfor lyder vores problemformulering:

⁷ Justitsministeriet. 'Lov om tilsyn med plejebørn' Rigsdagen. lov nr. 79. 1888. §5. Vi skriver engang imellem, da det ikke specificeres i loven hvor ofte de skulle på besøg

⁸ Justitsministeriet. 'Lov om tilsyn med plejebørn' §2

⁹ Danmarkshistorien.dk 'Børneloven, 14. april 1905'

¹⁰ C. Bjerre. 'Børneloven i 1905 og forsorgen for børn i Danmark'

¹¹ C. Bjerre. 'Børneloven i 1905'

¹² C. Th. Zahle. 'Forslag til lov om Adgang til Medvirken ved Anbringelse af Børn' Rigsdagstidende. 1914

¹³ J. Würtz Yde. M. G. D. Jensen. 'Socialreformen af 1933' Danmarkshistorien. 2012.

¹⁴ J. Würtz Yde. M. G. D. Jensen. 'Socialreformen af 1933'

¹⁵ H. S. Nissen. 'Den lille socialreform' Danmarkshistorien. 2012.

Hvilket syn på adoptivbørn kommer til udtryk igennem behandlingerne af adoptionslovene, og tager samfundet højde for barnets tarv set gennem lovgivning?

Formålet med problemformuleringen er at undersøge samfundssynet på adoptivbørn og i hvor høj grad dette ændrede sig med samfundsudviklingen, der var i det 20. århundrede. Problemformuleringen er formuleret med baggrund i den viden, som var tilegnet før arbejdet om samfundet og børns forhold. For at forstå hvad samfundet definerer som et adoptivbarn, har vi været nødt til at undersøge, hvad et ideelt barn har været gennem tiden, og hvordan dette reflekterer, hvad en forælder forventer af et adoptivbarn.

Undersøgelsen i specialet centrerer sig om adoptivbarnets tarv gennem de sidste 100 år. Analysen er inddelt i 4 dele, der tematisk redegør for synet på adoptivbarnet igennem behandlingerne af adoptionslovene fra 1923, 1956 og 1972. Årsagen til valget af en tematisk analyse er at analysere forskelle perspektiver af barnets tarv og barnets rolle. De første tre analysedele vil bruge lovene og behandlingerne af lovene som grundlag for undersøgelsen. Af denne årsag er hovedfokuset i undersøgelsen behandlingerne af hver adoptionslov som pendant til samfundets syn på adoptivbørnene og deres rolle i samfundet.

Der inddrages dog andre love og lovgivninger, heriblandt Børnekonventionen og Haagerkonventionen, fordi den yderligere lovgivning hjælper til at forstå synet på barnet i et større perspektiv de sidste 100 år. Det skyldes bl.a. at der ikke er vedtaget en ny adoptionslov i Danmark efter 1972, dermed er adoptionsloven 50 år gammel, selvom børn har fået flere rettigheder gennem anden lovgivning.

Den danske lovgivning igennem tiden, er en god repræsentation for hvad samfundet mente om adoption og særligt de adopterede børn; formidlet primært gennem Rigsdagens interne diskussioner under behandlingerne til hver lov. Lovgivningen er det tætteste, specialet kommer på en objektiv kilde, eftersom den forholder sig juridisk til adoptionsområdet og formidler forskellige syn på adoptivbørn.

Det er et interessant projekt at skrive, fordi emnet handler om fremtiden såvel som fortiden. Børns rolle har ændret sig meget over de sidste 100 år, hvilket gør det interessant at undersøge hvordan og hvor meget. Børn er gået fra at være en lille voksen, et overgangsstadium, til at kunne være individer, som har lov til at være børn. Det er essentielt at børn får en god opvækst. Hvilket også gør det så interessant at undersøge adoptivbørn, da de er den *kunstige* version af børn. Adoptivbørn var et alternativ til biologiske børn, bl.a. hvis adoptanterne ikke havde evnerne til reproduktion. Dette gør det essentielt at sikre at adoptivbørn får en lige så god opvækst som biologiske børn. Det er interessant at undersøge hvordan dette håndteres og hvordan man sikrer at adopterede børn har en lige så god opvækst som biologiske børn. Hermed bliver det også relevant at undersøge om adoptivbørn igennem de sidste 100 år har haft de samme vilkår som biologiske børn.

Det er ligeledes relevant at forske i adoption, fordi det er en udbredt praksis, især i Skandinavien. Igennem de sidste 100 år er de skandinaviske lande blevet inspireret af hinanden, når de har lavet børne- og adoptionslove.

De har ligeledes samarbejdet om denne lovgivning, hvilket ses bl.a. med *den Nordiske Konvention om Ægteskab, Adoption og Værgemaal*. Dette projekt er dermed også relevant, fordi meget af den lovgivning, som bliver lavet i Danmark, også præges af de skandinaviske konventioner og love omkring adoption. Specialet er af ovenstående årsager relevant, fordi det helt grundlæggende er ny viden.

Projektet er relevant, fordi der ikke hidtil er skrevet et historisk projekt om adoptionshistorie eller adoptionslovgivning på denne måde. Det tætteste forskningsmæssigt der er skrevet om dansk adoptionslovgivning er Signe Marie Ballings speciale, Lene Myongs PhD og Lis Frosts retshistoriske bog. Ofte var forskningen i børns historie, i relation til forældrene, voksenlivet eller igennem faderen og moderens historie. I specialet vil formålet være at forstå synet på adoptivbarnet og betydningen af barnets tarv, for at forstå, hvad barnets rolle i samfundet og familien har været.

Hermed er det også essentielt at præsentere den forskning der har været på området. For at gøre dette gennemgår forskningsoversigten den primære forskning ved at forholde sig til hver enkelt aktør, som skriver om adoption. Specialet præsenterer primært Myong, Balling og Frost og deres bidrag til adoptionsområdet.

Forskningsoversigt

For at videreudvikle problemformuleringen, skal specialet tage stilling til den forskning, som tidligere er blevet lavet på området. Af den årsag anvender specialet den nærliggende forskning. For at belyse lovene, anvender vi Lis Frosts bog *Fremmedadoption: Retshistorisk belyst*.¹⁶ Frost anvendte denne bog til at undersøge adoptionslovene fra 1923 og 1956, hvilket hun gjorde ved at analysere emnet fra forskellige vinkler. F.eks. brugte hun en del kapitler på at undersøge Mødrehjælpen og deres tilgang til adoption.

Fremmedadoption, som nævnt i titlen, er et begreb som betyder at adoption forekommer i et tilfælde, hvor den biologiske familie og adoptanterne ikke har kendskab til hinanden. Hvis en søster adopterer en brors barn, vil det være en familieadoption. Hvis en stedforælder adopterer sin kones barn, er det en stedbarnsadoption, hvilket hører under familieadoption.

Frost belyste fremmedadoption, ved anvendelse af retshistoriske sager, hvor hun viste hvordan de enkelte paragraffer blev brugt. F.eks. anvendte hun en sag fra Østre Landsret til at demonstrere, at ophævelse af adoptionen var til fordel for adoptanterne.¹⁷ I denne sag blev der specificeret, at adoptanterne var bange for drengen, som de havde adopteret, da han var seks år. Det blev dømt retfærdigt at ophæve adoptionen, da han var ældre, efter at drengen f.eks. havde forsøgt at slå hans eks kæreste ihjel og forsøgt at begå selvmord.¹⁸ Denne løbende anvendelse af sagerne, til at illustrere de forskellige paragraffers betydning og hvordan de er blevet anvendt, præger Frosts bog.

Vi anvender bogen til at undersøge, hvordan lovene virkede. Herunder anvender vi bogen til at se på hvilke love, som ikke fungerede, og hvilke ændringer der kom til disse love. Frost spiller hermed en essentiel rolle, fordi hun er den eneste som har formidlet om ca. samme område, dog med et andet perspektiv. Hun fokuserede primært på fremmedadoption som helhed, hvor at specialet fokuserer på adoptivbarnets rettigheder gennem tiden, gennem analyse af lovene og hvordan dette har påvirket det generelle syn på børn gennem tiden.

Vi anvender primært Frosts belysning af området, da det er den grundigste gennemgang af lovene, som eksisterer. Den grundige gennemgang af retshistorien indenfor adoptionsområdet gør hendes bog værdifuld i vores projekt, da den giver indsigt i hvordan lovene reelt blev anvendt. Dog slutter hendes retshistoriske behandling efter loven fra 1956, hvilket gør at der ikke er forskning i lovene og dommene i praksis efter 1956.

Et andet emne, som er relevant at inkludere når man snakker adoption, er transnational adoption. Hvilket vi anvender Lene Myong til at definere. Myong skrev hendes ph.d. om transnational adoption, med fokus på

¹⁶ L. Frost. 'Fremmedadoptionens retshistorisk belyst'

¹⁷ L. Frost. 'Fremmedadoptionens retshistorisk belyst' s. 312-313

¹⁸ L. Frost. 'Fremmedadoptionens retshistorisk belyst' s. 312

interviews med 35 koreanske adopterede.¹⁹ Myong har efterfølgende affattet en række artikler om samme emne. Til dette projekt vil vi primært anvende hendes artikler, *Bliv dansk, bliv inkluderet* fra Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift²⁰ og *Forstyrret kærlighed* fra Social Kritik.²¹

Myongs artikler præges af en stærk kritik af adoptionssystemet som helhed. Hendes artikler og hendes ph.d. omhandlede adoptivbørnenes racialiserede tilblivelse og ankomst til Danmark. Myongs artikler bliver primært anvendt i dette projekt til at give nye indblik i, hvordan det er at være transnational adopteret i Danmark. Myongs artikler er anvendelige for dette projekt, da hun oftest fokuserer på forskellige begreber, såsom kærlighed og assimilation. Myong argumenterede for, at det var udfordrende for en transnational adopteret at blive inkluderet i det danske samfund. Det adopterede barn så ikke etnisk dansk ud, samtidig var det ikke defineret som indvandrer, hvilket gav barnet en manglende tilhørsfølelse. Det adopterede barn stod dermed overfor udfordringen, at det ikke kunne blive assimileret fuldstændigt, eftersom det så anderledes ud. Uanset hvor meget dansk det lærte eller hvor "dansk" det opførte sig, ville dets racemæssige oprindelse altid være en faktor.

Myong argumenterede primært for at den iboende racisme i det danske samfund ikke blev vokaliseret, fordi danskerne "ikke er racister". Dog blev det anset for at man kun var rigtig dansker, hvis man enten var adopteret eller hvid. Denne form for racialisering eksisterede var udfordrende for den transnationale adopterede. De blev i form af kærlighed indirekte forsøgt assimileret til den danske kultur, fordi deres adoptanter mente, at det var det bedste for dem.

Myongs fokus på internationale adopterede gjorde, at hun havde et andet fokus end lovene og deres behandlinger. Myongs anvendelighed i vores projekt er at give et blik på transnationale adopterede, som vi kun får minimalt fra lovgivningens egne behandlinger. Herunder giver hendes anvendelse af begreber såsom kærlighed og anvendelsen af dette et anderledes perspektiv end den forskning som ofte ellers er lavet på området. F.eks. Adoption og Samfunds artikler.

Myongs fokus er ofte magtstrukturer, inklusion og eksklusion, hvilket specialet observerer igennem mange af hendes artikler og hendes ph.d. Dette er særligt anvendeligt, da hun giver et perspektiv omkring at adoption muligvis ikke er positiv set fra børnenes side. Adoptanterne forsøger at opnå den fulde assimilation, fordi de mener, at det er "det bedste for barnet". Myong pointerede, at adoptanterne ofte fortolkede adoptivbarnets reaktionsmønstre ud fra egne ønsker, frem for virkeligheden. Adoptanterne ser vrede fra adoptivbarnet som en reaktion på angst, hvor overdreven kærlighed bliver set som tilknytning frem for utilpashed og angst for at

¹⁹ L. Myong, 'Bliv dansk, bliv inkluderet: Transnational adoption i et in- og eksklusions perspektiv'. Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift. Nr. 3. 2011. s. 269

²⁰ L. Myong, 'Bliv dansk, bliv inkluderet.'

²¹ L. Myong & M. Bissenbakker. 'Forstyrret kærlighed: Affektiv assimilation som nyt ideal for transnational adoption'. Social Kritik 137. 2014

blive forladt. Dermed kommer der fra starten miskommunikation mellem adopteret og adoptant i forhold til behov og ønsker.

Grunden til at Myong rejste denne kritik, er fordi transnational adoption ofte bliver set som en humanitær indsats. Selvom det potentielt er mere kompliceret, da f.eks. mange af de koreanske adopterede som hun interviewer, er kritisk stillet over for adoption. Myongs analyse viste, at fra børnenes side bliver adoptionen ikke nødvendigvis set, som værende en opfyldelse af 'barnets tarv'.

Det socialpædagogiske felt arbejder også med adoption. Dette speciale anvender Ballings speciale, hvori hun diskuterer adoptioner uden samtykke. Hvilket er blevet gjort nemmere i de senere år, da f.eks. tidligere social- og indenrigsminister Astrid Krag udtalte sig om, at man svigter flere børn ved at lade dem blive hos deres forældre.²² Dette fokus og resten af den kvalitative undersøgelse giver et perspektiv, som ellers ikke ville blive dækket, og danner dermed grundlaget for dele af diskussionen.

En pointe, som vi mener er værd at inkludere, bliver allerede markeret i forordet af Ballings projekt. Hvor hun skrev, at hun i sit arbejde med udsatte børn og familier, blev opmærksom på, at hendes kollegaer var tilbageholdende med at arbejde med adoption uden samtykke.²³ Denne synliggørelse af problematikken, som Balling pointerede, vækkede en nysgerrighed om hvorfor hendes kollegaer ikke ville arbejde med området. Dermed brugte hun specialet på at undersøge tvangsadoption, som er et tiltag for at få børn væk fra forhold, som ikke er til deres bedste.

Vores projekt anvender Baling som udgangspunkt for diskussionen om barnets tarv, i forhold til hvorledes adoptioner som emne er for følsomt at arbejde med, dette skyldes at adoptionsformidling ofte sker på baggrund af følelser om at hjælpe nødlidende børn. Dette er modsat lovgivningen, som skal være faktuel og "objektiv", hvilket gør hele adoptionsområdet kompliceret.

Udover den reelle forskning er der en række bøger, som omhandler adoption og børnevelfærd, som også bliver anvendt til at give information til projektet. F.eks. *Børneloven 1905*.²⁴ Herudover er der også portrætbøger og andre former for biografier, som bidrager med yderligere information.

Dette projekt er ikke det første omhandlende adoption i Danmark. Heller ikke om børns rettigheder. Dog er dette det første projekt, som undersøger børn og adopteredes rettigheder igennem de tre adoptionslove. Dermed

²² S.M. Baling. "'(...) der er nogle kæmpe ukendte faktorer ind i det her, som man støtter op om" En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke' Kandidatuddannelsen i socialt arbejde' Aalborg Universitet. 2022. s. 9

²³ S.M. Baling. 'En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke' s. 5

²⁴ C. Bjerre. 'Børneloven 1905'

er det udfordrende at undersøge hvordan det er blevet gjort før, da det ikke er blevet gjort før. Projektet præsenterer den forskning, som vi har anvendt til at skabe en yderligere forståelse af emnet.

Efter at have undersøgt hvordan adoption og barnets tarv tidligere er blevet forsket i, redegør specialet for sit forskningsgrundlag. For at gøre dette, præsenterer metoden forskellige metodiske overvejelser, og valg, herudover hvordan specialet analyserer barnets tarv. Metoden redegører efterfølgende for inddelingen af analysen, for at forklare processen frem til diskussionen. Efterfølgende redegører metoden for diskussionens opbygning, således at belyse diskussionens vigtigste punkter, hvilket leder til konklusionen.

Metode

Dette afsnit præsenterer projektets metodiske valg og overvejelser. Der argumenteres for vores undersøgelse og de valg vi har taget for at få den opklaret. Vi vælger at skrive vores analyse med forskellige fokusområder, såsom det gode barn og barnet i familien. Disse er tematikker, som vi læste efter i lovene og deres behandlinger.

Herudover laver vi en historisk analyse af lovene, da vi forsøger at anvende dem til at belyse samfundet, da adoptionslovene kan antages for at afspejle samfundets tankegang på et specifikt område. Herefter anvender specialet en klassisk historisk metode, hvor vi anvender specifikke kilder til analyse af deres samtid.

Det har været vigtigt først at forstå hvordan samtiden anså et barn ved behandlingerne af hver lov. Til at starte med bliver der defineret, hvad et barn er, og i begrebsafklaringen bliver der skelnet mellem biologisk- og adoptivbarn, fordi analysen primært omhandler adoptivbørn. Efterfølgende bliver der givet en historisk kontekst, om hvad et barn var og skulle gøre i perioderne omkring lovene. Denne delanalyse er grundlaget for resten af projektet, fordi den definerer et ideelt adoptivbarn og under hvilke omstændigheder adoptionen kunne ophæves. 1. delanalyse undersøger hvornår lovgivningen definerer barnet som umoralsk, hvilket gør adoptionen ubillig for adoptanten. Barnets mangel på moral er i modsætning til barnets tarv, som er specialets fokus. Derfor er det vigtigt at få lovgivningens syn på et "godt" og "dårligt" barn etableret, før resten af analysen kan laves. Specialet undersøger om der har været en udvikling i synet på barnets tarv med baggrund i 1. delanalyse.

I 2. delanalyse undersøger specialet familiens rolle i samfundet, derfor fokuserer 2. delanalyse på faderens og moderens rolle i familien og hvorvidt disse har ændret sig. I loven fra 1923 blev der eksempelvis diskuteret hvorvidt kvinden skulle have retten til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn på lige fod med faderen. Efter først at have analyseret faderens og moderens rolle i familien, opsummerer analysen barnets rolle i familien, med fokus på huslige pligter, økonomisk hjælp og arveret. Fokuset i denne del af analysen var familien; da det er essentielt at forstå hvordan samfundet så familien i de forskellige perioder som adoptionslovene er skrevet i for at definere barnets tarv og barnets ansvar i familien.

Den 3. delanalyse undersøger barnets tarv i en bredere forstand gennem lovgivning og internationale konventioner. Udgangspunktet for hele undersøgelsen i specialet er adoptivbarnets rettigheder. Efter at have undersøgt hvordan barnets tarv udvikler sig gennem adoptionslovene, undersøger specialet lovgivninger og forslag til lovgivninger efter 1972. Både Forenede Nationer og den internationale domstol i Haag har lavet nye love, som Danmark også har ratificeret siden den danske adoptionslov fra 1972. Denne delanalyse sætter barnets tarv ind i international kontekst, fordi det igennem det sidste århundrede fik betydning, hvordan lande samarbejder om adoption om barnets tarv. Derudover undersøger specialet ændringer af loven fra 1972, med fokus på barnets rettigheder, da Folketinget blot har redigeret loven.

Den sidste del af analysen er en opsamling og konklusion. Den undersøger hvordan de forskellige partier har anskuet adopterede børn gennem tiden, for at uddrage de vigtigste pointer af deres politik i forhold til barnets tarv. Dette fokus gør det muligt at sammenfatte samfundets perspektiver om adoptivbørn gennem tiden, eftersom lovgivningen var repræsentativ for samtiden. Derefter laver projektet en delkonklusion, hvor specialet præsenterer analysens vigtigste pointer. Det er disse pointer der tages videre i diskussionen og konklusionen for at besvare problemformuleringen.

Efter analysen bliver der lavet en tredelt diskussion, den første del handler om hvordan international adoption er startet af en lille tætsluttet gruppe, der i generationer har videregivet deres synspunkter, og hvor fokuset har været på adoptanternes rettigheder. Den anden del handler om, det humanitære aspekt af international adoption, og hvordan den humanitære behandling af området påvirkede fra begyndelsen til det nutidige perspektiv. Herunder diskussion om wienerbørnene og de finske flygtningebørn, og overgangen til international adoption. Den tredje del handler om, hvorvidt de politiske tiltag for ikke at tabe barnet går langt nok for at sikre barnets bedste. Derudover forholder denne del af diskussionen sig til at politikerne har besluttet at lave lappeløsningerne i dansk adoptionslovgivning, i stedet for en ny adoptionslov. Diskussionen giver perspektiver på barnets tarv fra andre vinkler end igennem adoptionslovene, og fokuserer primært på tiden efter adoptionsloven fra 1972.

Metoden præsenterede specialets tematiske analysepunkter igennem arbejdet med adoptionslovene og deres behandlinger. Tematikkerne analyserer barnet, moderen og faderen i adoptionslovene og hvordan hver af dem blev behandlet af lovene igennem handlingerne. Derudover sætter specialet tematikkerne ind i samfundsforståelse ved hjælp af omkringliggende forskning og en historisk sammenhæng.

Analyse

Barnets placering i samfundet

Denne delanalyse fokuserer på og undersøger barnets placering i samfundet. Det vigtigste aspekt i undersøgelsen af adoption er barnet, dermed er det nødvendigt at kontekstualisere barnet i samfundet, i familien og i lovene.

Adopterede og biologiske børn

For at kunne analysere hvordan adopterede og biologiske børn blev behandlet i loven, skal vi også have defineret, hvad analysen mener, når den skriver, biologisk, kunstig eller naturligt. Et naturligt barn, var et biologisk født barn, fordi det havde et naturligt forhold til forældrene. Derefter kom diskussionen om et ægte eller uægte barn, fordi det ægte barn skulle være født indenfor ægteskabet, og det uægte var født udenfor ægteskabet. Det biologiske barn er den moderne måde at referere til det, behandlingerne beskrev som naturlige børn. Det biologiske barn er dermed det naturlige barn, men der er en distinktion, mellem om det blev født indenfor eller udenfor ægteskabet. Dette sidestilles med det kunstige barn, fordi forholdet blev dannet kunstigt ved jura. Det kunstige forhold var f.eks. en stedbarns-adoption, hvor forholdet mellem stedforældre og barn blev dannet ved adoptionen. Dette er vigtigt at have i en kontekst, fordi lovene anvender de forskellige begreber, og de vil dermed også være inkluderet i specialet, uden videre definering.

I behandlingerne af loven fra 1923 diskuterede man ofte ægte og uægte børn. Der var en distinktion mellem de to, eftersom uægte børn refererede til udenfor ægteskabsfødte børn. Det vigtigste i 1923 var altså om man var gift når man fik barnet. Da den største diskussion i behandlingerne af 1923 loven omhandlede hvorvidt kvinder skulle have lov til at adoptere deres udenfor ægteskabsfødte barn. Distinktionen blev derfor at man skulle være gift før man kunne få et ægte barn. Dette gjorde også at alt andet blev etableret som et kunstigt forhold. Adoption blev set som et kunstigt forhold skabt af jura og håndhævet af lovmagten.

Forskellen var også bragt videre i 1956 loven, hvor ægteskabet stadig var i fokus. Uægte børn var altså også her født udenfor ægteskabet, og hvis man adopterede et barn, var det et kunstigt forhold. Dog uden at barnet behøvede at få det at vide, eftersom det ikke blev klargjort på dåbsattesten.

I loven fra 1972 blev adoptionsforholdet stadig anset for kunstigt. Dog blev kvinder ikke udstødt af samfundet hvis de fik et udenfor ægteskab født barn, og derved blev det også mere normalt at et ægtebarn kunne være født udenfor ægteskabet. Hvilket ikke var muligt i 1923 for kvinder, da de så havde chance for at miste deres arbejde eller embede. I 1956 havde loven stadig ægteskabet i fokus ift. definitionen af et ægte barn, men det var blevet mere socialt acceptabelt for kvinder at kunne føde børn udenfor ægteskabet.

Hermed var det foranderlige at det er kunstige forhold skabt af lovmagten som definerede adopterede børn. Dette betød dog ikke at der ikke kunne skabes et bånd mellem den adopterede og adoptanten, blot at der var en distinktion ift. det biologiske, og det "ægte" barn. Hvilket ikke er en distinktion samfundet bruger længere. Sprogligt og samfundsmæssigt skelner man ikke imellem ægte og uægte børn efter etableringen af velfærdsstaten.

Distinktionen kom dermed primært til udtryk i den måde som samfundet så på familien i lovenes samtid. Loven fra 1923 og behandlingen deraf gjorde dette klart ved at beskrive forskellen på ægte og uægte børn og have ægteskabet i fokus. Behandlingen beskrev klart hvordan det var umoralsk for en kvinde at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, hvor at hvis faderen gjorde det samme, var det en hæderlig handling. Kvinden kunne ikke fraskrive sig ansvaret for barnet eller kamuflere forholdet, hvor faderen kunne undgå ansvaret med et økonomisk bidrag til moderen. Adoptionssagerne i tiden reflekterede også dette, fordi adoptionen blev anset som et kunstigt forhold og da børn ofte blev set som en investering, da de kunne hjælpe i hjemmet.²⁵

I 1956 var der en anden indstilling til forskellen. Det var blevet mere socialt accepteret at have børn udenfor ægteskabet, fordi barnet fik tvangsarveret efter både faderen og moderen. Dette resulterede i at det udenfor ægteskabsfødte barn blev en fælles byrde for de involverede parter. Loven fra 1956 fratog manden rettigheden til at adoptere sit uægte barn, dermed fik barnet til dels ligestilling med de ægte børn, fordi forældrene skulle påtage sig ansvaret og opdragelsen. Dog betød dette ikke, at forældrene vedkendte sig barnet og beholdt det hos sig, hvis barnet f.eks. var undfanget ved utroskab. Forskellen mellem ægte og uægte børn skiftede dermed betydning, ift. at uægte børn fik flere rettigheder. Forskellen mellem ægte børn og adopterede børn blev mindre, da de adopterede fik tvangsarveret efter adoptanterne, fik de en retsstilling, som nærmede sig de biologiske børn. Dog kunne man ved særlig bevilling tillade at den adopterede beholdte arveret efter dens naturlige slægt.

Forskellen mellem ægtebørn og adopterede børn blev mindre med 1972 loven, da man fjernede den juridiske mulighed for at barnet kunne tvangsarve efter de biologiske forældre. Selv i 1972 var det mest normalt at få børn indenfor ægteskabet, men behandlingen nævnte de papirløse ægteskaber, hvor to samlevere fik børn uden at være gift. Hermed lempede man de sociale konsekvenser ved at få børn udenfor ægteskabet. Begrebet uægte børn eksisterede i 1972, dog var det mindre relevant end det var i både 1923 og 1956.

Hermed viser behandlingerne, at der var en forskel i de to familieforhold, da det ene var ægte og det andet var uægte. Behandlingerne i 1972 er de første, der viser at der ikke var forskel mellem ægte og uægte børn. Der

²⁵ Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.'

var dog stadig forskel på det adopterede og biologiske barn, fordi adoption stadig var et kunstigt forhold, selvom der juridisk ikke var forskel.

Barnets rolle historisk set

Herefter følger diskussionen om, hvad et barn er og hvordan deres rolle i samfundet har ændret sig. Specialet analyserer barnet historisk, for at give kontekst til adoptivbarnets vilkår historisk set.

Barnet 1923

Det vigtigste for et barn i 1920'erne var at gå i skole, derefter hjælpe derhjemme eller have et arbejde for at støtte familien.²⁶ Barndommen indebar ikke leg som en selvfølge, fordi der ikke var tid til det, kun hvis barnet var privilegeret.

Der var to forskellige former for barndom, den ene var arbejderbørnene, den anden var borgerbørnene. Med den nye myndighedslov i 1922, blev det bestemt, at barnet var myndigt, efter det fyldte 21 år. Dog flyttede 75% af arbejderbørnene hjemmefra inden de fyldte 16,²⁷ hvilket gjorde det svært at definere hvornår barndommen reelt sluttede. Barnet i 1920'erne var en ressource i hjemmet, fordi det var billig arbejdskraft og hjalp moderen, når faren var på arbejde.²⁸ Det var både en ressource og en forsikring, da man stadig på dette tidspunkt boede tre generationer sammen.²⁹ Dermed, når forældrene blev ældre, kunne deres børn tage sig af dem, selvom at mange af børnene flyttede hjemmefra som 16-årige, bidrog de stadig økonomisk.³⁰ Herudover var børnene i skole fra 7 til 14 års alderen, hvor de lærte at blive nyttige borgere, hvorefter de tog på arbejde.³¹ Børnepasning var ikke udbredt, så indtil børnene fyldte 7 år, passede deres mor dem. En undersøgelse fra slutningen af 1800-tallet viste at 50% af drenge over 9 til 10 år på landet havde et arbejde.³² Arbejderbørn fra byen havde jobs såsom pigerne ville hjælpe med at sy, hvor drengene fik arbejde som skopudser. Arbejderbørn på landet bidrog til landbruget.³³

Den anden barndomsform var borgerbørnene, som havde en anden tilgang til livet. De havde mere skolegang end deres jævnaldrende. Dette resulterede i at borgerbørn fik en bedre uddannelse, og havde mulighed for at tage på gymnasiet, og derefter universitetet. Det var ikke muligt for arbejderbørn, da de skulle hjælpe med at brødføde.³⁴

Børn i 1923 skulle være til hjælp for familien, dermed var børn en investering og ressource, adoption var et alternativ for de par, der ikke var i stand til at reproducere. Det vigtigste på dette tidspunkt var, at man kunne

²⁶ Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.'

²⁷ M. Nygaard Christoffersen. 'Familiens udvikling i det 20. århundrede demografiske strukturer og processer' socialforskningsinstitut. 2004. s. 24

²⁸ M. Nygaard Christoffersen. 'Familiens udvikling i det 20. århundrede' s. 16

²⁹ M. Nygaard Christoffersen. 'Familiens udvikling i det 20. århundrede' s. 16

³⁰ M. Nygaard Christoffersen. 'Familiens udvikling i det 20. århundrede' s. 16-17

³¹ Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.'

³² Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.'

³³ Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.'

³⁴ Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.'

forsørge sin familie. Det var meningen, at børn skulle forbedre deres samfundsstilling ved hjælp af f.eks. skolegang. Dog var det vigtigste i samfundet stadig familien og ægteskabet. Børn hjalp i hjemmet indtil de var færdige med deres uddannelse, eller indtil de kunne finde et ordentligt arbejde, hvorefter de så flyttede hjemmefra. Børnene fra byerne havde større mulighed for videreuddannelse og havde derfor til dels bedre vilkår end deres agrikulturelle jævnaldrende. Dog præges lovgivningen på adoptionsområdet af børnenes forhold til moderen. Fædrenes primære opgave var at forsørge familien, mens kvindernes opgave var at passe hjemmet og børnene.

Barnet i 1956

Børn i 1956 havde mere tid og plads til at udtrykke sig selv. Der var en overgang i opfattelsen af barnet som nytteværdi til at de fik en decideret ungdomskultur, hvor at teenagerbegrebet også fik indvinding.³⁵ Teenagebegrebet var ikke helt nyt ved lovens indførelse, fordi det tidligere var set i enkelte blade, men begrebet blev først en del af det danske sprog i slutningen af 1950'erne.³⁶ Med begrebet fulgte en ungdomsbevægelse, hvor de unge tjente penge til eget forbrug, og fik mulighed for at udtrykke sig selv. Eksempelvis ved at tage på jazzklubber, købe tøj og høre nyt musik såsom rock and roll,³⁷ juridisk blev børnene dog først myndige som 21 årige. 1950'erne var en periode hvor børn fik flere muligheder, f.eks. blev det første børne TV program sendt i Danmark i 1957.³⁸ Dermed skete der et teknologisk spring, fordi der kom en stigende velstand i Danmark. Salling åbnede eksempelvis en ungdomsafdeling i deres indkøbscentre, hvor ungdommen kunne købe tøj og musik.³⁹

Barnets rolle var ligesom i 1923 at tage i skole og hjælpe til i hjemmet, men der var i 1950'erne bedre mulighed for at være deres egne mennesker, især i teenage alderen. Dermed kom der en progression ift. 1920'erne hvor mentaliteten havde været 'kæft, trit og retning', fordi børn fik mulighed for at udtrykke sig selv på en anden måde.

Hovedfokuset i loven fra 1956 var det fulde familieskifte, dette reflekteredes i samfundet, da det vigtigste var at familier kunne adoptere børn. Der var dog stadig primært i denne lov tale om danske børn, hvilket skiftede frem mod loven fra 1972, da transnational adoption i stigende grad blev en mulighed. Det fulde familieskifte viste, at barnet ikke havde samme værdi for forældrene som de havde i 1923. Familien var i fokus, samfundet havde samfundsidealet omkring kernefamilien, dog med en begyndende indvinding af kvinder på

³⁵ A. Ambrosius Ibsen. 'Teenagere i efterkrigstiden: Forbrug og kultur.' Danmarkshistorien. 2012.

³⁶ A. Ambrosius Ibsen. 'Teenagere i efterkrigstiden'

³⁷ A. Ambrosius Ibsen. 'Teenagere i efterkrigstiden.'

³⁸ DR. '100 års barndom. 1950-1960: Så fik vi endelig fred - nu mangler vi bare ro'. 1998.

³⁹ A. Ambrosius Ibsen. 'Teenagere i efterkrigstiden'

arbejdsmarkedet og en begyndende social revolution. Hvilket man f.eks. så, da teenagerne begyndte at have andre meninger end deres forældre og kunne lide andet musik.

Muligheden for adoptions ophævelse ved loven i 1956 reflekterede samfundets meninger om adopterede, fordi der kom en stigende mængde rettigheder til børn, men kun for de biologiske børn. Det var ikke muligt for biologiske forældre at frasige sig ansvaret for det naturlige barn, selvom det var åndssvagt eller sindssygt. Dette var dog en mulighed for adoptanterne, da de kunne sende barnet tilbage. Herudover beskrev kapitel 3 i adoptionsloven også, at adoptanter kunne ophæve adoptionen, hvis barnet levede et forbryderisk eller lastefuldt liv. Samfundet lod dermed adoptanterne tage beslutningen om, hvorvidt barnet var til gavn, og dermed kunne blive boende.

Der var en skillelinje mellem det biologiske barn og det adopterede barn på dette tidspunkt i samfundet. Fordi det var muligt for adoptanterne at prioritere sig selv over barnet, da de havde muligheden for at fralægge sig ansvaret. Behandlingerne af loven havde en større debat, om hvorvidt det adopterede barn skulle ligestilles med det biologiske, hvor blev det nedprioriteret. Loven gav de adopterede børn tvangsarveret efter adoptanterne, men tog ikke ansvar for de adopterede, som havde forskellige lidelser. Loven muliggjorde at fjerne disse børn fra de hjem hvor forældrene ikke kunne håndtere dem. Konsekvensen blev, at de adopterede enten kom på en anstalt for sindssyge eller tilbage i adoptionssystemet.

Barnet i 1972

Frem mod 1972 skete der en større samfundsmæssig udvikling, og velfærdsstaten blev udviklet i 1960'erne. Bl.a. fordi dagsinstitutioner blev etableret, så kvinderne havde mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet.⁴⁰ Børn begyndte at have flere rettigheder end de havde tidligere, eksempelvis blev det mere normalt at børnene klarede sig selv i eftermiddagstimerne og først kom hjem til aftensmad. Da børnene kom i teenagealderen fik de også en samfundsbevidsthed, og de forholdt sig f.eks. til atomkraft.⁴¹

1970-erne med kollektivbevægelsen var en eksperimentel periode, hvor det var normalt at forsøge at være en positiv indflydelse på andre.⁴² I 1969 blev myndighedsalderen sat ned til 20 år, hvilket også gjorde at man var barn i et år mindre end de tidligere generationer.⁴³ Familiekonstruktionen var det essentielle i denne periode, dog kom der alternative måder at være familie på. eksempelvis arbejdede både moren og faren, hvilket fjernede dele af kernefamilie-illusionen.⁴⁴

⁴⁰ P. Villaume. 'Folketal, kernefamilie og kollektiver' Danmarkshistorien. 2012

⁴¹ J-E. Nielsen. '50 års ungdomskultur - introduktion til ungdoms-krøniken'.

⁴² P. Villaume. 'Folketal, kernefamilie og kollektiver'

⁴³ Justitsministeriet. 'Lov om ændring af forskellige lovbestemmelser med 21 års aldersgrænser.'

⁴⁴ P. Villaume. 'Folketal, kernefamilie og kollektiver'

I takt med det seksuelle oprør, normaliseringen af prævention og kvinder på arbejdsmarkedet faldt fødselsraten, eksempelvis mellem 1966 og 1975 faldt den fra 88.000 til 72.000 om året.⁴⁵ Fokuset på prævention og normaliseringen af kvinder på arbejdsmarkedet resulterede i færre uønskede børn. Det medførte færre børn på institutioner, som ledte til behovet for at finde børn til adoption fra andre lande. Dog inkluderede loven fra 1972 ikke direkte bestemmelser om international adoption. Specialet observerer i behandlingerne af loven fra 1956 at det ville blive nemmere for adopterede børn at få indfødsret, der var tale om ca. 520 adopterede som ansøgte.⁴⁶

I 1972 var de biologiske børn juridisk ligestillede med de adopterede, fordi adoptionen ikke kunne ophæves, hvis den adopterede var sindssyg eller åndssvag. Dog kunne den stadig ophæves, hvis adoptanten forsete sig groft overfor barnet, eller begge parter besluttede sig for adoptionen skulle ophæves. Der blev lagt mere fokus på barnets tarv, og det blev i loven fremhævet som mere vigtigt end forældrenes tarv. Hvis adoptanterne ikke var tilfredse med deres adoptivbarn, var der mindre sandsynlighed for at kunne ophæve adoptionen. Dog var der stadig sager, hvor barnet blev sendt tilbage ulovligt.

I samtiden blev fokuset lagt på familien, og de forskellige måder som familien kunne se ud. Dette havde også indflydelse på barnets rolle i familien, fordi de havde langt mindre ansvar for at hjælpe med at brødføde familien end tidligere. Børnene skulle kunne tage ansvar for sig selv og der var mulighed for at barnet kunne udvikle sig som individ. Børnene skulle stadigvæk hjælpe med at passe hjemmet, dog var det også normalt at børnene først var hjemme til aftensmad. Kollektivkulturen blev skabt i perioden, og teenagere begyndte at blive politisk involverede. Hvilket repræsenterede en social udvikling inden for familien, og kan observeres i behandlingerne af loven fra 1972. Hvor man f.eks. diskuterede, om det skulle være muligt for folk som har indgået papirløse ægteskaber at adoptere. Denne mulighed blev dog ikke til en aktualitet, da der i § 5 stk. 2 blev specificeret, at kun ægtefæller kunne adoptere sammen.

⁴⁵ P. Villaume. 'Folketal, kernefamilie og kollektiver'

⁴⁶ C. Petersen 'Lov om indfødsrets meddelelse m. v.' Lov som vedtaget. 1955 & H. E. Hækkerup. 'Lovforslag om adoption 1955-56' 2. behandling

Det gode barn

Igennem behandlingerne og adoptionslovgivningen analyserer specialet en fremstilling af både gode og dårlige børn. Ofte var fremstillingen af det gode barn fokuseret på at være de dårlige børns modstykke, særligt i de tilfælde hvor adoptionen skulle ophæves. Foruden dette inddrager analysen samfundsstrukturelle perspektiver i forhold til den historiske forståelse af et godt barn i lovenes samtid.

Det gode barn i 1923

I behandlingerne af Adoptionsloven fra 1923 blev der fokuseret på, at adoptionen kunne ophæves, hvis børnene var forbryderiske eller umoralske. Dette blev medtaget efter *Børneloven af 1905*,⁴⁷ om havde intentionen om at beskytte barnet mod at blive mishandlet, og forebygge at barnet blev forbryderisk eller moralsk fordærvet. Løsningen blev at give børn bedre vilkår, ved at sende dem til plejeforældre, på børnehjem eller på opdragelsesanstalt.⁴⁸ Hermed blev det forældrenes ansvar at beskytte barnet eller straffe barnet, hvis det var forbryderisk eller lastefuldt. Det antages at der i nogle tilfælde var overlap mellem børn der havde en svær opvækst og børn som endte ud i kriminalitet. Adoptionsloven i 1923 skrev i § 20:

”Har Adoptivbarnet forset sig groft mod Adoptanten eller hans nærmeste, eller fører det et lastefuldt eller forbryderisk Liv, bliver Adoptivforholdet efter påstand at ophæve ved Dom. Sagen anlægges af Adoptanten, eller hvis han er sindssyg eller aandssvag af han Værge”⁴⁹

Denne paragraf viste dermed at *Børneloven* skabte en præcedens juridisk for at straffe børn, der ikke levede op til forældrenes forventninger. Der kom dermed en juridisk ramme, med *Børneloven* i forhold til, hvordan der burde tages affære i forhold til børn, der ikke levede op til forældrenes og samfundets forventninger.

Det gode barn i starten af 1900-tallet skal ses i konteksten af urbaniseringen og den traditionelle familieform med fokus på ægteskab og ægtebørn. Det gode barn skulle hjælpe til i hjemmet bl.a. med pligter og at passe sine søskende, derudover skulle det hjælpe med at brødføde familien. I voksenlivet sikrede barnet, at forældrene havde arvinger, der kunne overtage deres erhverv, derudover tog barnet sig af forældrene, når de stoppede med at arbejde.⁵⁰ På denne tid var det nødvendigt at have voksne børn der kunne understøtte forældrene, fordi der ikke eksisterede plejehjem eller andre statslige tilbud.⁵¹ Dermed var det gode barn et barn der understøttede forældrene og gjorde hvad forældrene havde brug for. Det var forventet at barnet ikke modsatte sig forældrene og at barnet “skulle ses men ikke høres”. Et dårligt barn larmede, satte sig på tværs og havde måske endda forbryderiske tendenser.

⁴⁷ C. Bjerre. ‘Børneloven i 1905’ s. 2

⁴⁸ Danmarkshistorien.dk ‘Børneloven, 14. april 1905’

⁴⁹ S. Rytter. ‘Rigsdagstidende C 1922-1923’, k. 239

⁵⁰ Rigsarkivet. ‘Børns vilkår under forandring 1900-1925’

⁵¹ Rigsarkivet. ‘Børns vilkår under forandring 1900-1925’

I behandlingen af loven fra 1923 skrev Rigsdagen ikke om det gode barn, dog kan der udledes hvad de mente et dårligt barn var. Et dårligt barn ledte et lastefuldt eller forbryderisk liv, f.eks. ved at forse sig groft over for adoptivfamilien. Hermed levede barnet ikke op til samfundets standarder og kunne straffes. I selve behandlingerne lagde justistminister Rytter op til, at forældrene skrev barnet ud at testamentet, hvis det blev forbryderisk.⁵² Der var også et forslag om at barnet først blev skrevet ind i testamentet, hvis det viste sig at blive et godt barn.⁵³ Det gode barn derimod var til gavn for forældrene og til nytte for samfundet. Dermed havde det stor betydning, hvor moralsk barnet udviklede sig til at blive.

Fattige børn havde ikke samme mulighed for at gå i skole som velhavende børn, eftersom de skulle ud og arbejde efter skole. Arbejdede barnet i 7 timer fra tidlig morgen til middag, hvorefter det tog i skole indtil aftensmadstid, var der en god chance for barnet ikke kunne koncentrere sig i skolen. Måske sov det ovenikøbet i skoletiden, hvilket læreren derefter ville straffe.⁵⁴ Dette kunne skabe en ond cyklus, hvor barnet aldrig lærte at læse og skrive ordentligt, og dermed havde det ikke muligheden for mellemskole eller anden videre læring. Forældrene forventede at barnet tjente penge, hjalp til i hjemmet, og gik i skole, hvilket samfundet vægtede som et godt barn.

Det gode barn i 1956

1950'erne var en tid i forandring, der var ikke indlagt vand og varme i mange hjem, og der var stadig en del fattige familier, som havde brug for børnenes indtægt og huslige hjælp. Det gode barns rolle i 1950'erne havde ikke ændret sig synderligt. Samtidig blev fjernsynet udbredt i Danmark i 1954, og teenagebegrebet kom til i løbet af dette årti.⁵⁵ Dette medførte nye tanker om, hvad et godt barn burde være.

Dette ses i behandlingerne af lovene i særligt to diskussioner, den første omhandlede det fulde familieskifte og den anden var om ophævelse af adoptionen, hvis adoptivbarnet var sindssygt eller åndssvagt. Den første diskussion omhandlede spørgsmålet om forældrene ønskede en stærk eller svag adoption. Der var stor uenighed i Folketinget om, hvorvidt der skulle være flere adoptionsformer eller om der kun burde være den stærke adoption. Dem der mente at der burde være flere adoptionsformer argumenterede for, at forældrene burde vælge den adoptionsform der passede dem bedst. Et eksempel var Gideon (V) der under første behandling kommenterede:

“[...] Man skal være forsigtig med at forcere en udvikling frem i altfor store spring, og jeg tror, det ville være bedre i overensstemmelse med dansk tradition og dansk tankegang, om man åbnede adgang

⁵² Rigsdagen. ‘Rigsdagstidende forhandlinger I. k. 98

⁵³ Rigsdagen. ‘Rigsdagstidende forhandlinger I. k. 98

⁵⁴ Dr. ‘100 års barndom. 1900-1910: Din vilje sidder i fars lomme.’ 1998.

⁵⁵ DR. ‘100 års barndom. 1950-1960: Så fik vi endelig fred - nu mangler vi bare ro’. 1998.

for begge former for adoption, så man fik lejlighed til at se, hvorledes udviklingen vil forme sig i fremtiden [...].”⁵⁶

Dermed skulle Rigsdagen have mulighed for at se, hvordan de stærke adoptioner ville gennemføres i praksis, inden det blev den eneste løsning. Derudover mente Gideon og hans støtter, at den stærke adoption ikke var lavet til barnets tarv, men for at det administrative arbejde blev nemmere.⁵⁷ Analysen argumenterer for at mindretallet, dermed fralagde sig ansvaret, hvis de stærke adoptioner gik galt.

Hvorimod flertallet mente, at der kun skulle være den stærke adoption, mente at det var til barnets tarv at barnet fuldt fik familieskifte.⁵⁸ Erna Sørensen (KF) sagde under førstebehandlingen:

“Når folk tager et spædbarn til sig, er det meget naturligt, at det knytter sig stærkt til det hjem, som det opdrages i, og at det også drages ind i adoptanternes slægt. Derfor vil jeg støtte justitsministerens forslag om at gennemføre den såkaldt stærke adoption [...].”⁵⁹

Dermed lagde flertallet vægt på den emotionelle forbindelse mellem adoptant og adoptivbarn. De mente, at denne løsning var optimal, fordi adoptivbørnene personligt og juridisk dermed blev en rigtig del af adoptiv slægten. Folketinget vedtog den stærke adoption, med en undtagelse, hvor barnet kunne arve fra biologisk familie, hvis der var tale om en tæt familieadoption. En tæt familieadoption betød, at adoptanterne var barnets biologiske bedsteforældre, ældre søskende eller tætte venner af familien.

Den anden store diskussion i behandlingerne af adoptionsloven fra 1956 omhandlede muligheden for at ophæve adoptionen. Der var stor uenighed i Folketingssalen, om dette burde være muligt. Fortalerne for denne mulighed beskrev, at hvis barnet var skadet i en grad, hvor det ikke kunne knytte bånd til familien, så kunne det være til gavn for både forældre og barn at ophæve adoptionsforholdet.⁶⁰ Dem der var imod mente ikke det burde være muligt for forældrene at udskifte barnet, hvis det ikke levede op til forældrenes forventninger.⁶¹ Modstanderne argumenterede for, at forældrenes ansvar overfor barnet burde være større end deres forventning til, at barnet burde være til gavn. Andersen (SD) sagde eksempelvis:

“[...] Man må her, synes jeg, beskæftige sig med det spørgsmål: Hvad er motivet for ønsket om at adoptere et barn? I sandhedens interesse må vi vel sige, at det er ønsket om at tilfredsstille et behov hos adoptanten selv, der er den første bevæggrund [...].”⁶²

⁵⁶ H. E. Hækkerup. 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2164-2166

⁵⁷ H. E. Hækkerup. 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2169

⁵⁸ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2160

⁵⁹ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2170

⁶⁰ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2177

⁶¹ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2177

⁶² H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2162

Barnet skulle dermed ifølge adoptanterne og samfundet opfylde et behov hos adoptanterne, og hvis barnet ikke gjorde det, så var de ikke til meget gavn. Andersen pointerede, at adoptanterne burde sidestilles med de biologiske forældre, og at forventningen hos adoptanten var lige så stor som biologiske forældres forventninger ved fødslen. Hvis barnet ikke levede op til adoptanternes forventninger, kunne adoptanterne ifølge § 17 udskifte det, hvilket Andersen var imod.⁶³ Dermed begyndte der her at komme større fokus på barnets tarv i modvægt til dets rolle i samfund og familie. Der kom et forslag fra modstanderne om i stedet at lave en større forundersøgelse, inden adoptionen fandt sted.⁶⁴ I sidste ende vedtog Folketinget, at adoptionen kunne ophæves indenfor de første 5 år på begæring af forældrene, hvis barnet var sindssygt eller åndssvagt. Hvilket viste at selvom barnets tarv i behandlinger fik en større rolle, kunne adoptanterne godt få adoptionen ophævet. Det var ikke børnene der var vigtigst i denne sag, men forældrene fordi de skulle have normale og funktionelle børn.

I behandlinger af *Adoptionsloven* fra 1956 var det tydeligt, at barnet stadig skulle være til gavn for familien. Adoptivbarnet var ønsket, selvom det var forventet, at barnet skulle passe ind i familien, opføre sig ordentligt og være til gavn for samfundet. Var barnet umoralsk, sindssygt eller åndssvagt, var der mulighed for at adoptanterne kunne ophæve adoptionen og formentlig prøve at adoptere endnu et barn.

Det gode barn i 1972

I 1970'erne stoppede man med at se barnet primært som arbejdskraft og hjælp til familien. I stedet kom et begyndende fokus på almindelse af børn, såvel som barnets tarv. Dermed var det gode barn, ikke den primære diskussion i 1970'erne, fordi det ikke længere var barnets ansvar, om det var godt eller dårligt. Derimod var det forældrenes ansvar at sikre at barnet levede op til deres moralske standarder. Hermed blev det forældrenes og samfundets ansvar at opdrage barnet til at blive en god samfundsborger.

Behandlinger af adoptionsloven fra 1972 satte fokus på barnets tarv, og strammede mulighederne for at ophæve adoption betydeligt. Budtz (KF) og Lind (V) omtalte børn, hvis forældre trak samtykket til bortadoption tilbage, fordi de mente, en del børn blev glemt i processen. Budtz argumenterede for, at børnene ofte ikke var helt små og derfor var der en del adoptanter, der måske ikke ville adoptere dem. Af den grund burde plejeforældrene få muligheden, fordi de i forvejen havde taget sig af barnet.⁶⁵ Lind var enig med Budtz om at Folketinget ikke skulle etablere en tidsramme for hvor længe barnet skulle være "glemt" af de biologiske forældre før dets adoption. Til gengæld mente hun, at adoptionssagerne skulle behandles på en sag til sag basis, fordi hovedformålet måtte være barnets tarv.⁶⁶ Dette var et eksempel på barnets tarv i behandlinger af loven i stedet for at fokusere på, om barnet var godt eller dårligt. Et andet eksempel var, at Adoptionsloven fra 1972

⁶³ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2162-2163

⁶⁴ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2161

⁶⁵ K. A. Nielsen. 'Lovforslag om adoption 1971-72' 1. behandling. k. 995-996

⁶⁶ K. A. Nielsen. 'Lovforslag om adoption 1971-72' 1. behandling. k. 996

afskaffede paragraffen, om at ophæve adoptionen, hvis barnet var sindssygt eller åndssvagt. Dette var et tegn på den nye mentalitet om, at forældre fik et barn, og uanset hvordan det opførte sig, var barnet adoptanternes ansvar. Det fulde familieskift gjorde, at barnet juridisk, personligt og emotionelt fuldt blev forældrenes ansvar.

Ophævelse af adoptionen

Der har siden den første adoptionslov i 1923 været et juridisk behov for, at etablere rammer for adoptionsforholdet herunder ophævelsesmulighederne. Alle tre adoptionslove har haft paragraffer om ophævelse af adoptionen, dog har årsagen og hvem der har kunnet ophæve adoptionen ændret sig.

Ophævelsesmulighederne i 1923

I 1923 var der tre grunde til at ophæve adoptionen, den første var § 19 som ophævede adoptivforholdet med begrundelsen, at adoptanten havde forset sig groft overfor adoptivbarnet. Den anden grund var, at barnet havde forset sig groft overfor adoptanten, eller hvis det levede et lastefuldt eller forbryderisk liv. Den sidste årsag var, hvis adoptanten og adoptivbarnet giftede sig, så blev adoptivforholdet anset for ophævet. Behandlingerne af adoptionsloven diskuterede ikke § 19, analysen antager dog, at der til alle tider har været en forsørgerpligt fra forældrene overfor barnet. Adoptionen overførte barnets retsstilling fra de biologiske forældre til adoptanterne.⁶⁷ Dermed må det formodes at adoptanten skulle holdes til ansvar juridisk, hvis den ikke overholdte ansvaret overfor barnet.

Det var vigtigt for perioden at barnet opførte sig lovlydigt og som en god borger, fordi ellers mistede det adopterede barn sine rettigheder. Der var diskussioner i Landstinget om hvorvidt adoptionen skulle kunne ophæves, hvis barnet ikke levede op til adoptanternes standarder. Marie Hjelm (RV) ønskede ved førstebehandlingen af adoptionsloven at denne mulighed for at ophæve adoptionen skulle slettes.⁶⁸ Dog var hun klar til at tage diskussionen i udvalget, hvor det blev besluttet at lade § 20 blive i sin uændrede tilstand fra lovforslaget.

Den sidste årsag til at ophæve adoptionen i 1923 var, hvis adoptanten blev gift med sit adoptivbarn. Dette fortalte Bülow (V) ved 1. behandlingen af adoptionsloven, fordi der året før i ægteskabsloven var lavet en paragraf om, at adoptiv- og plejeforældre kunne gifte sig med deres pleje- eller adoptivbarn.⁶⁹ Bülow mente, at det gav god mening at videreføre paragraffen på baggrund af tidligere lovgivning. Han anerkendte dog at der var forskellige parter der mente, at dette var mærkeligt.⁷⁰ Paragraffen blev gennemført og alle tre paragraffer er med i den vedtagne Adoptionslov fra 1923.

Ophævelsemulighederne i 1956

Adoptionsloven fra 1956 bibeholdt ophævelsesgrundene fra 1923, dog kom der en ny mulighed til. § 18 af adoptionsloven fra 1956 ophævede adoptionen, hvis forældrene ikke levede op til deres forældremyndighed

⁶⁷ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923', k. 2911

⁶⁸ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 96

⁶⁹ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 305

⁷⁰ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 90

og dermed ikke sørgede for gode forhold for barnet. Ligesom ved loven fra 1923 handlede den efterfølgende paragraf om, at adoptanten kunne ophæve adoptionen, hvis barnet ikke levede op til adoptantens forventninger. Ordlyden ændrede sig til: ”Barnet har forset sig groft mod adoptanten eller det iøvrigt på grund af groft lastværdigt forhold hos adoptivbarnet ville være åbenbart ubilligt at forlange adoptivforholdet opretholdt.”⁷¹ Her havde man fjernet frasen om det forbryderiske barn, men fastholdt at ophævelsen var mulig, hvis barnet levede et lastefuldt liv, som dog kunne indebære risikoen for at barnet levede forbryderisk. Dermed blev loven fra 1956 mere uspecifik, hvor loven i 1923 var mere konkret, om hvornår adoptionen kunne ophæves. I adoptionsloven fra 1956 blev der ligeledes set en ophævelse af adoption, hvis en adoptant ægtede sit adoptivbarn. Loven i 1923 anså adoptionsforholdet for ophævet, hvis adoptanten ægtede sit adoptivbarn, i 1956 skulle adoptionen være ophævet før ægteskabet kunne finde sted, dermed blev forholdene skærpet.

Konklusionen af ovenstående er, at mange af de samme ophævelsesmuligheder var til stede i loven fra 1956, fordi at samfundet på mange måder lignede det fra 1920'erne. I specialets afsnit om det gode barn i 1956 argumenterer analysen for at samfundets syn på barnet og familien fortsatte. Der var dog i 1956 kommet nye årsager til at ophæve adoptionen. Den ene var, hvis barnet var åndssvagt eller sindssygt, så blev det anset for ubilligt at opretholde adoptionsforholdet. Den anden årsag var, hvis begge parter var enige om at ophæve adoptionsforholdet. Den første af de nye muligheder for at ophæve adoptionen blev diskuteret meget i Folketinget, hvor den anden ikke blev diskuteret ifølge behandlingerne og betænkningen.

I adoptionsloven fra 1956 var der mulighed for at ophæve adoptionen, hvis barnet ikke var til gavn for forældrene. Paragrafferne om ophævelse viste, at hvis barnet levede umoralsk, eller var sindssygt eller åndssvagt, var det ikke forældrene, der havde svigtet barnet. Tilføjelsen af den sidste mulighed trak loven i en reaktionær retning, fordi den fastholdt, at barnet skulle være til gavn for samfundet og familien. Modsat tilføjede loven en paragraf, hvor adoptionen kunne ophæves, hvis både adoptanten og adoptivbarnet var enige derom, dermed viste lovgivningen en større lighed mellem parterne. Det var første gang i lovene, at barnets holdning havde betydning. Loven fra 1923 ophævede adoptionen, hvis adoptanten forsete sig groft overfor barnet, dog behøvede det ikke at være barnet der indberettede forseelsen. I loven fra 1956 stod der direkte, at barnet skulle give sit samtykke, derfor begyndte barnet at få rettigheder og værdi som individ.

Diskussionen om § 17 viser konflikten mellem det gamle barnesyn og det, der kom i årene efter denne adoptionslov. Nina Andersen (SD) mente ikke, at adoptanterne kunne udskifte barnet, hvis det ikke levede op til forventningerne. Derimod foreslog hun, at der skulle en større forundersøgelse til, fordi ellers ville de mentale lidelser blive begrundelsen for at ophæve adoptionen.⁷² Hun var imod ophævelse af adoption, fordi biologiske forældre ikke havde mulighed for at sende et barn tilbage eller fralægge sig ansvaret for barnet,

⁷¹ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 3. Behandlingen. k. 418

⁷² H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2161

medmindre de institutionaliserede barnet. Dermed burde adoptanterne ikke have denne mulighed.⁷³ Else Sørensen (KF) og Else Zeuthen (RV) var ikke i udgangspunktet uenige med Andersen om, at det var dårligt, at man kunne "udskifte" barnet, hvis det ikke levede op til forældrenes forventninger. De beskrev dog, at der var tilfælde hvor ophævelsen af adoptionen kunne gavne både adoptanter og adopterede,⁷⁴ f.eks. hvis barnet ikke kunne knytte bånd og familiefølelse med adoptanterne.⁷⁵ Petra Petersen (DKP) sagde: "Spørgsmålet om det virkelig defekte barn kan selvfølgelig spille en rolle, men jeg mener alligevel, at risikoen herfor ikke er så stor."⁷⁶ Der var to interessante pointer i Petersens udtalelse, den første var at hun som den eneste direkte sagde at barnet blev anset for at være defekt ved at være åndssvag eller sindssyg. Den anden var, at hun var enig med Sørensen og Zeuthen i forhold til at ophæve adoptionen til barnets bedste.⁷⁷ Paragraffen endte med at blive stemt igennem, fordi, som Sørensen og Zeuthen sagde, der kunne opstå tilfælde, hvor adoptanten ikke kunne komme i kontakt med barnet, og her ville det være bedst for alle parter at ophæve adoptionen.⁷⁸ I den vedtagende lov stk. 3 stod, at sagen "[...] anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge"⁷⁹ Dermed blev adoptanten i udgangspunktet inddraget i ophævelsesprocessen, hvorimod loven på intet tidspunkt refererede til, at adoptivbarnet juridisk skulle inddrages. Argumentet for at beholde paragraffen blev, at hverken adoptanten eller den adopterede fik det ønskede ud af relationen, hvis barnet var åndssvagt eller sindssygt.

Ophævelsesmulighederne i 1972

Modsat de sidste to lovgivninger så var der færre muligheder for at ophæve adoptionen end tidligere, der kom dog flere formaliteter om hvordan ophævelsen burde foregå.

Adoptionsophævelses lovgivningen blev skærpet i 1972 således at adoptanterne ikke kunne ophæve adoptionen, hvis barnet var umoralsk eller lastefuldt eller på anden måde ikke levede op til forældrenes forventninger. Eksempelvis blev §17 fra loven fra 1956 fjernet fra loven fra 1972.⁸⁰

Der er to paragraffer i loven som omhandler ophævelse. Paragrafferne bestemmer hvilke årsager der var til ophævelse af adoptionen. Eksempelvis kunne adoptionen ophæves, hvis adoptanten forsete sig groft overfor, eller forsømte, den adopterede. Herudover kunne adoptionen blive ophævet, hvis begge parter var enige derom. Denne paragraf inkluderede også stk. 2, som bestemte at adoptionen kunne ophæves hvis adoptanterne og de biologiske forældre var enige, og stk. 3, som bestemte at adoptionen kunne ophæves hvis adoptanterne døde og de biologiske forældre søgte det.

⁷³ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2163

⁷⁴ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2174

⁷⁵ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2177

⁷⁶ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2182

⁷⁷ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling. k. 2182

⁷⁸ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 2. behandling. k. 4531

⁷⁹ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' §17 stk. 3

⁸⁰ K. A. Nielsen. 'Lovforslag om adoption 1971-72' lov som vedtaget. k. 509

Adoptionsloven fra 1972 inkluderede barnets tarv mere aktivt end de tidligere love, hvilket specielt var vist i kapitlet om ophævelse, fordi scenarierne blev beskrevet mere udførligt end tidligere. Der blev også direkte skrevet at ophævelsen skulle ske for barnets tarv. Dette var i overensstemmelse med synet på børn i 1972. I 1972 var der langt større fokus på barnets rettigheder, og hvad der var til gavn for barnet som individ i stedet for i sammenhæng med samfundet og familien.

Opsummering

Til at starte med blev det biologiske barn, det naturlige barn og det kunstige barn, begrebsdefineret fordi handlingerne af lovene anvendte disse begreber. Derefter kontekstualiserede specialet barnet i samtiden for hver lov, fordi det var vigtigt for at forstå, hvilke forhold børnene levede under. Dette afsnit redegjorde for barnets rolle, vilkår og rettigheder. Derudover dannede det baggrunden for forståelse af, hvad et godt barn var i perioden.

Det gode barn i 1923 gik i skole og hjalp til derhjemme, derudover hjalp barnet økonomisk hvis familien havde brug for det. Det gode barn var ikke forbryderisk eller moralsk fordærvet, og var til nytte for familien og til gavn for samfundet. Det gode barn var en loyldig og god samfundsborger, hvor det dårlige adoptionsbarn var forbryderisk og moralsk fordærvet. Adoptanterne kunne ophæve adoptionen, hvis adoptivbarnet ikke opfyldte forældrenes forventninger.

Det gode barn i 1956 gik i skole og hjalp ligeledes derhjemme og evt. økonomisk. Derudover var det gode barn stadig til gavn for familien, så hvis barnet var sindssygt eller åndssvagt, så kunne adoptionen ophæves. Dog skete der en udvikling i synet på barnet, fordi det samtidig begyndende fik en identitet med teenagebegrebets indvinding i det danske samfund.

Det gode barn i 1972 var et barn der kunne tage sig af sig selv, fordi begge forældre var på arbejdsmarkedet. I denne periode blev barnets ansvar for moral dog overført til forældrene, og dermed kunne adoptionen ikke ophæves, hvis adoptivbarnet ikke levede op til forældrenes forventninger. Ophævelsesmuligheden i 1972 var, hvis forældrene havde forset sig overfor barnet, eller hvis adoptanten og adoptivbarnet blev enige herom.

Familien

En familie består historisk set af en far, en mor og børn, særligt med loven i 1923 blev der fokuseret på familiekonstruktionen og ægteskabets betydning. Igennem perioden har familiens rolle udviklet sig, både de forskellige aktører i familien og familien som helhed. Denne delanalyse vil undersøge moderens og faderens rolle i familien efter den første delanalyses fokus på barnet. Formålet med denne delanalyse er at forstå barnets rolle i familien set ud fra samfundets forståelse af familiekonstruktionen.

Moderens rolle i familien

Moderens rolle i 1923

I starten af 1900-tallet skete der meget i forhold til kvindens rolle i samfundet og i familien. På dette tidspunkt arbejdede der få kvinder udenfor hjemmet, fordi deres primære opgave var de huslige pligter. Arbejderklassens kvinder var dog nødsaget til at arbejde, så familien blev brødfødt. Det er dog svært at finde kilder på hvor mange der arbejdede, hvor mange timer og hvilke stillinger kvinderne besad. Ifølge Arbejdermuseets hjemmeside arbejdede ca. 30.000 kvinder inden for industri, handel og transport omkring år 1900, og ca. 24.000 kvinder arbejdede i København som tjenestepige.⁸¹ Kvinderne tjente penge ved eksempelvis ved at sy og reparere tøj, lave tændstikæsker eller være vaskekone for borgerskabet.⁸² Derudover var det kvindens opgave at lave mad, passe børn, rengøre og støtte manden, hvordan end han havde brug for det.⁸³

To tidligere parametre havde betydning for Rigsdagens opfattelse af kvinden, særligt med fokus på ugifte kvinder med et udenfor ægteskabsfødt barn. Den første parameter var kvindernes stemmeret i 1915, hvor kvinder efterfølgende i 1918 blev valgt ind i Rigsdagen. I Landstinget blev fem kvinder valgt ind⁸⁴, hvilket svarede til 6,9 % af det samlede Landsting.⁸⁵ I Folketinget blev fire kvinder valgt ind,⁸⁶ hvilket svarede til 2,9%.⁸⁷ Flere af kvinderne var vokale i udfærdigelsen af adoptionsloven fra 1923, kvinders rettigheder og ligestilling overfor manden.

Den anden parameter som havde betydning for Rigsdagens opfattelse af kvinder udsprang af idéerne fra sædelighedsfejden i slutningen af 1800-tallet, som diskuterede kønnenes seksualitet. Der blev i 1800-tallet set igennem med om mænd havde sex før ægteskabet eller f.eks. havde sex med prostituerede.⁸⁸ Kvinder blev ophøjet til en anden standard, fordi de skulle være kyske frem til ægteskabet og skulle ikke have affærer.⁸⁹ Der

⁸¹ Arbejdermuseet. 'Kvinderne på arbejdsmarkedet.'

⁸² Arbejdermuseet. 'Familiens liv og hverdag år 1900' s. 12

⁸³ Arbejdermuseet. 'Familiens liv og hverdag år 1900' s. 12

⁸⁴ Nina Bang (SD), Marie Christensen (V), Marie Hjelmer (RV), Olga Knudsen (V) og Inger Gautier Schmit (V).

⁸⁵ Folketinget. 'Kvinder i Folketinget'

⁸⁶ Karen Ankersted (KF), Mathilde Malling Hauschultz (KF), Helga Larsen (SD) og Elna Munch (RV)

⁸⁷ Folketinget. 'Kvinder i Folketinget'

⁸⁸ C. Bønnelycke. 'Sædelighedsfejden 1883-1887' Danmarkshistorien.dk. 2018.

⁸⁹ C. Bønnelycke. 'Sædelighedsfejden 1883-1887'

var to fløje under sædelighedsfejden; den ene, med bl.a. Elisabeth Grundtvig, mente, at mænd burde ophøjes til samme kyskhedsstandard som kvinden.⁹⁰ Den anden, med bl.a. Georg Brandes, mente seksualitet var en privat sag, og dermed burde offentligheden ikke forholde sig til kønnenes kyskhed. Georg Brandes var fortaler for et friere samfundsmæssigt perspektiv på køn og seksualitet.⁹¹ Ovenstående to parametre blev trukket ind i diskussionen om adoptionsloven fra 1923, og særligt diskussionen om hvorvidt kvinder burde få mulighed for at adoptere deres udenfor ægteskabsfødte barn på lige fod som mændene.

Der er tre dele i diskussionen om kvinders ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn: 1) spørgsmålet om ligestilling, 2) forbedre kvinders situation så de kunne tage sig af barnet 3) kvinderne som de moralske vogtere.

I Landstinget var der mindre fokus på ligestillings aspektet i forhold til kvinders mulighed for at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn. Marie Christensen (V) argumenterede for, at ligestilling var vigtigt generelt, men på baggrund af biologien så var det umuligt at skabe ligestilling i retsstillingen til barnet, og dermed skulle kun mænd have denne ret.⁹² Hun mente, at loven ikke burde sammenligne faderens rolle til barnet og moderens rolle overfor barnet.⁹³ Dette var hendes partifælle Olga Knudsen (V) ikke enig i, hun mente at hvis kvinderne ikke fik retten til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, så burde mændene heller ikke få det. I behandlingerne var der et generelt argument om, at kvinden havde forældremyndigheden, og manden ingen juridiske rettigheder havde. Dermed gav loven rettigheder til at manden fik muligheden for adoption af sit udenfor ægteskabsfødte barn.⁹⁴ Knudsen argumenterede for, at mændene havde juridiske rettigheder til barnet, de kunne blot ikke egenhændigt adoptere barnet uden moderens tilladelse, hvilket denne lovændring ville give mulighed for.⁹⁵ Dette mente Knudsen ikke var ligestilling eller moralsk, og dermed var hun imod forslaget som helhed.⁹⁶

Folketinget havde en mere udførlig diskussion af ligestillingsperspektivet i lovforslaget. Vilhelm Rasmussen (SD) og Gerhard Nielsen (SD) argumenterede for, at kvinderne burde få ligestilling på dette område. Nielsen sagde, at arbejdede man for at opnå ligestilling mellem kønnene, så var det eneste rigtige at stemme for at begge køn kunne adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn.⁹⁷ Victor Pürschel (KF) og J.C.A. Carlsen-Skiødt (KF) var begge dybt uenige i at dette ville give ligestilling mellem kønnene og at det i det hele taget var godt. Pürschel mente, det ville give ligestilling mellem de ægte og uægte børn, hvilket han mente var forkert.⁹⁸

⁹⁰ C. Bønnelycke. 'Sædelighedsfejden 1883-1887'

⁹¹ C. Bønnelycke. 'Sædelighedsfejden 1883-1887'

⁹² Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 299

⁹³ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 299

⁹⁴ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 300

⁹⁵ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 300

⁹⁶ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 300

⁹⁷ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2937

⁹⁸ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2946-2947

Carlsen-Skiødt mente, at det var en dårlig idé at kvinder skulle have ligestilling, fordi der var love udover det juridiske der havde betydning, og der ville kønnene aldrig blive lige.⁹⁹ Han mente, at Guds syn på kønnene var vigtigere end ligestillingskampen, især på et område som børn.

Folketinget diskuterede, hvorvidt de burde forbedre ugifte kvinders situation, hvis hun fik et udenfor ægteskabsfødt barn. Dette skyldtes at kvinder ofte ikke kunne beholde deres arbejde og blev socialt udstødt, hvis hun fik et udenfor ægteskabsfødt barn. Særligt handlede diskussionen i Folketinget om, at kvinderne skulle have mulighed for at beholde embed og stilling selvom de havde fået et barn udenfor ægteskabet. Debatten skabte splittelse, fordi den generelle konsensus var, at kvinderne var skyld i deres situation. Dermed skulle samfundet ikke billige det, ved at gøre det nemmere for kvinden at leve umoralsk. Dette ses i konteksten af, at Folketinget mente, kvinden burde være familiens moralske vogter. Mathilde Hauschultz (KF) argumenterede for, at kvinden ikke skulle have muligheden for at arbejde, fordi det var at belønne hendes umoralske opførsel.¹⁰⁰ Derfor skulle kvinden ikke beholde stillinger og embede, som hun i andre tilfælde ville være nægtet.¹⁰¹ Munch (RV) argumenterede for, at der var tale om virkelige mennesker og virkelige situationer, dermed burde der ikke tales om moral, logik eller jura.¹⁰² Hun pointerede, at hvis kvinderne ikke fik mulighed for at beholde et arbejde eller et embede, så ville kvinden og barnet sulte og leve i ringe kår, hvilket Munch mente var forfærdeligt særligt for det uskyldige barn.¹⁰³

Det sidste aspekt af diskussionen omhandlede kvinderne som de moralske vogtere, og der var en ophedet diskussion i Rigsdagen. Dog, ligesom med de to foregående aspekter, blev det diskuteret mindre i Landstinget end Folketinget. Årsagen skal formentlig findes i at Landstingets var bedre stillede, og dermed observerede færre kvinder der fødte i dølgsmål end kvinder fra fattige kår. Marie Hjelmer (RV) sagde dog, at der var en del kvinder i 1922 der fik børn udenfor ægteskabet, og disse kvinder valgte ofte at lade det opfostre hos andre for at skjule den umoralske handling.¹⁰⁴ Hauschultz (KF) mente, at det var umoralsk at gøre forholdet mellem barn og moder kunstigt og unaturligt ved adoptionen, så kvinderne skulle ikke have ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn.¹⁰⁵

Dette punkt blev ligeledes diskuteret i landstinget hvor Marius Godskesen (KF) og Hjelmer (RV) mente, at kvinden burde have retten til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, fordi kvinderne ellers ville blive udstødt for deres umoralske adfærd.¹⁰⁶ Ved at give kvinden muligheden for at adoptere barnet senere, så kunne kvinden skjule fejltrin og vanskeligheder, hvilket de mente var en måde hvormed den biologiske moder kunne

⁹⁹ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 4834-4836

¹⁰⁰ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2918

¹⁰¹ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2918

¹⁰² Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2929

¹⁰³ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2929

¹⁰⁴ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 94

¹⁰⁵ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2918

¹⁰⁶ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 92

opfostre barnet.¹⁰⁷ Justitsminister Rytter (V) var uenig i, at det var positivt, han frygtede at det kunne blive en modesag at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn. Derudover mente han, at det ville mistænkeliggøre legitimiteten ved hele adoptionspraksissen.¹⁰⁸ Udgangspunktet for alle tre diskussioner om kvindens mulighed for at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn var, at kvinden var umoralsk ved at få barn udenfor ægteskabet, Rytter mente kvinden ikke skulle have lov til at skjule denne umoralske adfærd, hvor Godskesen og Hjelmer mente at det burde være en mulighed fordi det ville hjælpe barnet.

Folketingets diskussion afspejler diskussionen fra Landstinget, hvor argumenterne dog blev sat på spidsen. Levy Blang (V) mente, at børnene ikke ville få gode kår ved at være født på baggrund af "[...] utugten og horeriet [...]".¹⁰⁹ Blang brugte også argumentet, at det stred imod samfundets moral og principper, hvis kvinder kunne få børn udenfor ægteskabet, og denne paragraf billigede hendes umoralske adfærd.¹¹⁰ Pürschel (KF) brugte barnets tarv som argument for, at barnet skulle være ægte, fordi det aldrig ville gavne det at være født udenfor ægteskabet.¹¹¹ De mente begge at kvinden ikke skulle få barn udenfor ægteskabet, og ligesom Rytter mente de, at denne paragraf ville øge risikoen for at kvinden fik det. Hvilket ville ødelægge ægteskabet som institution. Adoptionen gav kvinderne mulighed for at skjule forholdet og skjule deres ansvar overfor barnet, hvilket både Blang og Pürschel var imod.

Helga Larsen (SD), Nielsen (SD) og Munch (RV) var uenige med Blang og Pürschel. Deres fokus var barnet, og de mente alle tre at det ville påvirke det udenfor ægteskabsfødte barn, hvis det levede alene med sin moralsk udskammede mor.¹¹² Dermed var både fortalere og modstandere opmærksomme på, at kvinder blev udskammet for deres seksuelle drifter, de var blot uenige om den politiske og moralske betydning. Det interessante er at ingen af dem prøvede at aftabuisere kvindens seksuelle drifter, dette på trods af sædelighedsfejden ca. 30 år tidligere. Dermed konkluderer analysen, at kvindens rolle omkring adoptionsloven fra 1923 var kyskhed og som moralsk vogter. Hun skulle være moralsk, hun burde ikke have sex udenfor ægteskabet, derudover skulle hun tage sig af det huslige og støtte sin mand.

Moderens rolle i 1956

Kvindens rolle i familien ændrede sig markant i løbet af 1950'erne. I starten af årtiet var det stadig kvinden, der blev i hjemmet og passede børnene, mens manden tog på arbejde. Selvom kvinden stadig havde dette ansvar, begyndte langt flere kvinder i dette årti at arbejde udenfor hjemmet.¹¹³ Kvinden arbejdede ca. 70 til 80

¹⁰⁷ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 94

¹⁰⁸ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 97

¹⁰⁹ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 2946

¹¹⁰ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 2935

¹¹¹ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 2945

¹¹² Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 2913

¹¹³ Nationalmuseet. '1950'erne i Danmark - Kønsroller' 2023.

timer, fordi de både tog sig af hjemmet og sit erhverv, dermed nedprioriterede hun børnene.¹¹⁴ I denne periode blev der lagt yderligere pres på kvinden som den samlende figur i familien. Behandlingen af loven fra 1956 tog en kort diskussion om, hvorvidt fædrene måtte adoptere deres udenfor ægteskabsfødte børn, fordi manden i 1956 havde fået juridiske rettigheder i forhold til barnet. Flere af medlemmerne fra forskellige partier argumenterede for, at adoptionen kun skete i tilfælde hvor manden ønskede at skjule det virkelige forhold til barnet, hvilket var argumentet man brugte mod kvinderne i 1923.¹¹⁵ Den generelle konsensus var, at paragraffen skulle ophæves, fordi det ikke længere i 1956 gav mening. Det var efterhånden mere acceptabelt, at kvinder kunne opdrage barnet alene, og der var langt flere muligheder for at kvinder kunne have arbejde. Derudover blev der lagt vægt på at adoption burde være hele slægtens ansvar og ikke kun adoptanternes, med det fulde familieskifte blev barnet en del af familien ikke kun juridisk men personligt.¹¹⁶ Dermed begyndte der at ske en udvikling i samfundssynet på kønnene, fordi børneopdragelsen ikke udelukkende blev kvindens ansvar, dermed blev hun langsomt mere end den moralske vogter.

Moderens rolle i 1972

I 1970'erne var kvindernes rolle i familien yderligere ændret, bl.a. med p-pillen i 1966 og den fri abort i 1973 fik kvinden selvbestemmelse over egen krop, dermed var det i højere grad hendes valg at få et barn.¹¹⁷ Dette ændrede ligeledes synet på, at kvinden skulle være den moralske vogter, der skulle være kysk, fordi risikoen for at blive gravid udenfor ægteskab var mindre. Kvindebevægelsen kæmpede i perioden for at mænd skulle tage mere ansvar for hjemmet, fordi hvis kvinder kunne arbejde og stadig tage sig af hjemmet, kunne mændene også arbejde i hjemmet.¹¹⁸ I behandlingerne af adoptionsloven fra 1972 diskuterede Folketinget om, hvorvidt en mand kunne få forældremyndigheden over det barn, moderen ønskede at bortadoptere. Denne diskussion cementerede yderligere vejen til ligestilling i hjemmet og i samfundet. Det blev muligt for kvinden at vælge barnet fra, og samtidig kunne manden vælge barnet til, og opdrage det alene eller med sin ægtefælle. Nathalie Lind (V) sagde, at mandens mulighed for forældremyndighed overfor sit barn videreførte ligestillingspolitikken, som hendes parti var tilhængere af.¹¹⁹ Både under førstebehandlingen og andenbehandlingen var der stor opbakning til denne lovændring. Fordi den både gav kvinderne mere frihed over egen krop og liv, samtidig gav den mændene mulighed for at tage ansvar for barnet. Den viser sammen med tiltag på området, at kvinden rykkede fra hjemmet ud på arbejdsmarkedet og gav mere ligestilling i familien, overfor børnene og mellem kønnene, hvilket var til hele familiens fordel.

¹¹⁴ Nationalmuseet. '1950'erne i Danmark - Kønsroller'

¹¹⁵ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling k. 2158

¹¹⁶ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling k. 2160

¹¹⁷ L. Kjærgaard Larsen. 'Ændringer i samfundet ligestillede mænd og kvinder mere' DR. 2016.

¹¹⁸ L. Kjærgaard Larsen. 'Ændringer i samfundet ligestillede mænd og kvinder mere'

¹¹⁹ K. A. Nielsen. 'Lovforslag om adoption 1971-72' 1. behandling k. 999

Faderens rolle i familien

Mandens rolle i samfundet har ligeledes ændret sig siden 1923.

Faderens rolle i 1923

På dette tidspunkt var mandens rolle i samfundet primært at arbejde og forsørge. Det var normalt for en voksen mand at arbejde 12 timer om dagen,¹²⁰ hvorefter han enten tog på værtshus eller hjem for at slappe af inden aftenmaden.¹²¹ Faderen overlod huset og opdragelsen af børnene til sin kone, selvom indgribende beslutninger i hjemmet blev taget af ham som familiens overhoved. Beslutningerne kunne kvinden ikke modsige selvom hun drev husstanden. Ud fra dette kan man udlede, at mandens rolle i samfundet primært var at forsørge sin familie. I arbejderfamilierne hjalp resten af familien dog med at brødføde.

I behandlingerne af loven fra 1923 blev manden sat op på en piedestal, hvis han adopterede sit udenfor ægteskabsfødte barn var det hæderligt. Hvorimod hvis kvinden gjorde det samme, anså Rigsdagen det som, at hun forsøgte at kamuflere forholdet. Ligesom diskussionen af det dårlige barn gennem ophævelsesmulighederne definerede synet på det gode barn, definerede kvindens forhold til det udenfor ægteskabsfødte barn mandens rolle. Debatten om kvinders forhold til sit udenfor ægteskabsfødte barn prægede både Landstinget og Folketinget, dog med forskellige konklusioner. Rytter (V) argumenterede gennem behandlingerne i Landstinget for, at kvindens retsstilling overfor barnet ikke ændrede sig ved at adoptere sit eget barn. Hvor manden ikke havde nogen myndighed over barnet, før at han adopterede det, og dermed ændrede mandens retsstilling sig. Rytter sagde, at det var en skønssag¹²² men han argumenterede stadig standhaftigt for, at det kun var manden som skulle have ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn.

Landstinget fremsatte en række argumenter for, hvorfor det var urimeligt, at manden skulle have denne juridiske ret, når kvinden ikke fik den samme ret. F.eks. argumenterede Knudsen (V) for at manden alligevel fik denne ret, hvis han erkendte paterniteten ift. barnet, dermed var Rytter og hans støtters argument forkert. Hvis manden fik denne ret, så burde kvinden ligeledes få den.¹²³ Knudsen argumenterede videre for at mandens skam blev skubbet over på kvinden, hvis han kunne lade være med at erkende barnet ved blot at adoptere det.¹²⁴ Knudsen mente, at der i samfundet var en konsensus om, at manden i mindre grad skulle skamme sig over et udenfor ægteskabsfødte barn end kvinden. Landstingets konklusion efter anden behandling var, at både manden og kvinden skulle have muligheden for at adoptere deres udenfor ægteskabsfødte barn, hvorefter lovforslaget med ændringerne blev sendt til Folketinget til behandling.

¹²⁰ Arbejdermuseet. 'Familiens liv og hverdag år 1900' Skoletjenesten. 2016. s. 12

¹²¹ Arbejdermuseet. 'Familiens liv og hverdag år 1900' s. 12

¹²² Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 97

¹²³ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 300

¹²⁴ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923' k. 300

Diskussionen om kvindens ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn fortsatte, da lovforslaget kom til behandling i Folketinget. Her argumenterede Hauschultz (KF) f.eks. for at kvinden var bedre stillet overfor barnet retsligt, dermed ville denne lov ligestille manden og kvinden ift. rettigheder overfor barnet.¹²⁵ Hele denne debat kom til at omhandle, hvorvidt kvinden skulle have lov til at adoptere barnet på lige fod med manden, dermed viste den hvordan samfundet så manden. Pürschel (KF) argumenterede f.eks. for at den eneste grund til at manden skulle indgå et ægteskab var for at skabe bedre vilkår for sit barn og sin kone.¹²⁶

Specialet udleder af behandlingerne af adoptionsloven fra 1923, at manden burde være gift, og hvis han ikke var, burde han ikke have børn. Mandens rolle var at forsørge familien og eventuelt uægte børn, hvis han havde nogen. Ægteskabet som institution var det vigtigste, hvilket også ledte til at mandens rolle var at skabe de bedst mulige vilkår for hans familie. Mens alt skammen og alle de negative aspekter ved utroskaben lå på kvinden. Den endelige lov bestemte at kun mænd skulle have lov til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, eftersom de dermed erkendte barnet som deres eget. Mandens rolle blev hermed set ud fra behandlingerne, at erkende sig de børn han havde – ved f.eks. at adoptere dem – at sørge for de bedst mulige vilkår for familien og tjene penge.

Faderens rolle i 1956

Mandens rolle var stadig at forsørge familien, mens kvinden tog sig af børnene. Der begyndte dog at ske en udvikling i denne periode, hvor et stigende antal kvinder begyndte at komme på arbejdsmarkedet, herudover kom en stigende mængde skilsmisser.¹²⁷ På dette tidspunkt var mandens primære arbejde at forsørge familien, men enkelte mænd begyndte at tage sig af hjemmet mere end de gjorde tidligere. Ideen om kernefamilien prægede i Danmark i forhold til samfundets forståelse af, hvad en familie skulle være. I 1950 bestod ca. 40% af husstandene af en mor, en far og to børn.¹²⁸ Mandens rolle i denne familiedannelse var stadigvæk som forsørger og patriark.

Adoptionsloven fra 1956 fratog manden hans ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, fordi dele af Folketinget mente at han prøvede skjule det sande forhold mellem ham og barnet.¹²⁹ Henry Gideon (V) argumenterede dog for at bevare denne ret, da han ikke mente, at det var til barnets tarv at forhindre denne adoption, eftersom det muliggjorde, at barnet blev opdraget hos sine biologiske forældre.¹³⁰ Erna Sørensen (KF) argumenterede modsat for, at dette ændrede den biologiske fars retsstilling ift. barnet, eftersom loven af 7. maj 1937, indførte tvangsarv overfor begge forældre. Diskussionen om mandens ret til at adoptere sit

¹²⁵ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2918-2920

¹²⁶ Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923' k. 2949

¹²⁷ H. S. Nissen. 'Kernefamilien anfægtes' Danmarkshistorien. 2012.

¹²⁸ Danmarks Statistik. 'Statistik: Familieliv 1950-2007' Danmarkshistorien. 2011.

¹²⁹ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 2. behandling k. 4530

¹³⁰ H. E. Hækkerup 'Lovforslag om adoption 1955-56' 1. behandling k. 2168

udenfor ægteskabsfødte barn fortsatte under anden behandling af loven. Dog endte debatten med at Folketinget slettede paragraffen om at hverken mand eller kvinde kunne adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn.

Dette viste en samfundsmæssig progression ift. hvad der var muligt for manden i 1923. Manden havde færre rettigheder ift. deres udenfor ægteskabsfødte børn, fordi de allerede havde tvangsarveret efter ham. Dermed konkluderer analysen, at det i 1956 var mere skammeligt end tidligere for manden at have barn udenfor ægteskabet. Fokuset i behandlingerne af loven fra 1956 var bl.a. arveret, hvilket barnet allerede fik efter faderen. Faderen beholdt sin plads som forsørger og dermed skulle han stadig give familien de bedste vilkår. Den vigtigste pointe i loven fra 1956 var, at ægtefæller skulle adoptere sammen.

Faderens rolle i 1972

Mandens rolle i 1972 var anderledes end tidligere, fordi han mistede sin rolle som den primære forsørger. Dette skete på baggrund af normaliseringen af kollektive bofællesskaber og kvinden på arbejdsmarkedet, hvilket skabte et opgør med patriarkatet.¹³¹ Samfundet forventede at manden i 1970'erne hjalp til i hjemmet, selvom der stadig var mænd der overlod de huslige pligter til kvinden.

I denne periode blev manden i højere grad set som fjenden, fordi 1970'erne bragte nye måder at tænke familie og kønsroller på med feminisme- og ligestillingskampen. Dette kombineret med den fri abort og yderligere adgang til prævention, muliggjorde at kvinden fik mere kontrol over sig selv og sin krop. Tidligere skulle mænd blot forsørge familien og først komme hjem til middag, medens at hustruen tog sig af alt husarbejdet.

Adoptionsloven i 1972 var stadig præget af ægteskabet som institution, fordi den ideelle adoptionsform var at ægtefæller adopterede sammen. Dette lå til dels i modstrid med den samfundsændring, der skete i perioden, hvor der efterhånden var et mere nuanceret syn på mandens rolle. Det blev ikke muligt at vedligeholde forholdet, som manden havde tidligere, hvor han blot skulle arbejde for at forsørge, mens kvinden gik hjemme sammen med børnene. Behandlingen af loven tog dog også højde for faderens rettigheder til børnene. Lind (V) argumenterede for, at den biologiske fader skulle have mulighed for at få forældremyndighed over barnet, hvis dennes biologiske moder ønskede at bortadoptere det.¹³² Dette var et fremskridt ift. at det næsten ikke var muligt for faderen at få forældremyndighed over sit barn, hvis forældrene var skilt. Herudover mente Lind også, at den enlige adoptant skulle have lov til at få samme børnetilskud som de gifte adoptanter.¹³³ Hvilket forbedrede situationen for den enlige fader eller moder. Faderens rolle ændrede sig dermed i løbet af 1970'erne, fordi han fik et større ansvar for hjemmet og børnene, og han blev ligestillet med kvinden på mange områder.

¹³¹ H. S. Nissen. 'Kernefamilien anfægtes'

¹³² K. A. Nielsen. 'Lovforslag om adoption 1971-72' 1. behandling, k. 999

¹³³ K. A. Nielsen. 'Lovforslag om adoption 1971-72' 1. behandling, k. 999

De forskellige roller i familien

Historisk set var kvindens rolle i familien, at sørge for hjemmet og børnene. Særligt startede kvinden ud med små arbejdsopgaver, som hun lavede i hjemmet. Perioden endte med at kvinden lavede arbejde på lige fod med manden, og skulle stadig tage sig af hjemmet. Kvinden havde ansvaret for barnet gennem hele perioden, og hun skulle være kærlig og kysk.

Mandens rolle var at forsørge, hvis kvinden skulle tage sig af børnene, skulle manden sørge for at der var mad på bordet. Han havde stadig rollen som patriark, men han mistede løbende autoriteten i hjemmet. Fordi kvinden begyndte til dels at opfylde samme rolle, da hun også skulle forsørge. Mandens rolle var ikke at opdrage barnet, men hans ord var lov i forhold til alle aspekter af familien.

Barnets rolle i familien, var at gå i skole, så det kunne vokse op til at blive en nyttig samfundsborger. Dog ændrede barnets rolle sig i løbet af det 20. århundrede, da de begyndte at blive anset for individer og ikke skulle være til nytte konstant. Barnet var en investering, fordi det både skulle forsørge forældrene, når de blev gamle, og fordi barnet kunne hjælpe med at brødføde familien, som billig arbejdskraft.

Igennem handlingerne sætter politikerne fokus på aktørerne som individer, manden som forsørger, kvinden som fundamentet for ægteskabet og familien som arbejdskraft. De forskellige partier begrundede deres børnepolitik ud fra forældrenes rolle. Særligt Det Konservative Folkepartis holdning om ægteskabet som fundament for en familie, og Radikale Venstres holdning om en stærk, enlig, arbejdende kvinde fik betydning for udviklingen på familien som helhed.

Efter undersøgelsen af de forskellige aktørers roller i familien, samfundet og lovene, undersøger analysen barnets tarv særligt efter adoptionsloven fra 1972. Dette skyldes, at specialets fokus er barnets rolle og hvordan den har udviklet sig. Hermed bliver det nødvendigt at undersøge barnets tarv både igennem lovene og inddrage yderligere lovgivning, for at forstå hvordan barnets rolle og tarv har udviklet sig de sidste 50 år.

Barnets tarv

Barnets tarv, repræsenterer fra et lovmæssigt perspektiv, det bedste for barnet. Allemandsjura.dk definerer ordet *tarv* som “[...] når der er tale om, hvad der er bedst eller mest gavnligt for nogen”.¹³⁴ Hermed er barnets tarv defineret som, hvad der er det bedste eller mest gavnlige for barnet. Dog muliggør dette en del subjektive holdninger, som bestemmer, hvad der er bedst for barnet. Det bliver dermed svært at afgøre, hvad der reelt er det bedste.

Barnets tarv blev nævnt i første behandling af den første adoptionslov, hvor Pürschel (KF) argumenterede for, at barnets tarv, først og fremmest var at blive født i et ægteskab.¹³⁵ Pürschel mente aldrig, det var til barnets tarv at være født udenfor ægteskabet. Nielsen (SD), Munch (RV) og Larsen (SD) var ikke enige med Pürschel. Deres fokus var at barnet ikke skulle udskammes ved at være født udenfor ægteskabet, derfor mente de, at moderen burde have ret til at adoptere det uægte barn, fordi det gjorde barnets opvækst nemmere.¹³⁶ Derfor havde folketingsmedlemmerne forskellige holdninger til, hvad barnets tarv betød, og hvordan de bedst muligt hjalp barnet.

Barnets tarv blev indirekte skrevet ind i adoptionsloven fra 1923, eftersom der stod i § 8: ”Adoption maa alene gives, hvor den efter foretagen Undersøgelse kan antages at være til gavn for den, som skal adopteres [...]”.¹³⁷ Adoption skulle altså være til gavn, der kom dog ikke en definition af, hvad dette betød, og begrebet “barnets tarv” blev ikke anvendt i adoptionsloven fra 1923. Analysen argumenterer for, at paragraffen blev nedprioriteret, fordi §8 var første gang, det blev nævnt. I 1923 var Rigsdagen dermed bevidst om at huske barnets tarv og rettigheder, det var blot ikke fokuset i selve lovgivningen.

Adoptionsloven fra 1956 nævnte barnets tarv en gang, men ikke i § 8, som var magen til den fra 1923. Derimod blev det nævnt i § 16 ved ophævelsesmulighederne, som sagde: “Stk. 2. Når adoptivforældrene er døde, kan justitsministeriet på begæring af forældrene ophæve adoptivforholdet, såfremt det må anses for bedst stemmende med barnets tarv.”¹³⁸ Dermed hvis det var til barnets tarv, så kunne adoptionsforholdet ophøre, således at de biologiske forældre fik barnet tilbage.¹³⁹ Dette var begyndelsen til en politisk og samfundsmæssig bevidsthed om, at barnet som individ havde behov. I 1956 var børns individualitet dog ikke et fokus i lovgivningen.

I 1956 var der dog mere fokus på barnets tarv end i 1923 derfor stod det i § 5, at man skulle indhente samtykke fra barnet som skulle adopteres når det var 12 år, dog kunne man undlade at indhente dette samtykke, hvis det

¹³⁴ <https://allemandsjura.dk/tarv/>

¹³⁵ Rigsdagen. ‘Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923’ k. 2945

¹³⁶ Rigsdagen. ‘Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923’ k. 2913

¹³⁷ Rigsdagen. ‘Rigsdagstidende C 1922-1923’ k. 237-238

¹³⁸ H. E. Hækkerup. ‘Lovforslag om adoption 1955-56’ § 16 stk. 2.

¹³⁹ H. E. Hækkerup. ‘Lovforslag om adoption 1955-56’

var skadeligt for barnet indtil det er 16 år gammelt.¹⁴⁰ Denne paragraf forholdte sig indirekte til behovet for at adoptionen skulle være til gavn for barnet, fordi barnet i udgangspunktet skulle give samtykke til forholdet. Dette var en udvikling fra lovgivningen i 1923, hvor det ikke juridisk blev set som et krav at barnet samtykkede.

Adoptionsloven fra 1972 byggede videre på lovgivningen og flyttede f.eks. § 8 op til at blive § 2, således at det vigtigste i adoptionen var barnets bedste. Udover dette anvendte loven begrebet barnets tarv 4 gange, i §§ 9 og 18. Loven fra 1972 viderebyggede dermed på loven fra 1956 ift. at inkludere begrebet "barnets tarv", hvilket gjorde barnets tarv vigtigere i 1972. I behandlingerne af adoptionsloven nævnes barnets tarv bl.a. i diskussionen om, hvorvidt et barn kan bortadopteret, hvis forældrenes samtykke mangler. Lind pointerede, at hvis adoptionen var til barnets tarv, så burde adoptionen forekomme underordnet forældrenes ønsker.¹⁴¹ Åge Valbak (RV) mente, at staten ikke burde påskynde en adoption, fordi barnet dermed kunne ende hos forkerte forældre.¹⁴² I 1972 kom et større fokus på, at barnet skulle adopteres under de bedste forhold, og at barndommen efter adoptionen ligeledes skulle være god for barnet.

Progressionen i de tre love, viser at barnets bedste begyndte at fylde mere end tidligere. I loven fra 1923, blev barnets tarv kun indirekte nævnt en gang, loven fra 1956 fokuserede mere på barnets tarv, og med loven i 1972 blev det den primære prioritet. Barnet var ikke længere forældrenes ejendom, de eksisterede som individer, dermed havde de også juridiske rettigheder. Barnets tarv i 1923 gik fra at være et underbyggende argument for at pariamærke moderen, til at det i 1972 blev årsagen til ændringerne af ophævelsesmulighederne, og dermed ændrede synet på barnet og barnets tarv sig.

Adoption og Samfunds idéer til et nyt adoptionssystem

Adoption og Samfund skrev i 1995 bogen *Adoption i Danmark – oplæg til reform*, hvor de redegjorde for international adoption i Danmark, hvorefter de foreslog, hvordan adoptionsprocessen kunne forbedres for adoptanterne. Adoption og Samfund havde 9 delmål, som skulle sikre udvikling på adoptionsområdet. Målene omhandlede styrkelse af Danmarks internationale omdømme og formidlingsarbejde, flere og mere forberedte adoptanter, mindre kontrol og færre afslag af adoptanten, reduktion af udgifter i adoptionen og ligestilling med fødende.

Adoption og Samfund ønskede at ændre ansøgningsprocessen, så amterne godkendte ansøgeren ud fra konkrete og målbare kriterier, som skulle ligge offentligt.¹⁴³ Adoption og Samfund skrev, at de ikke ønskede at lempe processen, men ville gøre det nemmere at adoptere, ved at gøre ansøgningsprocessen tilgængelig for

¹⁴⁰ H. E. Hækkerup. 'Lovforslag om adoption 1955-56'

¹⁴¹ K. A. Nielsen 'Lovforslag om adoption 1971-72' 3. behandling k. 996

¹⁴² K. A. Nielsen 'Lovforslag om adoption 1971-72' 1. behandling k. 1001

¹⁴³ K. Lassen. & L. Konow. 'statsamt' Den store danske. 2017.

adoptanterne.¹⁴⁴ Adoption og Samfund foreslog, at kriterierne for at blive godkendt kunne omhandle alder, helbred og kriminalitet, herudover kunne der stilles krav til adoptanternes økonomi og bolig.¹⁴⁵ Udover en overskuelig godkendelsesproces, burde adoptionsformidlende organisationer indføre en struktureret rådgivnings- og afklaringsproces. Denne burde bestå af en række kurser, som adoptanten skulle gennemføre før de måtte adoptere, som skulle uddanne adoptanten til at håndtere adopterede børn.¹⁴⁶

Adoption og Samfund ønskede også at skabe et adoptionsråd, der skulle have indflydelse i forskning og debatten om adoption.¹⁴⁷ Eksempelvis skulle adoptionsrådet kunne: Sikre udvikling i internationalt samarbejde, fastsætte etiske standarder for formidlingsarbejdet og sikre at der udvikles og formidles informationsmaterialer.¹⁴⁸ Adoption og Samfund lagde op til, at det i høj grad var en rådgivende instans, som skulle hjælpe med at formidle adoptionsområdet for adoptanterne.

Et tredje ønske Adoption og Samfund havde var en ændring i barselsloven, så adoptanterne fik betalt barsel ligesom biologiske forældre.¹⁴⁹ Her ønskede de at adoptanter fik 4 til 8 ugers barsel før adoptionen, da en del oprindelsesstater, krævede adoptanterne, tog til oprindelsesstaterne og lærte barnet/landet at kende.¹⁵⁰

Adoption og Samfunds sidste ønske var en bedre tilskudsmodel, fordi det var omkostningsfuldt at adoptere et barn. De foreslog enten at staten betalte for processen ligesom staten betalte for lægebesøg mm. for biologiske forældre, så adoption og biologisk fødte børn blev ligestillede.¹⁵¹ Alternativt kunne staten give adoptanterne et begrænset tilskud, eksempelvis ved en takst for hvert adopteret barn.¹⁵²

Det første ønske, Adoption og Samfund havde, er gennemført. Hvis adoptanten tjekker Familieretshusets eller DIA's hjemmeside, præsenterer de adoptionens fire faser; fra den indledende undersøgelse i fase 1 til adoptionsrådgivningen i fase 4. I fase 1 skal adoptanterne opfylde standardkrav som bl.a. alder, helbred, strafforhold, boligforhold og økonomi.¹⁵³ I fase 2 skal adoptanten tage en række kurser, hvorefter de får et godkendelsesbevis. Fase 3 undersøger adoptantens individuelle forhold igennem samtale, for at vurdere om de kan godkendes til adoption.¹⁵⁴ Fase 4 består af 6 timers obligatorisk adoptionsrådgivning før og efter

¹⁴⁴ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 125

¹⁴⁵ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 125

¹⁴⁶ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 126

¹⁴⁷ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 135

¹⁴⁸ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 136

¹⁴⁹ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 139

¹⁵⁰ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 139-140

¹⁵¹ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 141

¹⁵² Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 141-142

¹⁵³ Familieretshuset. 'Adoption af et fremmed barn'

¹⁵⁴ Familieretshuset. 'Adoption af et fremmed barn'

hjemtagelsen af barnet, adoptionsrådgivningen foregår med psykologer der er tilknyttet Ankestyrelsen.¹⁵⁵ Dermed er Adoption og Samfunds ønske om en strømlinet og tilgængelig adoptionsproces opfyldt.

Adoption og Samfunds andet ønske om et adoptionsråd blev delvist gennemført, fordi Folketinget nedsatte et adoptionsråd med adoptionslovsændringen fra 1999,¹⁵⁶ dog blev det ophævet igen i 2002. I 2016 blev der nedsat et Adoptionsnævn, som tager sig af en række juridiske aspekter om adoption, hvilket analysen anser som en videreudvikling af adoptionsrådet.

Barselslovgivningen blev også revideret, og adoptanterne har ligeledes fået mulighed for bedre barsel. Reglerne i dag er 24 ugers barsel per adoptant hvis der er 2 forældre, ligesom ved biologiske børn. Eneadoptanter får op til 46 ugers barsel,¹⁵⁷ og der er indført mulighed for mellem 4 til 8 ugers barsel før hjemtagelsen af barnet, så adoptanterne kan tage til oprindelsesstaten og lære barnet at kende.¹⁵⁸ Det sidste punkt er ligeledes indført, men kun den begrænsede tilskudsmodel, eftersom adoptanten modtager et tilskud på 56.952 kr. efter hjemtagelse.¹⁵⁹

Dermed konkluderer analysen at Adoption og Samfunds ønske om et bedre adoptionssystem med overskuelige regler blev indført. Ligeledes er adoptanterne sidestillet med biologiske forældre i dag. Adoption og Samfunds definition af barnets tarv handlede om at gøre systemet mere overskuelig for forældrene for at adoptere flere børn, fordi Adoption og Samfund mente, at adoption var den bedste og til tider eneste løsning. Hvilket giver mening fordi de er en interesseorganisation som er stiftet af adoptanter, der har gennemgået adoptionsprocessen. Baseret på hvad bogen skirver, har de syntes, at adoptionsprocessen var besværlig og uoverskuelig.

¹⁵⁵ Familieretshuset. 'Adoption af et fremmed barn'

¹⁵⁶ H. Kjær. 'Adoptionsloven' 1999

¹⁵⁷ Udbetaling Danmark 'Barselsregler for adoptanter - barn modtaget den 2. august 2022 eller senere'

¹⁵⁸ Udbetaling Danmark 'Barselsregler for adoptanter - barn modtaget den 2. august 2022 eller senere'

¹⁵⁹ Familieretshuset. 'Adoption af et fremmed barn'

Barnets tarv i tidlig international lovgivning

Danmark ratificerede to internationale lovgivninger før *FN's Konvention om Barnets Rettigheder og Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner*. Disse to lovgivninger hed *Bekendtgørelse angaaende Danmarks Ratifikation af den i Stockholm den 6. Februar 1931 indgaaede Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende internationalprivatretlige Bestemmelser om Ægteskab, Adoption og Værgemaal med tilhørende Slutprotokol af samme dato* og *Bekendtgørelse af den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn*. Begge konventioner indeholdte transnationale adoptioner i mindre grad og med færre beføjelser end senere internationale konventioner.

Den Nordiske Ægteskabskonvention fra 1931 omhandlede foruden ægteskab mellem medlemmer af de nordiske lande ligeledes adoption og værgemål.¹⁶⁰ Kapitel 2 der indebar artikel 11, 12 og 13 indeholdte bestemmelser om adoptionsområdet på tværs af landene. Artikel 11 omhandlede at adoptionen skulle ansøges i det land adoptanten var bosiddende, og artikel 12 foreskrev at hvis barnet var under 18 og bosiddende i et andet land end ansøgeren, så skulle børnemyndigheden i barnets land høres før adoptionen blev godkendt.¹⁶¹ Artikel 13 omhandlede, at i sager om ophævelse af adoption skulle sagen i udgangspunktet tages i adoptantens land.¹⁶² Formålet med konventionen var at sikre adoptionen var til barnets bedste, når flere stater var involverede. Derudover omhandlede konventionen ophævelsesmuligheder, og hvordan staterne forholdte sig til ophævelsen.

I 1967 blev *bekendtgørelsen af den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn* ratificeret og vedtaget.¹⁶³ I daglig tale kaldes loven enten den Europæiske konvention eller Den Europæiske Konvention om adoption af børn. Formålet med loven var at lave et samlet europæisk regelsæt for, hvordan adoption på tværs af lande primært skulle foregå, det vil sige transnational adoption.¹⁶⁴ Denne lovgivning blev inspirationen til særligt Haagerkonventionen af 1993 fordi både Haagerkonventionen og den Europæiske Konvention samlede staterne under en fælles lovgivning, der skulle sikre de bedste forhold for barnet. I den Europæiske konvention står der:

“[...] at vedtagelse af fælles principper for og praksis med hensyn til adoption af børn vil bidrage til at mindske de vanskeligheder, som disse forskelle medfører, og samtidig være til gavn for de børn, som

¹⁶⁰ Scavenius, E. ‘Bekendtgørelse angaaende Danmarks Ratifikation af den i Stockholm den 6. Februar 1931 indgaaede Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende internationalprivatretlige Bestemmelser om Ægteskab, Adoption og Værgemaal med tilhørende Slutprotokol af samme dato.’ 1931

¹⁶¹ Scavenius, E. ‘Bekendtgørelse angaaende Danmarks Ratifikation af den i Stockholm den 6. Februar 1931 indgaaede Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige’

¹⁶² Scavenius, E. ‘Bekendtgørelse angaaende Danmarks Ratifikation af den i Stockholm den 6. Februar 1931 indgaaede Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige’

¹⁶³ L. Østergaard. ‘Bekendtgørelse af den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn.’

¹⁶⁴ L. Østergaard. ‘Bekendtgørelse af den europæiske konvention.’

adopteres”.¹⁶⁵

I Haagerkonventionen står der:

“[...] er overbeviste om nødvendigheden af at tage skridt til at sikre, at internationale adoptioner gennemføres til barnets bedste og med respekt for dets grundlæggende rettigheder, samt at hindre børnebortførelser, salg af eller handel med børn. [...] ønsker at fastsætte fælles regler med dette formål, idet der tages hensyn til de principper, der er anført i internationale instrumenter [...]”¹⁶⁶

Dermed bestemmer begge lovgivninger om at forpligte medlemsstaterne til at gøre det bedste for barnet, og begge konventioner har fokus på forholdene, når der er tale om kontraherende stater. Hvor der i den europæiske konvention er mulighed for forbehold,¹⁶⁷ er der ikke i udgangspunktet mulighed for forbehold i Haagerkonventionen, hvis et land underskriver sig Haagerkonventionen forpligter alle aspekter af konventionen.¹⁶⁸

Dermed var Danmark en del af flere transnationale konventioner inden Børnekonventionen og Haagerkonventionen, der stadig har betydning i dag. Konventionerne blev en form for frontløber på hvordan lande samarbejder om adoption, og hvordan både oprindelsesstaten og modtagerstaten sikrede barnets tarv under adoptionsprocessen.

¹⁶⁵ L. Østergaard. ‘Bekendtgørelse af den europæiske konvention.’

¹⁶⁶ N. Helveg Petersen. ‘Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner’ Artikel 21

¹⁶⁷ L. Østergaard. ‘Bekendtgørelse af den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn.’ Danmark har taget forbehold over for konventionens artikel 6, stk. 1 og artikel 12, stk. 1.

¹⁶⁸ Helveg Petersen, N. ‘Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner’ Artikel 40: Der accepteres ikke forbehold til konventionen.

Barnets tarv i Børnekonventionen

Børnekonventionens officielle navn er *FN's Konvention om Barnets Rettigheder*. Den blev vedtaget på FN's generalforsamling i 1989, og i Danmark blev den ratificeret i 1991.¹⁶⁹ Børnekonventionens rolle er at sikre barnets rettigheder på tværs af land, religion, etnicitet og køn. Børnekonventionen indeholder 54 artikler. Børnekonventionen var den første internationale konvention, der beskrev adoption på tværs af landene, fordi den blev skrevet før Haagerkonventionen om international adoption. Tidligere var det tætteste på en international konvention om adoption, *den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn*, som beskrev samlede adoptionsregler i Europa, dog stod der ikke noget om transnational adoption. Hvilket gør Børnekonventionen til den første, der forholdte sig til dette.

I artikel 3 bestemmer konventionen, at beslutninger altid skal prioritere barnets tarv, og deltagerstaterne skal sikre barnets omsorg juridisk bl.a. igennem institutioner, tjenester og organer.¹⁷⁰ Artikel 3 stk. 2 siger:

”Deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre, værge eller andre personer med juridisk ansvar for barnet, og skal med henblik herpå træffe alle passende lovgivningsmæssige og administrative forholdsregler.”¹⁷¹

Dermed har deltagerstaterne ansvaret for at sikre, at omsorgspersoner til barnet varetager barnets omsorg og beskyttelse. Dermed fjerner det endegyldigt barnets eget ansvar for egen opvækst og moral, og overfører ansvaret til omsorgspersonerne og de juridiske myndigheder. Derudover skal deltagerstaterne lave juridiske rettigheder der sikrer at omsorgspersonerne sikrer barnets omsorg og beskyttelse.

Artikel 21 omhandler deltagerstaternes syn på adoption, og i særdeleshed international adoption. Den bestemmer at alle deltagerstater, der anerkender eller tillader adoptioner, skal sikre at adoptionen er i overensstemmelse med barnets tarv.¹⁷² Dette betyder at den kompetente myndighed formidler adoptionen med fokus på barnets tarv og retsstilling i det givne land. Børnekonventionen bestemmer, at international adoption er et alternativ til at anbringe barnet i pleje eller i national adoption hos en familie. Dette betyder, at international adoption ikke bør være udgangspunktet. Formentlig fordi det sjældent i udgangspunktet er til barnets tarv, at fjerne det fra dets oprindelige land, fordi hvis man fjerner barnet, mister det sin oprindelige kultur og sprog, og skal assimilere sig modtagerlandets kultur. Dette kræver mange ressourcer for barnet, hvilket formentlig er derfor Børnekonventionen kun nævner dette som en alternativ mulighed og ikke som et mål i sig selv. Hvis der forekommer en international adoption, uddyber artikel 21 stk. (c), (d) og (e)

¹⁶⁹ Børnerådet. ‘Børnerådet arbejder for, at rettighederne i Børnekonventionen bliver realiseret for alle børn i Danmark’

¹⁷⁰ U. Ellemann-Jensen. ‘Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder’ artikel 3

¹⁷¹ U. Ellemann-Jensen. ‘Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder’ artikel 3

¹⁷² U. Ellemann-Jensen. ‘Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder’ artikel 21

omstændighederne for en international adoption.¹⁷³ Stk. (c) omhandler at barnet skal beskyttes efter reglerne svarende til nationale adoptionsregler. Børnekonventionen mener hermed, at forskellige former for adoption sidestiller formentligt barnets retsstilling og arveret hos adoptanterne. Stk. (d) bestemmer at en upassende økonomisk gevinst ikke må være årsagen til adoptionen. Dette gør det vigtigt at deltagerstaterne tager passende foranstaltninger, for at sikre sig at adoptionen sker med gode intentioner hos alle parter. Stk. (e) bestemmer at staterne skal lave aftaler eller ordninger, så barnets anbringelse på tværs af stater bliver optimal.

Artikel 41 og 42 af Børnekonventionen bestemmer, at konventionen skal være alment kendt både blandt børn og voksne. Dette skyldes at børn bør vide, at de har et juridisk sikkerhedsnet, og at voksne skal vide hvordan de bør behandle børn. Derudover bestemmer artiklerne, at hvis der er andre internationale eller nationale love og konventioner, som beskytter barnet bedre, er den gældende fremfor børnekonventionen.¹⁷⁴ Dermed med disse to paragraffer forsøger Børnekonventionen at sikre, at det ubestridt vigtigste er at sikre barnets tarv.

Dermed bliver Børnekonventionens definition af barnets tarv: Alle børn er født lige, skal have samme rettigheder og skal have mulighed for at leve et godt liv. Her mener konventionen, at børn har ret til basale rettigheder som mad, mulighed for udvikling i form af f.eks. skolegang, ret til beskyttelse mod bl.a. krig og ret til at blive hørt og have indflydelse på eget liv.¹⁷⁵ Barnets tarv i forhold til adoption er at staten ikke i udgangspunktet adopterer barnet internationalt. Anså oprindelsesstaten dog dette til barnets tarv, skal adoptionen foregå under formelle, juridiske og ordentlige forhold. I Børnekonventionen er barnet i fokus gennem lovgivningen, hvilket er nyt. De tre adoptionslove fra Danmark fokuserede på barnets bedste, dog i selve lovteksten blev barnets bedste kun nævnt få gange og primært i årsagerne til at ophæve adoptionen. Derimod omhandler Børnekonventionen børnene og henvender sig til børnene i form af hvad de har ret til. Dette bliver gjort for at give børn de bedst mulige vilkår for adoptionen, da det er en omfattende omvæltning for barnet.

¹⁷³ U. Ellemann-Jensen. 'Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder' artikel 21

¹⁷⁴ U. Ellemann-Jensen. 'Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder'

¹⁷⁵ Børnerådet. 'Børnerådet arbejder for, at rettighederne i Børnekonventionen bliver realiseret for alle børn i Danmark'

Barnets tarv i Haagerkonventionen

Officielt er Haagerkonventionen kendt som *bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner*. Denne konvention blev først ratificeret i Danmark i 1997. Konventionen er delt i 7 kapitler, som specificerer, hvad lovens artikler fokuserer på i det kapitel.

Konventionen beskriver, hvordan alle kontraherende stater erkender, at barnets udvikling er afhængig af at vokse op i et hjem præget af glæde, kærlighed og forståelse. Den tydeliggør, at barnets bedste oftest er at være hos sin biologiske familie. Hvis dette ikke er muligt, kan barnet finde en alternativ familie ved adoption. Herudover bestemmer konventionen, hvordan beskyttelse af børn og samarbejde med hensyn til international adoption burde foregå. Haagerkonventionen bestemmer, at handlinger såsom børnehandel eller bortførelse ikke er til barnets bedste.

Haagerkonventionen bestemmer gennem en række artikler hvordan man kan foretage adoptioner, fordi internationale adoptioner har udfordringer med at sikre barnets tarv. Herudover bestemmer Haagerkonventionen, hvordan internationale adoptioner gerne skal udformes og hvad adoptanten skal foretage sig for at starte en adoptionssag. Dette bliver gjort gennem artikler såsom artikel 14, som beskriver, at hvis en adoptant ønsker at adoptere et barn fra en kontraherende stat, skal de først gå til centralmyndigheden i deres egen stat.¹⁷⁶

Artikel 4 bestemmer at en adoption indenfor konventionens anvendelsesområde kun kan finde sted, hvis en række kriterier er opfyldt.¹⁷⁷ Disse kriterier er eksempelvis hvis oprindelsesstaten; (a) har fastslået, at barnet kan bortadopteres. (b) har fastslået at international adoption er til barnets bedste efter behørigt at have undersøgt mulighederne for barnets anbringelse i oprindelsesstaten osv. Disse kriterier bestemmer kriterier som oprindelsesstaten skal opfylde, før at barnet må bortadopteres. De vigtigste pointer er, at adoptanterne skal have modtaget rådgivning, at barnet er givet frivilligt, at samtykket ikke er opnået mod betaling og at der bliver taget hensyn til barnets ønsker. Dette tyder på oprindelsesstaten beskytter barnet og de biologiske forældre, fordi konventionen forsøger at sikre både barnet og de biologiske forældre bliver hørt. Derudover skal oprindelsesstaten sikre, at det hele foregår forsvarligt, således at det er fastslået, at barnet skal adopteres og det er den eneste mulighed.¹⁷⁸

¹⁷⁶ N. Helveg Petersen. 'Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner' Artikel 14

¹⁷⁷ N. Helveg Petersen. 'Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner' Artikel 4

¹⁷⁸ N. Helveg Petersen. 'Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner' Artikel 4

Artikel 21 diskuterede ophævelse af adoptionen, stk. (1) bestemmer at hvis modtagerstaten ikke skønner at barnets forbliven i modtagerfamilien ikke er til barnets bedste, skal myndighederne træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre barnet. Hermed omhandler artikel 21 barnets tarv og hvad centralmyndigheden i modtagerstaten skal foretage sig for at sikre barnets tarv. Dette fortsættes også i stk. (c) hvor at de skriver: “[...]som en sidste udvej at sørge for, at barnet sendes tilbage, hvis barnets bedste kræver dette.”¹⁷⁹ Det essentielle i denne artikel, bliver at beskytte barnet, ligeledes at sikre at de kontraherende stater ved til hvilken længde de skal gå for at sikre barnets tarv.

Haagerkonventionen beskytter børn ved at bestemme, at det kun er centrale myndigheder, som kan samarbejde, så børn kan adopteres.¹⁸⁰ Haagerkonventionen forsøger at sikre at de nationale myndigheder tager forbehold, overfor transnationale adopteredes tarv. Staterne må f.eks. ikke formidle adoption ved at kidnappe barnet fra sin biologiske familie.¹⁸¹ For at etablere dette alternativ, har Haagerkonventionen lavet en række artikler som skal sørge for at adoptioner er til barnets bedste. Konventionen forsøger at bestemme hvilke organer, som kan formidle disse adoptioner, hvem der kan benægte adoption osv. Alt dette gøres i navnet af barnets tarv, således at børn får den bedst mulige opvækst.

¹⁷⁹ N. Helveg Petersen. ‘Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner’ Artikel 21

¹⁸⁰ N. Helveg Petersen. ‘Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner’ Artikel 7

¹⁸¹ N. Helveg Petersen. ‘Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner’ Artikel 4

Ændringer i den nutidige adoptionslov

Den nutidige adoptionslov blev stadfæstet i 1972, og siden er den ændret flere gange.¹⁸² Den første ændring i loven blev vedtaget i 1986, og den nyeste redigering af loven blev foretaget d. 15.02.2022.¹⁸³ Siden både Børnekonventionen og Haagerkonventionen blev ratificeret, er der lavet en del ændringer i national lovgivning, dog ikke en reel ny adoptionslov. Versionerne som dette afsnit behandler, gjaldt først fra 16. december 1999.¹⁸⁴ Herudover har der været 9 andre "store" ændringer, hvor det hele blev samlet efter en række ændringer. Disse er fra 1. april 2000, 14 september 2004, 28. september 2009, 7 oktober 2014, 23. december 2015, 3. august 2018 og 7. august 2019. Under alle disse større ændringer bliver der foretaget en del mindre ændringer, f.eks. blev versionen fra 2018 ændret to gange før vi fik den version som bliver anvendt primært i dag, fra 2019.

De foretagne ændringerne var oftest generelle opdateringer, som omhandlede forskellige situationer børn var i. F.eks. blev der i 2003 tydeliggjort i straffeloven, at det er ulovligt at købe børn, og adoptionsloven blev opdateret med stk. 2 i § 34, som definerede: "På samme måde straffes den, der som mellemmand yder vederlag for at opnå samtykke til adoption."¹⁸⁵ Dette gjorde det ulovligt at mellemmanden betalte for at opnå samtykke til adoptionen. Herefter blev loven opdateret syv gange, hvor hver version ændrede flere ting ad gangen.¹⁸⁶ I den nyeste version af loven fra 2019, blev der foretaget en ændring i 2022, som bestod af sætningen: "Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v."¹⁸⁷

Folketinget lavede små ændringer af adoptionsloven i denne periode, hvilket leder til spørgsmålet, hvorfor reviderer de ikke loven som helhed? Det er positivt at loven bliver opdateret for at kunne tilpasse det moderne samfund, dog er der en del paragraffer, som potentielt ikke er presserende længere. Det blev dog klargjort, at man d. 17.12.2015 etablerede et helt nyt adoptionssystem,¹⁸⁸ hvor Folketinget havde muligheden for at revidere hele adoptionsloven. Realiteten blev, at Folketinget ændrede i den eksisterende lov og indsatte § 30 stk. (a)-(j),¹⁸⁹ hvilket ændrede på systemets udformning, men ikke på lovens helhed.

Ifølge de ændringer og hvordan loven er opsat, er det ikke nødvendigt med en ny adoptionslov, fordi Folketinget løbende har lavet de ændringer, som var presserende. Denne mangel på en fuldkommen revision af loven skaber dog også visse mangler, eftersom den ikke tager højde for nutidige børne vilkår, som den

¹⁸² M. Vestergaard 'Adoptionsloven 2019'

¹⁸³ M. Vestergaard 'Adoptionsloven 2019'

¹⁸⁴ M. Vestergaard 'Adoptionsloven 2019'

¹⁸⁵ Folketinget. 'Lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven'

¹⁸⁶ M. Vestergaard 'Adoptionsloven 2019'

¹⁸⁷ M. Vestergaard 'Adoptionsloven 2019'

¹⁸⁸ M. Vestergaard 'Adoptionsloven 2019'

¹⁸⁹ Folketinget. 'Lov om ændring af adoptionsloven'

gjorde for børn i 1972. Den er opdateret og de ændringer der er lavet, har været nødvendige på det pågældende tidspunkt. Ved at lave en ny adoptionslov ville det blive muligt at tilpasse loven til de nutidige vilkår, rettere end at man løbende laver lappeløsninger på den eksisterende lov. Hvilket analysen observerer, da man løbende også skriver *tarv* ud af dele af loven og erstatter det med *bedste*.¹⁹⁰

Den danske lovgivning fokuserer på nationale adoptioner, og derfor glemmer de barnets *tarv* på et transnationalt plan. Fordi myndighederne glemmer at fokusere på transnational adoption i paragrafferne. Dette betyder at de internationale konventioner har fået mindre betydning i lovgivningsarbejdet, hvilket giver en øget problematik. Fordi aspekter af Børnekonventionen og Haagerkonventionen ikke er indskrevet i dansk lovgivning, og dermed mangler en dansk forpligtelse til at overholde konventionerne.

Opsummering

Barnets *tarv* har haft en stigende betydning i samfundet de sidste 100 år. I takt med at samfundet har udviklet sig, er der kommet et stigende fokus på børns rettigheder og vilkår. Hvilket medførte lovgivning, som understøttede børnenes rettigheder. Dog er forståelsen af barnets *tarv* ikke ens for alle og ikke det bærende element.

Adoption og Samfund argumenterede i deres bog for, at det bedste for barnet var adoptionen. Dermed arbejdede de for at forbedre adoptanternes vilkår, så de kunne adoptere flere børn. Essentielt handler Adoption og Samfunds bog om at forbedre systemet for forældrene, hvilket både Børnekonventionen og Haagerkonventionen ikke mener er til barnets *tarv*.

Børnekonventionen skriver, at børn skal have gode vilkår, og i udgangspunktet blive hos deres biologiske familie. Adoption er et alternativ, som konventionen anvender, hvis det er til barnets bedste og andet ikke er muligt. Børn skal have juridiske rettigheder og være bevidste om disse rettigheder, herudover skal forældrene sørge for børnenes vilkår.

Haagerkonventionen er et regelsæt, som bestemmer over international adoption og dennes formidling. Haagerkonventionen er primært engageret i at sikre børnenes vilkår, således at adoptionen bliver formidlet forsvarligt. Haagerkonventionen forsøger at stille kontraherende stater til ansvar, hvis regelsættet ikke bliver overholdt.

Efter Adoptionsloven fra 1972 blev vedtaget, er der lavet en række ændringer af loven, dog er der ikke kommet en helt ny lov. På baggrund af ovenstående analyse konkluderer specialet, at der de sidste 50 år er lavet en række lovgivninger indenfor adoptionsområdet både på nationalt og internationalt plan. I lovgivningen er der

¹⁹⁰ Folketinget. 'Lov om ændring af adoptionsloven'

kommet et stigende fokus på barnets rettigheder, vilkår og tarv. Herudover skulle myndighederne foretage adoptionen under de bedst mulige forhold for barnet.

Igennem de sidste tre delanalyser har specialet undersøgt barnets rolle i familien og samfundet. Der er blevet konkluderet at barnet har fået flere rettigheder og mere frihed til at være individ. Analysen undersøgte moderens og faderens rolle i familien for at forstå hvordan barnets rolle udviklede sig, og derefter hvordan lovgivningerne fokuserede på barnets tarv.

Konklusion på analysen

Før specialet konkluderer på analysen, laver specialet en oversigt over partiernes holdning til barnets rolle. Denne opsummering behandler lovene og behandlinger og viser hvordan samfundet anså barnets rettigheder og ansvar.

Partiernes syn på barnet gennem tiden

Alle tre love viste forskellige perspektiver på familien og særligt barnets rolle ud fra hvilket parti taleren repræsenterede. Partierne havde en overordnet holdning, dog var der interne konflikter omkring meningene, fordi det var et område hvor personlige holdninger spillede en rolle. Dermed har der til tider været uenigheder om forskellige adoptions-lovændringer inden for partierne. Nedenfor vil hvert partis overordnede holdning til hver adoptionslov fremgå i forhold til barnets rolle og rettigheder.

Socialdemokratiet vægtede kvindens rolle og mulighed, dermed var barnets rettigheder oftest i relation til moderens rettigheder. I 1923 mente Socialdemokratiet, at kvinden skulle have lov til at bestride embed eller arbejde selvom hun havde fået barn udenfor ægteskabet. Derudover skulle barnet altid have retten til at kende sine forældre, og de var som udgangspunkt imod adoption, fordi barnet helst skulle være hos sin biologiske mor. I 1956 mente Socialdemokratiet, at den stærke adoption med fuldt familieskifte var bedst, fordi hele adoptanten slægt skulle overtage ansvaret for barnet. De havde dog stadig samme holdning som i 1923, hvor de mente, at det var bedst for barnet at blive hos sine biologiske forældre. I 1972 beholdt Socialdemokratiet deres holdning om fuldt familieskifte, og derudover mente de, at barnet ingen tilhørsforhold skulle have til den biologiske slægt. Ejler Koch var den første der nævnte "biologisk slægt", hvor den tidligere blev beskrevet som "virkelig slægt". Dette viste at der begyndt at ske en ændring i at den virkelige slægt var dem som tog sig af barnet. Socialdemokratiet mente, at adoptionen kun skulle forekomme, når det var til barnets bedste igennem perioden. Socialdemokratiets holdning har altid været, at barnet skulle have det bedst muligt, de var bare uenige om hvad det betød. I 1923 var det primært at blive hos sin biologiske mor, i 1956 var det fuldt familieskifte, og i 1972 var det en videreudvikling af det fulde familieskifte med fokus på barnets tarv.

Radikale Venstres udgangspunkt for deres familiepolitik har været ligestilling mellem kønnene. Derudover har Radikale Venstre igennem lovene fokuseret på at adoptionen af barnet skulle ske til barnets tarv. Hjelmer mente i 1923 at kvinden skulle have de samme rettigheder som manden til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn. De mente, at kvinder burde bestride poster og embeder, selvom de fik et barn udenfor ægteskabet. Munch mente, at adoptionen altid skulle være til barnets bedste, så de ikke blev paria mærket ved at være født udenfor ægteskabet. I 1956 mente Zeuthen, at den stærke adoption var den bedste og i de fleste tilfælde den eneste løsning. Derudover mente hun og partiet at det aldrig burde være en mulighed at sende barnet tilbage eller ophæve adoptionen, fordi dette ikke var til barnets bedste. I 1972 mente Radikale Venstre,

at man ikke kunne fremskynde undersøgelsen af adoptanterne, fordi den skulle være så grundig som mulig. Radikale Venstre har igennem hele perioden ment at fokuset skulle være det bedste for barnet, og de har været konsistente i deres mening om, at adoption var en god mulighed for barnet.

Venstres fokus på området har oftest været i relation til familien og forældrene, derudover har det også været partiet, der havde flest individuelle holdninger. Overordnet var Venstre med Christensen, Knudsen og Bülow imod, at det kun var manden der kunne adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn. De mente, at kvinderne var lige så egoistiske som mænd, og dermed følte lovforslaget som en billigelse af mændene, men en udskamning af kvinderne. Rytter var uenig, han mente at manden tog ansvar, hvis de adopterede deres udenfor ægteskabsfødte børn, mens kvinden prøvede at skjule forholdet for samfundet. Blang gav Rytter ret i Folketinget, han mente at kvinder der fik barn udenfor ægteskabet, udførte utugt og horeri, og dermed skulle de straffes. I 1956 mente Venstre, at der burde være en svag og en stærk adoption, fordi adoptionen skulle håndteres på en sag til sag basis, da det skulle være det bedste for hele familien. Derudover håbede Venstre, at børn der kom til landet, automatisk kunne få indfødsret og retsstilling efter adoptanterne. I 1972 mente Venstre, at der skulle være en grundig forundersøgelse af forholdene før den enkelte sag. I forbindelse med plejeforældres mulighed for adoption, så mente Venstre, at de burde kunne adoptere barnet nemmere, fordi de i forvejen havde taget sig af barnet. Overordnet handlede det for Venstre om at børnene skulle have bedre muligheder for at blive adopteret, om de var fra Danmark, i plejefamilie eller fra udlandet. De var dog ofte samtidigt fortalere for ægteskabet og kernefamilien.

Det Konservative Folkeparti har i perioden set barnets rolle i konteksten af familien. Det Konservative Folkeparti mente i 1923 at kvinden ikke skulle have mulighed for at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, medens manden burde have denne ret. Der blev argumenteret for, at adoption af sit udenfor ægteskabsfødte barn var unaturligt og kunstigt, fordi både moderen og faderen burde være til stede i barnets liv. Det Konservative Folkeparti mente, at hvis kvinden ikke blev straffet for at have et udenfor ægteskabsfødt barn, så fjernede det værdien af ægteskabet, og derudover ville det sidestille de ægtefødte børn med de udenfor ægteskabsfødte. I 1956 mente Det Konservative Folkeparti, at det fulde familieskifte var det rigtige. I 1972 havde Det Konservative Folkeparti tre holdninger til den nye adoptionslov. Den første var at aldersgrænsen på 25 år var god, men de mente at der var enkelttilfælde hvor 20 årige kunne adoptere f.eks. en søskende, så længe det var til barnets tarv. Den anden var at der i adoptionsprocessen skulle tages hensyn til barnets bedste, de mente dog også at den skulle tage hensyn til forældrene. Den sidste omhandlede, at faderen skulle have lov til at få forældremyndigheden over sit barn, hvis moderen ønskede at bortadoptere det. Det Konservative Folkepartis fokus igennem alle lovene var familien, som de ofte anså som en samlet enhed.

Opsummering af analysen

Igennem de tre adoptionslove har synet på barnet ændret sig markant fra 1923 til 1972 og videre frem til i dag.

I starten af det 20. århundrede skulle barnet være en god samfundsborger, der hjalp til derhjemme bl.a. ved at tjene penge. Barnet skulle være lovlydigt og følge samfundets og forældrenes normer. Der var flere muligheder for frihed og fritid hvis barnet var et borgerbarn fremfor et arbejderbarn, fordi borgerfamilier generelt havde flere penge. Der var delte meninger i Rigsdagen, hvorvidt det var bedst for barnet at blive adopteret, eller om det var bedst at blive hos sin biologiske familie. Adoptionsloven fra 1923 kunne ophæve adoptionen under forskellige omstændigheder; 1) hvis barnet havde forset sig overfor forældrene, 2) hvis barnet levede et lastefuldt eller forbryderisk liv, 3) hvis forældrene havde forset sig overfor barnet. Disse grunde afspejlede samfundets fokus på, at barnet skulle være lovlydigt og en god borger, fordi der var flere årsager til at adoptanten kunne ophæve adoptionen, end at barnet kunne.

Kvindens rolle i 1923 var at passe hjemmet, børnene og støtte sin mand, derudover var hun den moralske vogter, hvilket betød at hun ikke måtte have sex eller børn udenfor ægteskabet. Dette ses i adoptionsloven fra 1923, hvor den samlede Rigsdag diskuterede hvorvidt en kvinde burde have ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn. Efter stor diskussion i begge Ting blev det besluttet at kvinden ikke skulle have denne ret. Mandens rolle var modsat at forsørge familien og arbejde, så familien kunne få mad på bordet. Mandens rolle, som forsørger, gav ham muligheden for at trumfe kvindens beslutninger, fordi han var patriark. Kvindens rolle var at passe barnet og hjemmet, mens manden var den økonomiske forsørger.

1950'erne var en periode i opbrud, barnet hjalp stadig til derhjemme, og en del børn havde stadig arbejde, for at hjælpe med at forsørge familien. Dog begyndte barnet i denne periode at få rettigheder og en identitet i sig selv bl.a. gennem musik og tøj. Der blev indført fuldt familieskifte, fordi det var til barnets tarv, at det kun havde en relation til adoptanterne og deres slægt. I 1956 tilføjede loven ophævelsesgrunden, at hvis barnet var sindssygt eller åndssvagt, så kunne adoptanterne ophæve adoptionen indenfor de første 5 år. Kvindens rolle i efterkrigstiden ændrede sig, fordi hun begyndte at indtræde på arbejdsmarkedet, hvilket betød, at barnet i højere grad skulle passe sig selv. Mandens rolle var i begyndende opbrud, fordi kvindens rolle ændrede sig, det betød at manden skulle tage mere ansvar, selvom kvinden primært tog sig af de huslige pligter. Dette betød, at mandens rolle stadig i 1950'erne var som økonomisk forsørger, i stedet for emotionel og fysisk støtte for barnet.

I 1972 var der et større fokus på barnet som individ, fordi det var forældrene og samfundets ansvar at sikre sig, at barnet havde det godt. Loven fra 1972 fjernede § 17 som handlede om, at hvis barnet var umoralsk eller på anden måde til besvær for familien, kunne de ophæve adoptionen. Fordi at forældre ikke burde kunne fralægge sig ansvaret for barnet. Loven tilføjede ophævelsesmuligheder hvor, hvis forældrene fortrød at have givet

samtykke til opløsning af forældreforhold, kunne forholdet stadig ophæves juridisk. I 1970'erne ændrede kvindens rolle i samfundet og familien sig, fordi kvinden efterhånden blev ligestillet med manden i forhold til arbejde og moralske standarder. Hermed ændrede mandens rolle sig også, fordi han ikke længere var den primære forsørger. Det betød, at mændene blev nødt til at tage en del af ansvaret for de huslige pligter, og dermed mistede manden sin rolle som patriark. I lovgivningen fik manden muligheden for at få forældremyndigheden over barnet, hvis kvinden ville bortadoptere det. Dermed skulle både manden og kvinden tage ansvar for barnet.

I det 20. århundrede skete der meget i forhold til barnets tarv, fra ikke at være nævnt i loven fra 1923, til at blive et gennemgående tema i 1972. Med Børnekonventionen fra 1989 og Haagerkonventionen af 1993, blev der sat nyt fokus på barnets tarv som gennemgribende tema. Børnekonventionen beskrev børnenes rettigheder fra basale som mad, til juridiske som beskyttelse mod krig, hvilket gav et nyt perspektiv på barnets tarv i det 20. århundrede. Haagerkonventionens formål var at beskytte internationalt adopterede børn fra at blive udnyttet eller ulovligt adopteret. I loven fra 1972 har der været en række små ændringer uden en reel ny lov, hvilket betyder at loven fra 1972 stadig reelt er i effekt.

Dermed har synet på barnet ændret sig, fra samfundsgode til individ, hvilket specialet observerer bl.a. fordi ophævelsesmulighederne har ændret sig. Herudover har mandens og kvindens rolle i familien og samfundet ændret sig. Derudover har forståelsen af det gode barn forandret sig, fra at det skulle hjælpe med at brødføde familien, til at barnet fik større frihed. En yderligere manifestation af ændringerne viser, at barnets rolle ændrede sig, da de internationale konventioner gav barnet rettigheder og retsstilling som individ. I dansk lovgivning har partierne arbejdet ud fra deres tanker om barnets bedste, men forståelsen har ændret sig meget i perioden.

Analysen konkluderede at barnets tarv og rolle havde udviklet sig gennem tiden, barnet havde bl.a. fået flere og bedre rettigheder. Derudover var der lavet internationale konventioner der sikrede at international adoption foregik under de bedst mulige forhold. På baggrund af analysen har specialet dog nogle tanker og undren indenfor adoptionsområdet. Nedenstående diskussion vil undersøge disse tanker med baggrund i analysens viden og yderligere materiale.

Diskussion

Adoption efter 1972

Diskussionen ønsker at belyse forskellige aspekter indenfor adoptionsområdet, som adoptionslovene ikke dækker. Under undersøgelsen af adoptionslovene overvejede specialet den manglende fokus på international adoption, særligt i lovene fra 1956 og 1972. Derfor undersøger specialet begyndelsen af international adoptionsformidling og spørgsmålet om adoption som humanitær løsning. Derudover undersøger specialet betydningen af adoption for barnets bedste, fordi de internationale konventioner bestemmer at barnets tarv er det vigtigste, dog er det muligt at den danske lovgivning til dels glemmer dette.

International adoption i Danmark: begyndt af en lille tætsluttet gruppe

Efter 2. verdenskrig besluttede Stig Guldberg sig for i 1950 at lave en sommerlejr for de tyske børn, der var blevet handicappet under krigen.¹⁹¹ I 1954 besluttede han sig for at hjælpe de afrotyske børn, der blev segregeret i Tyskland, først på sommerlejren og efterfølgende som sommerferie børn i danske familier.¹⁹²

Tytte Botfeldt så en avisartikel om Guldbergs arbejde, og besluttede sig for at hjælpe ved at tage det tyske mulatbarn Monika på ferieophold.¹⁹³ Efter en kamp med staten fik hun lov at beholde og adoptere Monika, hvorefter hun overtog administrationen af Guldberg-Plans ferieophold for afrotyske børn i private hjem.¹⁹⁴ Herefter arbejdede hun med at få børnene adopteret til familierne, som ønskede at beholde feriebørnene. Samtidig ønskede en ny gruppe at adoptere børn fra udlandet, fordi det var nemmere, og der var færre restriktioner.¹⁹⁵ Tytte Botfeldt fik hjælp til de illegale adoptioner bl.a. af Anna Lorenzen, der under 2. verdenskrig var tæt knyttet til Hipo-Hilfspolizei, der var det danske hjælpepoliti til den tyske besætningsmagt. Derudover var hun med i Lorenzen-gruppen, der eftersigende stod for tortur af adskillige frihedskæmpere,¹⁹⁶ og efter at have siddet i fængsel i 11 år, blev hun udvist til Tyskland for livstid.¹⁹⁷ Ifølge Lorenzens portrætbog skulle hun have set avisudklip om Botfeldts illegale adoptionsformidling, hvorefter Lorenzen tog kontakt til Botfeldt for at hjælpe med at skaffe børnene.¹⁹⁸ Ifølge Lorenzen lavede hende og Botfeldt en tommands organisation til formidling, Botfeldt fandt adoptivforældrene og Lorenzen fandt børnene bl.a. på forskellige

¹⁹¹ A. Linde, M. A. Hørmand-Pallesen, A. Køningsfeldt. 'Børneimporten: Et mørkt kapitel i fortællingen om udenlandsk adoption' Kristeligt dagblads forlag. 2013. s. 55

¹⁹² A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 55

¹⁹³ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 56-57

¹⁹⁴ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 59

¹⁹⁵ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 125, 146-147

¹⁹⁶ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 82

¹⁹⁷ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 85

¹⁹⁸ E. Haaest. 'Anna: Hipochefens enke' Documentas. 2007. s. 22

tyske børnehjem.¹⁹⁹

Botfeldts illegale og ofte enmands adoptionspraksis ledte til at en gruppe forældre i 1963 grundlagde foreningen Glemte Børn, der skulle hjælpe adoptanter ved at formidle adoption af udenlandske børn.²⁰⁰ Glemte Børn havde ingen penge, intet lokale, ingen autorisation eller erfaring i starten, det var en flok adoptanter, der ønskede at hjælpe "de stakkels børn".²⁰¹ Foreningen fik imidlertid autoritet til at formidle to år senere,²⁰² dog havde den svært ved at følge med den stigende efterspørgsel af børn, fordi foreningen var drevet af frivillige.²⁰³ I 1967 opstod endnu en formidlingsorganisation i Danmark, det blev den danske afdeling af den internationale forening Terre des Hommes.²⁰⁴ I de kommende år opstod en konflikt om hvilke børn der burde adopteres til Danmark, Botfeldt og hendes støtter mente, at fokuset burde være de fysisk handicappede ældre børn. Derimod mente Kai Aaen, John Tøth og deres støtter, at de primært burde formidle sunde spædbørn.²⁰⁵ Konflikten kulminerede på en generalforsamling i 1969, hvor Botfeldts fløj vandt, hvorefter Kai Aaens fløj samme år dannede Adoption Center.²⁰⁶ Herefter var der tre adoptionsformidlende organisationer frem til 1999, hvor Terre des Hommes lukkede ned for adoption.²⁰⁷

I 1975 rullede skandalen om ægteparret Lise og Ole Brems, der dræbte tre og misrøgtede alle deres ni adoptivbørn.²⁰⁸ På baggrund af dette stillede tidligere formand for Glemte Børn Viggo Høgsgaard stærk kritik af adoptionsområdet, ved at pointere, at dem der sad på betydningsfulde poster, ønskede at adoptere børn, ikke at hjælpe børn og dermed var de drevet af egeninteresser.²⁰⁹ Han påtalte yderligere, at det formentlig kun kunne lade sig gøre, fordi Ole Brems sad i bestyrelsen i Terre des Hommes og Plejehjemsforeningen.²¹⁰ Dermed sad han både i organisationen, der godkendte forældrene til at adoptere et barn, foruden en af organisationerne der formidlede og fandt børn til forældrene. Kritikken skal ses i konteksten af den transnationale adoptionsformidlingshistorie. Glemte børn var startet af en gruppe adoptanter, der ønskede at hjælpe børnene til landet og samtidig ønskede at hjælpe andre adoptanter med adoption.²¹¹ Hvornår det ene blev vægtet højere end det andet er svært at afgøre, dog er der interessante pointer i Høgsgaards kritik.

¹⁹⁹ E. Haaest. 'Anna' s. 22-23

²⁰⁰ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 169

²⁰¹ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 169

²⁰² A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 169

²⁰³ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 173

²⁰⁴ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 177

²⁰⁵ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 177-178

²⁰⁶ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 180

²⁰⁷ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 181

²⁰⁸ F. Strand 'Politihistorie: Dødens hus'

²⁰⁹ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 214

²¹⁰ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 214

²¹¹ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 169

Kai Aaen, der var medstifter af Glemte Børn²¹², mente: ”Glemte Børn var helt uforberedt på et sådant hastværk og helt uden organisation eller støtte til at påtage sig sin del af opgaven.”²¹³ Dermed var udgangspunktet en gruppe engagerede mennesker, der selv havde adopteret og ville hjælpe andre adoptanter. Cai Holt, der var Glemte Børns første formand, mente:

”Når der ikke bliver ført tilsyn nogen steder, og når man så nogle af de adoptivforældre, som var helt vilde for at adoptere, ikke for barnets skyld, men for deres egen skyld, så er det klart, så er der en potentiel risiko. [...]”²¹⁴

Dermed så han en risiko ved at engagerede adoptanter skabte den internationale adoptionspraksis i Danmark. Fordi de arbejdede med adoptanter, der brændende ønskede sig børn, og hvor de mennesker der sad på posterne, formentlig selv havde været i samme situation. Hvilket betød, at der var risiko for at egeninteresser og subjektive holdninger fik mulighed for at styre området. Som Høgsgaard pointerede, var dem der sad med adoptionsområdet igennem tiden ofte relativt få personer, dermed var de en lille tætsluttet gruppe, eksempelvis:

Kai Aaen var aktiv i Glemte Børn fra stiftelsen, og han sad i bestyrelsen fra 1963 til 1969, hvorefter han skiftede til Adoption Center (senere AC Børnehjælp), hvor han sad frem til 1996 bl.a. som formand i en årrække.²¹⁵

Ole Brems blev formand for Glemte Børn i enten 1969 eller 1970,²¹⁶ derudover blev han aktiv i Terre des Hommes, og var formand for Plejehjemsforeningen fra 1970 frem til 1974.²¹⁷

Lars Ellegaard har siddet i bestyrelsen for DanAdopt fra 1997 og frem til dennes lukning i 2014, hvorefter han blev bestyrelsesformand i DIA. Derudover har han været aktiv i Adoption og Samfund i en del år og har været landsformand, inden han trådte ind i DanAdopts bestyrelse.²¹⁸

Paul K. Jeppesen, der er næstformand for DIA, har tidligere været bestyrelsesmedlem i AC Børnehjælp i 2014 inden denne lukkede. Derudover har han været næstformand for Adoption og Samfund fra 2004 til 2011 og politisk rådgiver for Adoption og Samfund i 2011 til 2014.²¹⁹

²¹² A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 172

²¹³ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 173

²¹⁴ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 175

²¹⁵ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 173

²¹⁶ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 181, 195. Det reelle tidspunkt er ikke klart, da forskellige kilder skriver forskellige tidspunkter.

²¹⁷ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 215

²¹⁸ DIA. ‘Organisation og ledelse’

²¹⁹ DIA. ‘Organisation og ledelse’

Lene Lundgaard sidder i bestyrelsen for DIA, tidligere har hun siddet i AC børnehjælps bestyrelse fra 2004 frem til 2015. Derudover har hun været aktiv i Adoption og Samfund fra 1992 til 2003, og har blandt andet siddet i bestyrelsen i Adoption og Samfund, region Hovedstaden.²²⁰

Pia Petersen sidder i bestyrelsen hos DIA, og før det var hun medlem af DanAdopts bestyrelse fra 2008 frem til dennes nedlukning.²²¹

Sten Juul Petersen sidder i bestyrelsen hos DIA, før det sad han i bestyrelsen for DanAdopt fra 1989, og i en årrække var han bestyrelsesformand hos DanAdopt.²²²

Robert Jonassen, direktør for DIA frem til 2023, var tidligere chefpsykolog i Ankestyrelsen, hvor han havde ansvaret for de adoptionsforberedende kurser og PAS. (Post Adoption service)²²³

På den ene side er dette positivt, fordi det er mennesker, der har arbejdet med området i mange år, og dermed ved de hvordan adoptionsområdet fungerer. På den anden side er der en risiko for at de samme fejl bliver gentaget i generationer. De mennesker, der ifølge Kai Aaen startede adoptionsområdet, var engagerede og drømte om et bedre liv for børn. Til at starte med var det de afrotyske mulatbørn, derefter lande som Grækenland og Korea.²²⁴ Opbyggelsen af systemet og foreningen tog tid, og alt erfaring var hårdt tjent gennem *trial and error*. Glemte Børn bestod i begyndelsen af frivillige og havde ikke et kontor,²²⁵ hvilket viser hvor uorganiseret og hvor uprofessionelt det internationale adoptionsområde var i Danmark.

Dette betød, at foreningen famlede i blinde, og måtte skabe deres egne procedurer. Fra starten af havde Glemte Børn og den adoptionsformidlende instans været drevet af mennesker der reelt ikke havde styr på hvad de lavede, men som dog var dybt engagerede. Igennem tiden tilegnede de sig viden om, hvad der fungerede, og hvad de ikke burde gøre igen. Dette betyder at de mennesker der sidder på de forskellige poster i dag, har tilegnet sig meget viden og erfaring. Det er formentlig noget afgående bestyrelser delte med den næste bestyrelse, og på tværs af foreningerne har de videreformidlet viden om hvordan international adoption fungerede. På mange måder sidder de mest kvalificerede mennesker på forskellige poster i dag indenfor interesseorganisationen Adoption og Samfund, i Ankestyrelsens adoptionsområde og indenfor den adoptionsformidlende organisation DIA.

Spørgsmålet er dog: Hvor mange adoptivbørn der har lidt under, at der ikke var et system, hvor de kommende adoptanter blev undersøgt, og hvor barnet blev screenet ordentligt? Ole og Lise Brems' historie var ekstrem,

²²⁰ DIA. 'Organisation og ledelse'

²²¹ DIA. 'Organisation og ledelse'

²²² DIA. 'Organisation og ledelse'

²²³ DIA. 'Personalegruppen'

²²⁴ K. Aaen. 'Starten på formidling af udenlandske børn i Danmark' Adoption Centers blad. 1996.

²²⁵ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 173

og den viste hvor slemt det kunne gå, når der manglede kontrol og undersøgelse af adoptanterne. Kai Aaen kommenterede i 1996 ved sin afsked fra Adoption Center, at:

”Det var godt for mange børn, men katastrofalt, når det alt for ofte gik galt, og børn med en ulykkelig fortid blev flyttet rundt til nye familier eller sendt tilbage til Tyskland.”²²⁶

Dermed er der formentlig en gruppe børn, særligt i den tidlige tid, hvor adoptionen gik galt. Hvilket med stor sandsynlighed skyldtes den manglende struktur, proces og undersøgelse af både adoptanter og adopterede. I *Børneimporten* fortalte en af de afrotyske adopterede: Flere år efter adoptionen spurgte hun moren om, hvorfor de ikke adopterede et dansk barn, hvortil moderen svarede, at det ville de også, hvis det ikke var fordi, det var så nemt at adoptere fra Tyskland.²²⁷ I denne situation manglede et professionelt adoptionssystem og en undersøgelse af adoptanterne, der kunne have forhindret dette, fordi intet barn bør få at vide de ikke rigtig var ønsket eller kun var ”den nemmeste løsning”. Dette er ikke til barnets tarv.

I Lene Myongs artikel ”Bliv dansk, bliv inkluderet” fortalte Thomas og Maria, at deres adoptivforældre ønskede at gøre dem så danske som muligt i et forfejlet forsøg på at integrere dem. Thomas’ forældre anerkendte ikke hans koreanske oprindelse, og Marias forældre lod hende ikke møde andre adopterede, foruden at skabe et distanceret forhold til koreanere, der ikke var adopteret.²²⁸ Forældrene har givetvis forsøgt at gøre det bedste de kunne for at deres koreanske børn ikke skulle føle sig forkerte eller udenfor. Dog endte det modsatte med at ske, og begge børn følte sig udenfor og i Marias tilfælde blev integrationen helt hæmmet.²²⁹ Hvis der havde været et system der kunne støtte op om Thomas’ og Marias forældre, eller som havde givet dem rådgivning, så var der en chance for, at begge børn ikke havde haft de udfordringer med deres egen integration, som de fik. Dette er kun et par eksempler der viser, at systemet var ustruktureret og dermed var adoptanterne ikke forberedt på at kunne varetage børnene. Der var ikke på samme måde som i dag kurser og hjælp, så forældrene vidste, hvordan de skulle tage sig af barnet. For mange adopterede børn er blevet tabt, fordi der ikke var et udarbejdet adoptionssystem, med screening, baggrundstjek, undervisning af familier og forventningsafstemning om hvad adoptanterne ønskede.

Tilbage til Høgsgaards kritik af, at det kun var muligt for Ole og Lise Brems at adoptere ni børn, fordi han sad både i formidlende og tilsynsinstanser. *Børneimporten* skriver, at Botfeldt ønskede at have indflydelse på både den formidlende og godkendende instans, og at hun opfordrede sine samarbejdspartnere til at engagere sig

²²⁶ K. Aaen. ‘Starten på formidling af udenlandske børn i Danmark’

²²⁷ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 149-150

²²⁸ L. Myong. ‘Bliv dansk, bliv inkluderet.’ s. 271

²²⁹ L. Myong. ‘Bliv dansk, bliv inkluderet.’ s. 271

begge steder.²³⁰ Denne tankegang er formentlig fuldt med de personer, der har præget adoptionsområdet de sidste 50 år.

De tidligere nævnte aktører indenfor adoptionsområdet har næsten alle adopteret børn fra udlandet. En kritik kunne dermed lyde, at dem som engagerede sig i adoptionsområdet, i høj grad var adoptanter, der enten ønskede at adoptere eller havde adopteret. Cai Holt, der var medstifter af og første formand for Glemte Børn sad med denne følelse, hvilket var årsagen til at han kun var aktiv i foreningen et par år.²³¹ Han sagde, at foreningen blev skabt fordi en gruppe adoptanter ville hjælpe mulatbørnene,²³² dog mente han der kom et stigende skred i synet på barnet, fordi det kom til at handle om forældrenes ønske om at få et barn frem for barnets tarv.²³³ Dette er problematisk, fordi egeninteresser potentielt overskygger barnets bedste, dermed er fokuset på at adoptanterne skal kunne adoptere, og ikke på barnets bedste. Hvis der ses positivt på, at det primært er adoptanter, der har taget aktiv del i adoptionsområdet, så konkluderer specialet at adoptanterne er engagerede i området. Det er vigtigt fordi adoption er et svært område, der blandt andet bliver beskyldt for menneskehandel, og hvor mange har meninger om, hvad der er bedst for barnet. Dermed at have adoptanter og andre engagerede til at sidde øverst på området gør, at der er en chance for, at de vil formidle adoption på den bedste måde.

At adoptanterne sidder på de forskellige poster både med tilsyn, formidling og undersøgelser gør, at de har de bedste forudsætninger for at forny og ændre adoptionsområdet, eftersom de ved mest om adoption. På den anden side når det er adoptanter, der sidder med området, så tager de højde for adoptionsområdet ud fra deres perspektiv, og forsøger at gøre det nemmere og bedre for dem selv. Som Adoption og Samfund skrev i bogen *Oplæg til reform* så ville de ikke lempe kravene, dog ønskede de et system der var nemmere at gennemskue og hvor godkendelsesprocenten var højere.²³⁴ Hvilket betyder, at ønsket om udvikling indenfor adoptionsområdet ofte er præsenteret af adoptanter, der har ønsket reform med subjektive begrundelser, og dermed ikke til barnets bedste. Diskussionen konkluderer, at når adoptionen skal ske for barnets bedste, så er det negativt, at mange af de førende indenfor adoptionsområdet er adoptanter, dermed mangler der nuancer og et gennemgribende fokus på barnets tarv i alle aspekter inklusivt i udformningen af adoptionsloven.

²³⁰ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 215

²³¹ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 175

²³² A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 169

²³³ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 175

²³⁴ Adoption og samfund. 'Adoption i Danmark' s. 125

Den humanitære behandling af børn i Danmark

Guldbergs ferielejre var langt fra den første eller sidste af dens slags. Danmark havde haft en del forskellige flygtninge gennem tiden, f.eks. kom russiske jøder til Danmark i perioden 1905 til 1917, i 1919 til 1925 modtog Danmark 20.000 wienerbørn. I 1940 til 1942 modtog Danmark også ca. 4.000 finske børn, som flygtede fra Vinterkrigen. Den primære forskel mellem disse børnegrupper var, at feriebørnene fra Guldberg-lejren begyndte at blive adopteret, hvilket ikke tidligere var tilladt. Dog var der ca. 10% af de finske børn som forblev i Danmark.²³⁵

Den humanitære bevægelse i Danmark fungerede altså både før og efter Guldberg-lejren. Før Guldberg-lejrens tilblivelse i 1950, modtog danskerne wienerbørnene, som kom til Danmark efter Første Verdenskrig, da der både var sygdom og hungersnød i Østrig. Wienerbørnene kom også til Danmark efter Anden Verdenskrig, hvor ca. 14.000 ophold blev arrangeret.²³⁶ Wienerbørnenes tilværelse i Danmark, var primært for at give dem en chance for at få mad og blive raske. En af børnene, som kom til Danmark, endte med at rejse 11 gange mellem København og Wien.²³⁷ Hermed var det primært ikke en permanent tilværelse i landet. Dog blev ca. 287 wienerbørn i Danmark efter hjælpeaktionen:

“[...]Disse (børnene) var efterhånden så knyttet til deres nye hjemland, at det vakte stor opstandelse, da Justitsministeriet krævede dem udvist. De fik derfor permanent opholdstilladelse, og selvom nogle siden rejste hjem, blev de fleste og fik med tiden dansk statsborgerskab.”²³⁸

Wienerbørnene blev i udgangspunktet ikke adopteret, men blev anset som plejebørn. Hvilket det ovenstående afsnit tydeliggør, fordi de tyske feriebørn var de første, der blev adopteret. Finnebørnene kom til Danmark under Vinterkrigen, Fortsættelseskrigen, og Den Tredje Krig.²³⁹ Finnebørnene havde ca. samme forhold som wienerbørnene, dog kom der også forskellige problematikker til syne løbende, da Finland f.eks. allierede sig med Tyskland, fordi tyskerne var blevet fjender med Sovjetunionen.²⁴⁰ Dog var dette kortvarigt, og fordi Finland igen sluttede fred med Sovjetunionen under Fortsættelseskrigen, endte de i krig med Tyskland.²⁴¹ Dette resulterede i at arkivet på finlandshjælpens konter blev destrueret, således at tyskerne ikke skulle få navnene på de finske børn, der stadig opholdte sig i Danmark.²⁴² Det var ca. 350 af de finske børn som fik lov til at forblive i Danmark.²⁴³

²³⁵ J. H. Lind ‘Finnebørn’

²³⁶ S. H. Knudsen. ‘Da wienerbørnene kom til Danmark’

²³⁷ S. H. Knudsen. ‘Da wienerbørnene kom til Danmark’

²³⁸ S. H. Knudsen. ‘Da wienerbørnene kom til Danmark’

²³⁹ Finnebarn.dk ‘De finske krige 1939-1945’

²⁴⁰ Finnebarn.dk ‘De finske krige 1939-1945’

²⁴¹ Finnebarn.dk ‘De finske krige 1939-1945’

²⁴² Finnebarn.dk ‘De finske krige 1939-1945’

²⁴³ Finnebarn.dk ‘De finske krige 1939-1945’

Dette viser, at Danmark tidligere har haft børn til f.eks. ferieophold, som endte med at blive i landet. Hvilket rejser spørgsmålet: Hvorfor forblev de tidligere ferie børn plejebørn rettere end at blive adopteret? Botfeldts adoption af Monika, bliver startskuddet til transnational adoption i Danmark, men hvilke forhold havde ændret sig, således at Botfeldt kunne få lov til at adoptere? I realiteten var faktoren, der ændrede sig Botfeldt. Botfeldt endte med at skrive til statsministeren, justitsministeren og Dronningen, herudover mødte hun op på justitsministerens kontor og ventede på, at Hækkerup havde tid til et møde.²⁴⁴ Dette resulterede i at hun fik lov til at adoptere Monika, og hermed kom der en præcedens for at kunne adoptere sit udenlandske plejebarn, hvilket gjorde det lettere at adoptere.

Botfeldts engagement med sagen om sit eget adoptivbarn endte med at muliggøre transnational adoption, dog endte det med at have en humanitær udformning. Botfeldts udgangspunkt lå sammen med den humanitære håndtering af de tyske ferie børn, som havde præcedens i f.eks. wienerbørnene og de finske børn. Grunden til at wienerbørnene og de finske børn ikke blev adopteret, var fordi der ikke var muligheden, men da Botfeldt aktivt gjorde det muligt, således at hun kunne adoptere Monika, ændrede dette sig. Dette resulterede i, at der forblev et humanitært syn på transnational adoption, da udgangspunktet for Botfeldts adoption forblev de tyske ferie børn.

Der var i 1960 en samfundsændring, som muliggjorde at adoptere sit udenlandske plejebarn, hvilket skyldes forskellige årsager. F.eks. begyndte udenlandske adopterede at få indfødsret gennem *lov om indfødsrets meddelelse m. v.*²⁴⁵, dette gjorde det nemmere at "integrere" barnet, fordi det fik et tilhørsforhold til danskhed. Det humanitære blev ved med at præge de danske adoptioner, fordi det handlede om at "hjælpe børnene", hvilket Botfeldt også eksemplificerede i hendes ulovlige formidling af de tyske mulatbørn.²⁴⁶ Hun ville hjælpe de danske forældre med at beholde deres tyske plejebørn, og mente at hendes mål i livet var at hjælpe forældre og udenlandske børn til en bedre tilværelse.²⁴⁷

Herudover udtalte Botfeldt: "Det jeg så godt kan li' ved adoptioner, det er genbrugstanken!"²⁴⁸ For Botfeldt handlede det om, at børnene trængte til hjælp. Hermed anvendte hun også begrebet genbrugstanken, fordi hun mente at adoption var genbrug af børnene, efter deres forældre havde kasseret dem. Genbrugstanken var negativ, fordi barnet ikke var adoptanternes eget, eftersom de "bare" overtog det efter nogle andre. Tanken var at hjælpe børnene, men da det også var genbrug, blev det associeret med en ekstra humanitær handling, fordi det var et "brugt" barn. Barnet vil være mærket af at blive behandlet, som om man kun tog det til sig for at hjælpe det, og som kunne anses for at være et andenrangs barn. Det var ikke første prioritet hvis det er

²⁴⁴ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 57-58

²⁴⁵ C. Petersen. 'Lov om indfødsrets meddelelse m. v.'

²⁴⁶ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 59

²⁴⁷ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 73

²⁴⁸ Madsen, M. S. '... hjerteligst i hast, Tytte' s. 26

genbrugt, eftersom det også var nemmere at adoptere fra udlandet på dette tidspunkt. Kombinationen af tanken om at redde nødstedte børn fra dårlige vilkår uden at spørge børnene, og at genbruge dem, fordi de ikke var mere end objekter således at flere forældre kunne adoptere, er ikke for barnets bedste. Genbrugstanken dehumaniserede barnet, fordi det vigtigste var at adoptanten fik et barn, ikke hvorvidt det var til barnets tarv.

Udgangspunktet for dansk adoption blev hermed at hjælpe børn til at få en bedre tilværelse, hvilket blev gjort ved at importere dem til Danmark. Dog er det ikke sikkert, at det var det bedste for barnet, da man fratog dem deres kultur, hvilket både Haagerkonventionen og Børnekonventionen ikke mente var barnets tarv. Hermed kan det humanitære forhold til de danske adoptivbørn skabe en problematik. Fordi fokus ofte blev at danske forældre skulle have et barn, som muligvis ikke var blevet undersøgt grundigt, derfor var adoptanterne ofte ikke forberedt på det barn de fik.

Herudover var det også problematisk, at de adopterede ofte oplevede racialiseret mobning og eksklusion fra det forestillede danske "vi".²⁴⁹ Det var ikke unormalt for det adopterede barn at blive ekskluderet fra forskellige fællesskaber, fordi de så anderledes ud. Myong pointerede at danskhed ofte fungerede som en inkluderende praksis, hvor at den mest oplagte vej til ligeværdighed var at den adopterede tilpassede sig de danske normer, og dermed ikke afveg fra at være danske.²⁵⁰

Den humanitære vinkling af udenlandske adoptioner ledte til at danskere adopterede børn, som de mente ville have det bedre i Danmark. Dermed blev barnet frataget deres oprindelige kultur i forsøget på at assimilere sig den danske kultur. Dette skabte dog en problematik, fordi de ikke kunne blive ordentligt danske, eftersom de ikke:

“[...]ser danske ud. Deres forhold til danskhed, bliver altså at virke så danske som muligt for at kunne passe ind. Dette skaber også “forestillingen om danskheden” som “hævet over spørgsmålet om race”.²⁵¹

Altså skulle de adopterede håndtere at blive ekskluderet grundet deres udseende, men på samme tid føle at de var danske, og de skulle have så stærkt muligt et forhold til danskheden. Dette garanterede dog ikke at barnet blev opfattet som dansk, Myong pointerede, at der ofte var andre faktorer:

“I informanternes fortællinger hæfter in- og eksklusionsprocesser sig ikke kun op på udpegningen af et ikke-normativt raciale kropstegn (og hvorvidt der er tale om et brunt, sort eller helt tredje kropstegn).

²⁴⁹ L. Myong. ‘Bliv dansk, bliv inkluderet.’ s. 270

²⁵⁰ L. Myong. ‘Bliv dansk, bliv inkluderet.’ s. 271

²⁵¹ L. Myong. ‘Bliv dansk, bliv inkluderet.’ s. 272

In- og eksklusion afhænger i lige så høj af, hvordan stilhed og støj konfigureres og forvaltes i relation til race.”²⁵²

Dette pointerede at in- og eksklusion fra at være dansk også afhang af, hvordan den adopterede behandlede stilhed og støj. Altså skulle den adopterede ikke pointere for meget, at der var en forskel, men skulle heller ikke undlade at pointere det. Det blev dermed den adopteredes opgave at balancere at de ikke var for kritiske overfor ikke at blive inkluderede, men stadigvæk pointere at de ikke var en del af det andre anså som værende dansk. Hermed kunne det være udfordrende at: “[...]italesætte magtstrukturer som handler om race. Dette fordi danskheden som norm hviler på forestillingen om farveblindhed.”²⁵³ Det var altså udfordrende at skabe denne balance af ikke at vokalisere forskellen, men samtidig omtale den nok til at det var et komfortabelt emne, da danskheden hvilede på farveblindhed.

Det blev paradoksalt for den adopterede, at ikke kunne omtale noget, fordi det ift. danskheden ikke eksisterede, selvom at de oplevede det. Dog skulle den adopterede: “[...]inkluderes, så kan forskellige former for smertelig og uhensigtsmæssig eksklusion undgås.”²⁵⁴ Hermed var det essentielt at blive inkluderet, de skulle finde deres plads, og undgå uhensigtsmæssig eksklusion. Hvis den adopterede skulle opfylde en række kriterier for ikke at blive diskrimineret imod, forekom det paradoksalt og udfordrende at blive anset som “dansk”. Selvom processen for at få et dansk statsborgerskab som adopteret barn, primært var at blive adopteret af danske forældre.²⁵⁵

Hermed er det humanitære perspektiv i Danmark problematisk, da det ofte ikke er til barnets tarv at blive adopteret til Danmark. Myongs artikel beskriver, at børn som ikke ser danske ud, ofte bliver ekskluderet, på grund af deres etniske herkomst, imens at de skal blive så danske som mulige, da det er måden at blive inkluderet. Det skaber en paradoks eksistens, hvor barnet både er og ikke er dansk. Dette fører det humanitære perspektiv på adoption videre, eftersom udenlandsk adoption oftest bliver anset som at hjælpe barnet. Selvom at det er muligt at man gør barnets liv værre, ved at forsøge at assimilere det i en kultur, som er resistente overfor adopterede fra ikke-vestlige lande.

²⁵² L. Myong. ‘Bliv dansk, blev inkluderet.’ s. 273

²⁵³ L. Myong. ‘Bliv dansk, blev inkluderet.’ s. 273

²⁵⁴ L. Myong. ‘Bliv dansk, blev inkluderet.’ s. 275

²⁵⁵ Udlændinge- og Integrationsministeriet. ‘Automatisk erhvervelse af dansk statsborgerskab’

Danmark skal være verdens bedste land at være barn i.

De tre adoptionslove tog stilling til barnets tarv, de tog dog ikke stilling til børnenes vilkår, altså hvordan de voksede op efter adoptionen. Tiderne har skiftet, børn har fået flere rettigheder, men hvordan manifesterer det sig egentligt i samfundet? Efter loven fra 1972 er der tilføjet en række tiltag til adoptionsloven, den seneste i 2022. Danmark har en statsminister, som siger at hun vil være børnenes statsminister; hun undskyldte til de børn, som havde lidt under at staten ikke var der, som set i 2019 med Godhavnsdrene.²⁵⁶

Der er over de sidste hundrede år sket en del inden for børns rettigheder, især efter Børnekonventionen i 1989 blev ratificeret. Dette ændrede dog ikke på det, som skete i fortiden, hvor børn ikke altid blev anset som en gave. Bjerres bog *Børneloven*, gør også dette klart. De sidste 100 år har der været en samfundsbevægelse som gennem lovgivning har sikret at børn fik flere rettigheder. Dog har der ikke før 1989 været lovgivning, som straffede forældre for ikke at tage hensyn til børns rettigheder.

Under regeringen i 2023 er der blevet fremsat et lovforslag til en ny børnelov, som gerne skulle muliggøre at give børn en bedre fremtid, et bedre sted at bo mm. Lovudkastet indeholder 25 kapitler, 214 paragraffer, og er 35 sider lang.²⁵⁷ Den forudsætter, at samfundet skal gøre det bedst mulige for barnet, og meningen er, at loven skal sikre, at børn kan opnå de samme muligheder som deres jævnaldrende for: omsorg, læring, personlig udvikling, trivsel, sundhed og et selvstændigt voksenliv.²⁵⁸ Altså vil regeringen gerne understøtte børn, særligt børn som har udfordringer i livet for at alle i Danmark kan blive ligestillede ift. muligheder.

Den nye børnelov bliver diskuteret indenfor socialt arbejde og er også grunden til at Balling skrev sin kandidat om tvangsfjernelse og adoption.²⁵⁹ Det er svært for dem som er socialarbejdere at blive komfortable med adoption uden samtykke. Det vigtigste er altså barnet, men som Balling udtrykte er der en del socialarbejdere, som er lettede over ikke at arbejde med adoption uden samtykke,²⁶⁰ altså tvangsfjernelse og videre adoption. Hvilket er forståeligt, fordi det kan være udfordrende at komme udefra og skulle bedømme, hvad der er det bedste for barnet. Der er sager hvor det er mere tydeligt end andre, hvilket Bjerre eksemplificerede:

”Hvordan undgår man at putte en ekstra byrde på et barns – ofte meget loyale – skuldre ved at bede det tage stilling til snart sagt hvad som helst i løbet af et anbringelsesforløb?”²⁶¹

²⁵⁶ C. Bjerre. ‘Børneloven i 1905’ s. 91

²⁵⁷ A. Krag ‘Forslag til barnets lov’ 2022

²⁵⁸ A. Krag ‘Forslag til barnets lov’ § 2.

²⁵⁹ S. M. Balling ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’

²⁶⁰ S. M. Balling ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ s. 5

²⁶¹ C. Bjerre. ‘Børneloven i 1905’. s. 80

Hvordan undgås dette? Social- og Ældreministeriet skrev i deres aftaletekst *Børnene Først*, at de hjalp ved at forebygge problemerne i familien, men at man også skal hjælpe de udsatte børn langt mere.²⁶² Til dette giver aftaleteksten en lang række kriterier, som gerne skal opfyldes i takt med at Børneloven bliver formuleret. Balling skrev i hendes undersøgelse:

”Barnets bedste er ikke nødvendigvis en fast størrelse med en præcis facitliste, da facitlisten både udvikler sig historisk, men ligeledes anskues efter hvad den enkelte socialrådgiver vægter som nødvendige kompetencer og færdigheder ind i et familieliv.”²⁶³

Det er fornuftigt at nedsætte retningslinjer for, hvad man gerne vil opnå med loven. Det er en god beslutning at gøre arbejdet med aftaleteksten mere strømlinet, fordi loven på nuværende tidspunkt er under behandling. Balling pointerede i hendes analyse af dette dokument, at man skulle få et: ”børnesyn hvor det er barnets rettigheder og stemme der skal sikres.”²⁶⁴ Børnene er altså prioriteten, og Folketinget skal gerne sætte dem først, når de diskuterer loven. Herefter gav Balling en historisk kontekst og nævnte tidligere udspil, hvor barnet var i fokus, men skrev at regeringen nu var på vej i en anden retning. Fordi regeringen ikke tidligere mente at fjernelse af børn og anbringelse var til barnets bedste,²⁶⁵ hermed bevæger de sig mod en ny strategi. Børn skal have plads til at vokse som individer, og kunne yde tilbage til samfundet, når de er voksne. Dermed skal det altså gøres nemmere at forbedre børnenes forhold.

Grundet denne bevægelse i regeringen observerer diskussionen, et stigende antal fremmedadoptioner uden samtykke.²⁶⁶ Balling pointerede, at de socialrådgivere hun havde interviewet mente:

”Forståelsen for at det er yderst indgribende at fratage barn og forældre kontakten til hinanden, går igen i alle fire interviews. Der fremstår hermed en vis usikkerhed ift., hvordan den enkelte rådgiver reelt kan være sikker på, at det er til barnets bedste ikke at have nogen kontakt til sit biologiske ophav.”²⁶⁷

Dermed blev det tydeliggjort at socialrådgivere skulle tage hensyn til en masse forskellige faktorer, særligt når de arbejdede med fremmedadoptioner uden samtykke. Dette bringer specialet tilbage til pointen, at børn skal have det bedre i Danmark, de skal have de bedst mulige vilkår, hvilket også er derfor, at man har lavet denne aftaletekst.

²⁶² Social - og ældreministeriet 2021. ‘Aftaletekst børnene først’. 2021.

²⁶³ S. M. Balling. ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ s. 36

²⁶⁴ S. M. Balling. ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ s. 43

²⁶⁵ S. M. Balling ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ s. 43-44

²⁶⁶ S. M. Balling ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ s. 11

²⁶⁷ S. M. Balling. ‘En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ s. 53

Alligevel har regeringen mødt kritik for manglende handling, og særligt Mette Frederiksen har mødt kritik for ikke at opfylde sin rolle som børnenes statsminister, både fra Børnenes vilkår og Mødrehjælpen. Fordi de ikke mente at hun har gjort nok for at opfylde sit løfte for at f.eks. hjælpe børn i fattigdom.²⁶⁸ Denne kritik er valid, selvom at børnefattigdommen i Danmark er faldet, er den ikke faldet nok.

Regeringen og Danmark er aktivt ved at afhjælpe problemer, således at børn ikke bliver tabt af systemet, og for at skabe en større sikkerhed for at børn har gode vilkår for deres opvækst. Dette bliver understøttet af socialrådgivere og andre professionelle, som er med til at skabe bedre børnevilkår. Dog bliver der ikke forholdt sig til adoption af udenlandske børn i den nye børnelov.

Igennem den research som er lavet til specialet, bliver det klart at formidling af især transnationale adopterede har været problematisk længe. I Botfeldts portrætbog blev det skrevet at hun havde snakket med justitsminister Hækkerup, som gav hende lov til at adoptere et mulatbarn. I bogen *Børneimporten* fortælles det yderligere, at Botfeldt beskrev, hvordan Monikas adoption blev startskuddet til mange adoptioner af afrotyske børn efter 2. verdenskrig.²⁶⁹ Denne adoption endte med Botfeldts videre ulovlige formidling af de afrotyske børn til Danmark, fordi hun gerne ville hjælpe dem.²⁷⁰ Den udenlandske adoption og import af børn stoppede ikke, selvom at det var ulovligt. Udenlandsk adoption har aldrig været varetaget af den danske regering, hvilket gjorde det nemmere for Botfeldt at fortsætte, selvom at det var imod Mellemandsloven fra 1914.²⁷¹ *Børneimportens* forfattere konkluderede hermed ligeledes, at Botfeldts praksis nok ikke var ukendt for justitsministeren på dette tidspunkt.²⁷² Specialet finder dette yderst sandsynligt, særligt efter at have læst Botfeldts portrætbog.

Nutidigt er det også et velkendt fænomen, at international adoption i Danmark varetages af private organisationer. DIA er nu den eneste organisation i Danmark som formidler international fremmedadoption²⁷³, hvor den nationale fremmedadoption bliver formidlet af staten. Staten forsøger dermed at forbedre forholdene for børn i Danmark, men vælger at overlade formidlingen af international fremmedadoption til en privat organisation. Denne er dannet af de samme mennesker, som var med til at formidle under navnene AC Børnehjælp og DanAdopt, hvilket også er nævnt i det ovenstående afsnit. Hermed er der en problematik, som bliver synlig, fordi de to organisationer opløste sig selv, grundet sager omhandlende såkaldte børnehøster og økonomiske problemer.²⁷⁴ Det konkluderes hermed, at den danske stat overlader transnationale børn til de

²⁶⁸ H. R. Uldall, M. 'Mette Frederiksen anklages for svigt af fattige børn: Meget svært at kalde hende for børnenes statsminister'

²⁶⁹ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 59

²⁷⁰ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 59

²⁷¹ A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 64

²⁷² A. Linde. Et al. 'Børneimporten' s. 70

²⁷³ Deres forside på deres hjemmeside.

²⁷⁴ Der er en del artikler som diskuterer dette, så vi henviser til dem her: <https://nyheder.tv2.dk/2014-01-10-ac-boernehjaelp-faar-suspenderet-tilladelse-til-adoption>, <https://jyllands-posten.dk/politik/ECE5308501/danadopt-uenig-i->

mennesker, som tidligere har formidlet på en uetisk måde, ved bl.a. at formidle børn, som ikke burde have været taget fra deres forældre.

Ydermere er der også forskelsbehandling på det nationale og internationale plan. I 2013 fik DanAdopt igen lov til at formidle etiopiske børn til danske adoptanter. I en artikel kommenterede socialministeren, at: ”Det vil sige, at ud over der er de formelle procedurer hos de etiopiske myndigheder, så vil der også være en dansk myndighed, der tjekker hver enkelt sag”.²⁷⁵ Hermed begyndte den danske myndighed at tjekke hver enkelt sag i transnational adoption fra Etiopien. I den danske adoptionslovgivning fra 1923, stod der i § 8, at adoption alene skulle gives efter foretagen undersøgelse. Adoptionen skal være til barnets gavn og den adopterede skal ønske sig opfostret hos adoptanten,²⁷⁶ hermed var det bestemt at, der skulle forekomme en undersøgelse af adoptanten. I Adoptionsloven fra 1972 var denne paragraf rykket op til § 2, således at barnets bedste kom i fokus, og således at der kom en undersøgelse af både adoptanten og den adopterede, så begge parter var afklaret om betydningen af adoptionen. Den internationale adoptionsformidling tog ikke højde for, om barnet var mærket af psykiske skader.²⁷⁷ Tidligere, med de afrotyske børn, var det heller ikke sikkert at forældrene kunne magte at tage sig af børn med både fysiske og psykiske handicap, som set i Brems sagen.²⁷⁸ Hermed må der konkluderes, at undersøgelsen, som efter adoptionsloven skal foretages, ikke blev foretaget på samme vis i de transnationale adoptioner, som den gjorde nationalt.

Regeringen arbejder på at forbedre forholdene, ved f.eks. at gøre det nemmere at agere til barnets bedste. De sænker antallet af fattige børn og muliggør i det hele taget at det skal være nemmere og bedre at være barn i Danmark, dog er det ikke nok. Regeringen er begyndt på at lave en ny børnelov, som gerne skal forbedre barndommen, og her skal Danmark, ifølge socialdemokratiet, være det bedste land at være barn i.²⁷⁹ Ville det ikke være på tide at revurdere den nutidige adoptionslov, som siden 1972 er blevet ændret med lappeløsninger, for at adressere de problemer der opstod løbende? Ville det ikke være til børnenes bedste at omskrive adoptionsloven til også at inkludere internationale adoptioner? Herunder kan Folketinget muligvis inkludere formidling af internationale fremmedadoptioner under statens ansvar, således at børnenes bedste bliver sikret både nationalt og internationalt.

[forbud-alt-er-i-orden-nu/](https://www.dr.dk/nyheder/indland/unicef-boernehoestere-er-et-kendt-faenomen), <https://www.dr.dk/nyheder/indland/unicef-boernehoestere-er-et-kendt-faenomen>. Herudover bliver det også diskuteret i en artikel at de er dannet af samme bestyrelses medlemmer fra begge organisationer <https://www.information.dk/indland/2015/10/taet-personkreds-traekker-adoptionstraadene>.

²⁷⁵ Ritzau. ‘Minister: Nu må DanAdopt igen hente etiopiske børn’.

²⁷⁶ Rigsdagen ‘Rigsdagstidende 1922-1923 c’ k. 237-238

²⁷⁷ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 129

²⁷⁸ A. Linde. Et al. ‘Børneimporten’ s. 197

²⁷⁹ L. Richter. ‘Husk nu løftet om, at Danmark skal være det bedste land at være barn i’

Igennem analysen og diskussionen har fokuset været på barnets forhold og rettigheder, for at forstå det samfundsmæssige syn på adoptivbarnet. Dermed på baggrund af analysen og diskussionen besvares problemstillingen om synet på adoptivbarnet, og hvorvidt dette syn har ændret sig de sidste 100 år.

Konklusion

Specialet har undersøgt barnets rolle og tarv igennem adoptionslovene og behandlingerne, for at forstå samfundets syn på adoptivbarnet igennem perioden. Specialet har lavet en tematisk analyse, som er delt i fire, og formålet var at analysere det adopterede barn ud fra forskellige aspekter. Disse tematikker var eksempelvis barnets tarv og barnets rolle i familien. Dette hjalp med at give en sammenhængende forståelse, som belyser forskellige aspekter af adoptionssystemet og samfundets syn på det adopterede barn. Dette ledte til diskussionen, som undersøgte andre aspekter af adoptionsområdet i en mere nutidig kontekst. Diskussionen undersøgte særligt international adoption og dennes betydning for adoptionsområdet i Danmark.

I første delanalyse undersøgte specialet barnets rolle i familien i konteksten af hver adoptionslovs udformning. Derefter blev det gode og dårlige barn analyseret i konteksten af samfundet såvel som adoptionslovgivningen. Til sidst fokuserede analysen på, hvad der muliggjorde ophævelsen af adoptionen. Konklusionen på delanalysen var, at et barn i 1923 skulle hjælpe til derhjemme, økonomisk og gå i skole. Det gode barn var lovlydigt, moralsk, til gavn for familien og til nytte for samfundet. Denne definition af det gode barn gjorde det også muligt at sætte en kontrast til det dårlige barn, som oftest var årsagen til at adoptionen blev ophævet. I denne periode var det adoptivbarnet eget ansvar at forblive moralsk, og dermed blev det straffet af samfundet, hvis det ikke levede op til samfundets forventninger for en god borger.

Barnets rolle i 1956 var i udvikling, fordi på den ene side havde det stadig mange opgaver i hjemmet, og på den anden side begyndte det at få en identitet i sig selv. Dermed var det en periode i opbrud mellem nye familie tanker og den traditionelle familiekonstruktion. I 1956 var et godt barn stadig en dydig samfundsborger, og til hjælp i hjemmet. Barnets rolle var ikke primært som hjælp til at brødføde, men der var stadig en del fattige familier, der var afhængige af barnets indtægt. Barnet havde tildels et ansvar i familien, for at gå i skole, men også passe hjemmet sammen med moderen. Børn begyndte herunder også at formulere deres egen identitet, især da teenagebegrebet fik indvinding, og f.eks. begyndte Salling at lave afdelinger til teenagere, hvor de bl.a. kunne købe tøj og musik.

Et dårligt adoptivbarn var stadig umoralsk og forbryderisk, fordi det endnu havde ansvaret for egen udvikling. Dette var ligeledes en ophævelsesmulighed i adoptionsloven fra 1956. Derudover blev der tilføjet en ophævelsesmulighed i Adoptionsloven fra 1956 som muliggjorde adoptanten at kunne annullere adoptionen hvis barnet var sindssygt eller åndssvagt. Denne grund blev diskuteret meget under behandlingen af loven,

fordi der begyndte at komme en diskussion om, hvorvidt samfundet skulle vægte adoptanternes behov for et barn, over barnets behov for forældre. Med denne lov kom der et begyndende fokus på barnets tarv.

I 1972 var barnets rolle yderligere i udvikling, eftersom barnets ansvarsopgaver var forandrede. Tidligere var det forventet, at barnet hjalp til derhjemme og økonomisk, hvorimod der i denne periode var et behov for, at barnet kunne klare sig selv, mens både moderen og faderen var på arbejde. I denne periode blev prævention tilgængeligt, og med kvinderne der var på arbejdsmarkedet, blev langt færre uønskede børn født. Dette medførte at efterspørgslen på børn var højere end udbudsmulighederne, og derefter begyndte vordende forældre at søge børn fra udlandet heriblandt Tyskland. Den sociale revolution i 1960'erne som etablerede velfærdssamfundet gav hermed en indgang til adoptionsområdet, fordi børn begyndte at få flere rettigheder.

Det gode barn i 1972 var ikke længere fokus indenfor adoptionsområdet, derimod fokuserede lovgivningen på barnets tarv. Dette ses bl.a. i ophævelsesmulighederne i loven fra 1972, hvor man fjernede paragrafferne om at ophæve adoptivforholdet, hvis barnet var umoralsk, sindssygt eller åndssvagt. Derimod kunne myndighederne ophæve adoptionsforholdet, hvis adoptanten havde forset sig overfor barnet eller hvis både adoptanten og adoptivbarnet blev enige om det.

Delanalyse to undersøgte moderens og faderens rolle i samfundet og familien, hvorefter analysen kunne konkludere på moderen, faderen og barnets rolle i familien. Moderens rolle i 1923 var at styre hjemmet og passe børnene, derudover skulle hun være moralens vogter. Hun skulle være kysk, og hun blev straffet af samfundet, hvis hun fik barn udenfor ægteskabet eller havde en affære. Specialet observerer dette i diskussionen om hvorvidt kvinden måtte adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, fordi de fleste partier mente hun dermed forsøgte at kamouflere forholdet. Der blev lagt stor vægt på ægteskabets rolle og ægtebørn, fordi samfundet mente, det var den rigtige familiekonstruktion. I 1956 var moderens rolle under forandring, hun skulle stadig passe hjemmet og børnene, dog begyndte en del kvinder at arbejde udenfor hjemmet. Af denne grund skulle barnet passe sig selv, og selvom børnene og moderen primært tog sig af hjemmet, begyndte enkelte mænd at hjælpe ved at tage ansvar for det huslige. Hvilket viste en udvikling i samfundssynet på kvinden, fordi børneopdragelsen og hjemmet ikke udelukkende var hendes ansvar. Der skete en videreudvikling i 1972 eftersom langt de fleste kvinder kom på arbejdsmarkedet, og dermed var barnet nødt til at passe sig selv efter skolen. Kvinden fik i denne periode mere autonomi over egen krop og eget liv, hun kunne bestemme om hun ville beholde barnet, og om hun ville opdrage det alene.

Faderens rolle i perioden var anderledes end moderens, fordi han var den primære forsørger, dog var der behov for at børnene og moderen hjalp med at brødføde langt ind i det 20. århundrede, hvis familien var fattig. I 1923 skulle manden forsørge familien, og han havde ikke ansvaret for hjemmet eller børnene, dog kunne han tage beslutninger på familiens vegne som patriark. I adoptionsloven fik manden ret til at adoptere sit udenfor ægteskabsfødte barn, hvilket kvinden ikke fik. Faderen havde på dette tidspunkt ikke rettigheder over barnet,

medmindre manden erkendte det. Hermed blev adoptionen af et udenfor ægteskabsfødt barn set som hæderligt, fordi at det var ligesom at erkende barnet, og tage det til sig. I loven fra 1956 blev denne rettighed taget fra dem igen, da barnet havde medfødt tvangsarveret til begge forældre. Manden i 1956 var stadig patriark, men begyndte at miste sin status i familien, fordi kvinden begyndte at komme ind på arbejdsmarkedet. Hermed mistede han rettigheden til at være en del af familien, da det blev mere socialt acceptabelt for kvinden at opdrage børnene alene. I 1972 ændrede familie konstruktionen sig, fordi kollektiv ideen begyndte at være mere udbredt. Faderen mistede delvist sin stilling som patriark, og hans stilling som primær forsørger, fordi kvinden begyndte at arbejde. Han mistede sine rettigheder til ikke at hjælpe i hjemmet, eftersom kvinden havde den samme mængde arbejde som ham. Det ændrede også hvordan faderen agerede overfor barnet, eftersom barnet ofte passede sig selv efter skole, blev han nødt til at tage mere ansvar over for det. Dermed skete der en udvikling for barnet, moderen og faderens rolle i familien, og samfundets forventninger til dem ændrede sig.

Tredje delanalyse undersøgte forskellige aspekter, af barnets tarv i forsøget på at finde frem til om definitionen ændrede sig, og hvordan barnets tarv muligvis havde betydning for transnationale adoptioner. Specialet analyserede lovgivningerne med henblik på at få definitioner på barnets tarv. Til at starte med definerede specialet barnets tarv ud fra de tre adoptionslove, og her konkluderede analysen at begrebet fik stigende betydning i perioden. Derefter undersøgte analysen interesseorganisationen Adoption og Samfunds definition af barnets tarv, hvilket var at adoptere så mange børn som muligt fra udlandet. Derfor argumenterede de for at gøre ansøgningsprocessen strømlinet, så flere adoptanter blev godkendt til adoption. Efterfølgende redegjorde analysen for bl.a. Børnekonventionen og Haagerkonventionens perspektiver på barnets tarv, begge konventioner mente, at international adoption kun burde forekomme, hvis det var yderst nødvendigt for barnets bedste. Derefter redegjorde konventionerne for hvilke kriterier de kontraherende stater skulle opfylde for at adoptionen blev foretaget på de bedste vilkår. Herudover undersøgte delanalysen de forskellige ændringer, som var lavet i adoptionsloven fra 1972. Dette leder til argumenter om at staten burde overveje at lave en fuldkommen revision af loven, for at tilpasse den til det moderne samfund.

Fjerde delanalyse lavede en oversigt over de politiske partiers mening om barnets tarv, og deres holdninger gennem behandlingerne. Dette blev gjort med rækkefølgen baseret på det politiske spektrum, fra venstre mod højre. Analysen tog udgangspunkt i de fire partier, der igennem alle behandlingerne af lovene sad i Rigsdagen. Derfor redegjorde analysen ikke for DKP, der sad i Folketinget i efterkrigstiden, eller SF der sad i Folketinget i 1972. Derefter opsummerede delanalyse fire den samlede analyse, for at lave en delkonklusion om barnets rolle i samfundet og familien.

Diskussionen var tredelt og behandlede primært international adoption både i opstarten og som humanitær indsats. Herudover behandlede diskussionen den danske regerings forsøg på at gøre det bedste for barnet, men ved at beholde den nutidige adoptionslovgivning tabte de en andel af børnene, særligt de adopterede.

Første del af diskussionen handlede om den lille gruppe adoptanter, der startede international adoption og som sad på de vigtigste poster i adoptionsprocessen. På den ene side konkluderede diskussionen, at det var til gavn for international adoption, at den lille gruppe påvirkede området og videregav informationen, fordi de havde mulighed for at påvirke magthaverne mest muligt. På den anden side fordi de var få og de fleste var adoptanter, skete der fejl især i starten, og derudover prægede egeninteresser området. Derfor blev en del transnationale børn tabt i forsøget på at skabe det bedste system.

Den anden del af diskussionen omhandlede det humanitære blik, som særligt de danske adoptanter havde på international adoption, fordi dette startede med de tyske mulatbørn. Botfeldt etablerede en præcedens, eftersom hun fik lov til at adoptere hendes tyske feriebarnd, hvilket muliggjorde adoption af børn fra udlandet. Hermed begyndte adoptionerne af de tyske feriebarnd at ske, hvorefter adoptionssystemet blev videreudviklet til at rumme de internationale adoptioner. Det bevarede dog sit humanitære perspektiv, fordi det startede som en humanitær bevægelse i forsøget på at "redde" feriebarnd. Dermed var Botfeldts mening at hjælpe børnene, hvilket stadigvæk præger systemet i dag.

Den tredje del af diskussionen, omhandlede hvorvidt Danmark er verdens bedste land at være barn i. Konklusionen af dette var, at Danmark tager en del hensyn til nationalt adopterede børn, men ofte glemmer at fokusere på de internationalt adopterede, fordi staten overlader dem til private organisationer. Dette leder til at staten taber de internationale adopterede, fordi der ikke er et nationalt system, som tager hånd om dem.

På baggrund af analysen og diskussionen vil specialet besvare problemformuleringen. Den første del af problemformuleringen ønskede at undersøge synet på adoptivbarnet igennem handlingerne af adoptionslovene. Synet på adoptivbarnet har ændret sig markant igennem handlingerne af lovene, i 1923 skulle barnet være til gavn for familien og til nytte for samfundet, bl.a. ved at bidrage økonomisk til at brødføde familien. Derudover skulle adoptivbarnet være moralsk og en god samfundsborger, hvis barnet ikke opfyldte ovenstående, kunne adoptanterne ophæve adoptionen. I 1956 skulle adoptivbarnet stadig være moralsk og en god samfundsborger. Adoptionsloven tilføjede, at adoptivbarnet skulle leve op til adoptanternes forventninger for et funktionelt barn, dermed hvis det var sindssygt eller åndssvagt, kunne adoptanterne ophæve adoptionen. Bl.a. på baggrund af at kvinden kom på arbejdsmarkedet og barnet dermed skulle kunne passe sig selv. I 1972 blev der stillet færre krav til, at barnet skulle hjælpe moderen i hjemmet, dog blev der sat større krav til, at barnet kunne passe sig selv, fordi de fleste forældre efterhånden arbejdede udenfor hjemmet. Loven fra 1972 fjernede paragrafferne om at adoptionen kunne ophæves, hvis barnet ikke levede op til adoptanternes forventninger. Derimod kunne adoptionen alene ophæves, hvis adoptanten forsete sig overfor barnet, dermed kom der et fokus på barnets tarv og trivsel. Hermed konkluderer specialet, at samfundssynet på adoptivbarnet ændrede sig, i takt med at synet på børn ændrede sig.

Derudover ønskede problemformuleringen at finde svar på, om samfundet tog højde for barnets tarv gennem lovgivning. Under behandlingerne af adoptionsloven fra 1923 blev barnets tarv nævnt en gang, dog havde både Landstinget og Folketinget diskussioner om, hvordan de forbedrede barnets forhold. Flere medlemmer mente, at det bedste var, at barnet opvoksede hos sin biologiske familie for enhver pris, mens andre mente, at adoptionen kunne være et godt alternativ. For ingen af Rigsdagens medlemmer var adoption dog den bedste eller første løsning. I 1956 var der sket en udvikling i synet på barnets tarv, eftersom det blev nævnt i selve loven. Derudover blev det et argument for begge store diskussioner under behandlingerne, den første handlede om, at der skulle være fuldt familieskifte ved adoptionen, så adoptivbarnet juridisk tilhørte hele adoptantens slægt. Den anden diskussion handlede om at adoptionen kunne ophæves hvis barnet var sindssygt eller åndssvagt, her var argumentet, at adoptionen kunne ophæves hvis det var til barnets tarv, fordi det var ubilligt for begge parter, hvis barnet ikke kunne knytte sig til adoptanterne. Hermed ses et mere gennemgribende fokus på barnets tarv i Folketingets bestemmelser på adoptionsområdet. I 1972 blev barnets tarv yderligere fokuseret på, fordi det ikke længere var en faktor, hvorvidt barnet var sindssygt, åndssvagt eller umoralsk, eftersom adoptanterne ikke burde kunne sende barnet tilbage. Hermed fik barnet færre praktiske opgaver i 1972, mens samfundet forventede, at barnet var et selvstændigt individ. Derfor kom et større fokus på, at barnet skulle adopteres under de bedste forhold, og at barndommen efter adoptionen ligeledes havde de bedste forhold for barnet. Dermed konkluderer specialet, at der er kommet en stigende bevidsthed om barnets tarv indenfor adoptionsområdet, både nationalt og internationalt.

Vi konkluderer hermed, at barnets rolle har forandret sig meget over de sidste 100 år, og at adoptivbørn har fået bedre vilkår gennem nationale og internationale lovgivninger. Barnet er gået fra at være en investering for forældrene til at være et individ, som er en berigelse af forældrenes liv, uanset om de er adopterede eller biologiske.

Litteraturliste

Artikler

Balling, S.M. “(...) der er nogle kæmpe ukendte faktorer ind i det her, som man støtter op om” En kvalitativ undersøgelse af adoption uden samtykke’ Kandidatuddannelsen i socialt arbejde’ Aalborg Universitet. 2022.

Myong, L. & Bissenbakker, M. ‘Forstyrret kærlighed: Affektiv assimilation som nyt ideal for transnational adoption’. Social Kritik 137. 2014. s. 56-67

Myong, L. ‘Bliv dansk, bliv inkluderet: Transnational adoption i et in- og eksklusions perspektiv’. Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift. Nr. 3. 2011. s. 268-277

Nielsen, J-E. ‘50 års ungdomskultur - introduktion til ungdoms-kroniken.’ Dansk Historisk Fællesråd. 2016. (<https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/indhold-i-ovrigt-52-52-52-52/50-aars-ungdomskultur>)

Aaen, K. ‘Starten på formidling af udenlandske børn i Danmark’ Adoption Centers blad. 1996. (https://adoption.dk/2002/02mar_18.HTM)

Bøger

Adoption og samfund. ‘Adoption i Danmark - oplæg til reform’. Forlaget Thorup. 1995

Bjerre, C. ‘100 danmarkshistorier: Børneloven.’ Aarhus Universitetsforlag. 2022.

Frost, L. ‘Fremmedadoptionens retshistorisk belyst’. Jurist og økonomforbundets forlag. 1. udgave, 1. oplæg. 2005.

Haaest, E. ‘Anna: Hipochefens enke’ Documentas. 2007

Linde, A. Kønigsfeldt, A. Hørmand-Pallesen, M. ‘Børneimporten: Et mørkt kapitel i fortællingen om udenlandsk adoption’ Kristeligt dagblads forlag. 2013

Madsen, M. S. ‘... hjerteligst i hast, Tytte’ Jessens forlag. 1983.

Nygaard Christoffersen, M. ‘Familiens udvikling i det 20. århundrede demografiske strukturer og processer’ socialforskningsinstitut. 2004

Lovtekster

A. Krag. 'Forslag til barnets lov' Folketinget 2022-23. 2022

(https://www.ft.dk/ripdf/samling/20221/lovforslag/144/20221_144_som_fremsat.pdf)

C. Th. Zahle. 'Forslag til lov om Adgang til Medvirken ved Anbringelse af Børn' Rigsdagstidende. 1914

Danmarkshistorien.dk 'Kongeloven, 14. november 1665' 2012

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/kongeloven-1665>)

Danmarkshistorien.dk 'Børneloven, 14. april 1905' 2023

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/boerneloven-14-april-1905>)

Ellemann-Jensen, U. 'Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (* 1)' Udenrigsministeriet. 1992.

Folketinget. 'Lov om ændring af adoptionsloven'. Lov nr. 1740. 2015

(<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/1740>)

Folketinget. 'Lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven'. Lov nr. 228. 2003.

(<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2003/228>)

Helveg Petersen, N.. 'Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner' Udenrigsministeriet. 1997.

(<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1997/125>)

Hækkerup, H. E. 'Lovforslag om adoption 1955-56' Lov nr. 140. 1956

(<https://www.folketingstidende.dk/samling/19551/lovforslag/182/index.htm>)

Justitsministeriet. 'Lov om tilsyn med plejebørn' Rigsdagen. lov nr. 79. 1888.

Justitsministeriet. 'Lov om ændring af forskellige lovbestemmelser med 21 års aldersgrænser.' Lov nr. 579.

1969 (<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1969/579>)

Nielsen K. A. . 'Lovforslag om adoption 1971-72' Lov nr. 279. 1972

(<https://www.folketingstidende.dk/samling/19711/lovforslag/135/index.htm>)

Petersen, C. ' Lov om indfødsrets meddelelse m. v.' lov nr. B 13. 1955.

(<https://www.folketingstidende.dk/samling/19551/lovforslag/L45/index.htm>)

Rigsdagen. 'Rigsdagstidende B 1922-1923'

Rigsdagen. 'Rigsdagstidende C 1922-1923'

Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger I 1922-1923'

Rigsdagen. 'Rigsdagstidende forhandlinger II 1922-1923'

Rigsdagen. 'Rigsdagstidende A 1922-1923'

Scavenius, E. 'Bekendtgørelse angaaende Danmarks Ratifikation af den i Stockholm den 6. Februar 1931 indgaaede Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende internationalprivatretlige Bestemmelser om Ægteskab, Adoption og Værgemaal med tilhørende Slutprotokol af samme dato.' Udenrigsministeriet. 1931.

(<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1931/323>)

Vestergaard, M. 'Adoptionsloven 2019' 2023.

(<https://themis.dk/synopsis/docs/Lovsamling/Adoptionsloven.html>)

Würtz Yde, J. G. D. Jensen, M. 'Socialreformen af 1933' Danmarkshistorien. 2012.

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/socialreformen-af-1933>)

Østergaard, L. 'Bekendtgørelse af den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn.' udenrigsministeriet. 1979. (<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1979/23>)

Østergaard, L. 'Bekendtgørelse af den europæiske konvention af 24. april 1967 om adoption af børn.' Udenrigsministeriet. 1979.

Hjemmesider

Ambrosius Ibsen, A. 'Teenagere i efterkrigstiden: Forbrug og kultur.' 2012

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/teenagere-i-efterkrigstiden-forbrug-og-kultur>)

Arbejdermuseet. 'Familiens liv og hverdag år 1900' skoletjenesten. 2016

Arbejdermuseet. 'Kvinderne på arbejdsmarkedet.' årstal ukendt. (<https://www.arbejdermuseet.dk/vidensamlinger/arbejderhistorien/plads-til-os-alle/lange-seje-traek-parti-fagbevaegelse/kvinderne-paa-arbejdsmarkedet/>)

Bjerre, C. 'Børneloven i 1905 og forsorgen for børn i Danmark' Danmarkshistorien.dk. 2023

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/boerneloven-i-1905-og-forsorgen-for-boern-i-danmark>)

Bønnelycke, C. 'Sædelighedsfejden 1883-1887' Danmarkshistorien.dk. 2018.

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/saedelighedsfejden>)

Børnerådet. 'Børnerådet arbejder for, at rettighederne i Børnekonventionen bliver realiseret for alle børn i Danmark' 2023. (<https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/>)

Danmarks Statistik. 'Statistik: Familieliv 1950-2007', Danmarkshistorien. 2011. (<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/statistik-familieliv-1950-2007>)

DIA. 'Organisation og ledelse' Danish International Adoption. 2023. (<https://d-i-a.dk/om-dia/organisation-og-ledelse>)

DIA. 'Personalegruppen' Danish International Adoption. 2023. (<https://d-i-a.dk/om-dia/personalegruppen>)

Dr. '100 års barndom. 1900-1910: Din vilje sidder i fars lomme.' 1998. (<https://www.dr.dk/bonanza/serie/213/100-aars-barndom/1963/100-aars-barndom-1900-1910-din-vilje-sidder-i-fars-lomme>)

DR. '100 års barndom. 1950-1960: Så fik vi endelig fred - nu mangler vi bare ro'. 1998 (<https://www.dr.dk/bonanza/serie/213/100-aars-barndom/1901/100-aars-barndom-1950---1960-saa-fik-vi-endelig-fred---nu-mangler-vi-bare-ro>)

Familieretshuset. 'Adoption af et fremmed barn' 2023. (<https://familieretshuset.dk/adoption/adoption/fremmedadoption-bliv-godkendt-som-adoptant>)

Finnebarn.dk 'De finske krige 1939-1945' Finnebørn i Danmark. 2023. (<https://finnebarn.dk/historien/de-tre-krige/>)

Folketinget. 'Kvinder i Folketinget' 2023. (<https://www.ft.dk/da/folkestyret/grundloven-og-folkestyret/kvinder-i-politik>)

H. R. Uldall, M. 'Mette Frederiksen anklages for svigt af fattige børn: Meget svært at kalde hende for børnenes statsminister' DR. 2022. (<https://www.dr.dk/nyheder/politik/mette-frederiksen-anklages-svigt-af-fattige-boern-meget-svaert-kalde-hende-boernes>)

Kjær, H. 'Adoptionsloven' 1999. (<https://themis.dk/synopsis/docs/Lovsamling/adoptionsloventest.html>)

Kjærgaard Larsen, L. 'Ændringer i samfundet ligestillede mænd og kvinder mere' DR. 2016. (<https://www.dr.dk/ligetil/aendringer-i-samfundet-ligestillede-maend-og-kvinder-mere>)

Knudsen, S. H. 'Da wienerbørnene kom til Danmark' Kristeligt Dagblad. 2009. (<https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sj%C3%A6l/da-wienerb%C3%B8rnene-kom-til-danmark>)

- Kristeligt Dagblad 'Børn blev solgt på auktion i 1800-tallet' Ritzau. 2020. (<https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/born-blev-solgt-pa-auktion-i-1800-tallet>)
- Lassen, K. & Konow, L. 'statsamt' Den store danske. 2017. (<https://denstoredanske.lex.dk/statsamt>)
- Lind, J. H.. 'Finnebørn' Den Store Danske, Gyldendal. (https://web.archive.org/web/20190329230958/http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Finland/Finland_efter_1917/finneb%C3%B8rn)
- Mødrehjælpen. 'Mødrehjælpens historie' 2023 (<https://moedrehjaelpen.dk/forside/om-moedrehjaelpen/historie/>)
- Nationalmuseet. '1950'erne i Danmark - Kønsroller' 2023. (<https://natmus.dk/historisk-viden/danmark/1950erne-i-danmark/koensroller/>)
- Richter, L. 'Husk nu løftet om, at Danmark skal være det bedste land at være barn i'. Information. 2019. (<https://www.information.dk/debat/2019/09/husk-loeftet-danmark-vaere-bedste-land-vaere-barn>)
- Rigsarkivet. 'Børns vilkår under forandring 1900-1925.' (<https://kilderne.dk/tematekster/boerns-vilkaar-under-forandring-1900-1925/>)
- Ritzau. 'Minister: Nu må DanAdopt igen hente etiopiske børn'. Tv2. 2013. (<https://nyheder.tv2.dk/2013-06-20-minister-nu-maa-danadopt-igen-hente-etiopiske-boern>)
- S. Nissen, H. 'Den lille socialreform' Danmarkshistorien. 2012. (https://danmarkshistorien.lex.dk/Den_lille_socialreform)
- S. Nissen, H. 'Kernefamilien anfægtes' Danmarkshistorien. 2012. (https://danmarkshistorien.lex.dk/Kernefamilien_anf%C3%A6gtes)
- Social - og Ældreministeriet 2021. 'Aftaletekst børnene først' 2021. (https://sm.dk/Media/637563365976554690/Aftaletekst%20B%C3%B8rnene%20F%C3%B8rst_FIN_AL-udsendt.pdf)
- Strand, F. 'Politihistorie: Dødens hus' Politimuseet. 2021. (<https://dansk-politi.dk/nyheder/politihistorie-doedens-hus>)
- Tholl, S. 'Adoption i Danmark' Faktalink 2021 (<https://faktalink.dk/titelliste/adoption-i-danmark>)
- Trige Andersen, N. 'En tæt personkreds trækker i adoptionstrådene' Information. 2015 (<https://www.information.dk/indland/2015/10/taet-personkreds-traekker-adoptionstraadene>)

Udbetaling Danmark ‘ Barselsregler for adoptanter - barn modtaget den 2. august 2022 eller senere’.
Borger.dk. 2023. (<https://www.borger.dk/familie-og-boern/barsel-oversigt/adoption-og-orlov/adoption-og-orlov-ny-orlovsmodel>)

Udlændinge- og Integrationsministeriet. ‘Automatisk erhvervelse af dansk statsborgerskab’ 2023.
(<https://uim.dk/arbejdsomraader/statsborgerskab/danske-statsborgere/automatisk-erhvervelse-af-dansk-statsborgerskab/>)

Villaume, P. ‘Folketal, kernefamilie og kollektiver.’ Danmarkshistorien’. 2012.
(https://danmarkshistorien.lex.dk/Folketal,_kernefamilie_og_kollektiver)